

Book 21

Responsa
OHEL MOSHE on 4
parts of Shulchan
Aruch Horav Moshe
Katzenelbogen

approbation Horav Yitzchok
Elchonon Spector Rav of
Kovno. Yeshiva University
named after him.

אהל משה

שאלות ותשובות

גם חדשים וזבאורים בהרבה מקימות בשם ופוסקים
אשר הכנתי בעניי בעזרת הדונן לאדם דעה.

הצער משה בלא"ה הרב המפורסם בדורו מו"ה אלעזר חיים ול"ה.
דומ"ץ בק"ק מעזריטש

ווארשא

בדפוס ר' חיים קעלמער נ"י ברחוב נאזאליפיע בבית שלו נומד 11

לפ"ק תרמ"ט שנת

СЕРГЕЕ ОЕЛЪ МОШЕ

ВАРШАВА.

Типо-Литографія Х. Кельтера, Новолісье № 11.

1889.

מכתבי תהלה מגאוני דורנו

יצחק אלחנן העשפיק הע"ל

אלכסנדר סענדר חוסק'ק אורלא

Handwritten text in a cursive script, likely a manuscript. The text is arranged in a single column, with some lines starting with large, decorative initial letters. The script is dense and appears to be a form of shorthand or a specific dialect. The paper is aged and shows signs of wear, including stains and discoloration.

[illegible]

הקדמת המחבר

ירושלמי ברכות פ"ה ר' יעקב בר אחא ר' יוסי בשם ר' יוחנן לעולם אל יבי הפסוק כזה זו מפין ה' לנחלתו עמו משגב לנו אלסי יעקב סלס, כנס דרך המחברים להדפיס אמרים קודם שיבאו לתוכן גוף הספר אני אלך בעקבותיהם ואך בקלרם מחמת כוללות הדפוס כי רבה לכן הסכרה לי לקלר, אך בחיל ורעדה חבא לאל איום ומורא לכללו ולשכחו על כל חסדו אשר גמלי מעודי עד היום הזה, כי רב פוב גמלי, ובין סופשי תורה ופושטי חלקי שמי, מעודי ועד היום הזה בעסק מסחר וקנין לא הביאלי, ויע חסדו כגדול עלי אחר כי כורס ממני אלבי זמני כד הינא ינוקא בר שש ושבע ונשארתי כערער בערכי ונחתי כ' לנח ולחסד ולרחמים בעיני כל רואי ושמו אנשים זרים רחמים בני רחמים השגחתם עלי למוכר ושכרו לי מורים ומלמדים בגוים יראים ושלמים וכשפיעו עלי ממוכס, אח"כ הביאלי כ' לעיר נאווארידאק לבית חותני כרנני כמופלג בתורה ויראת ה' הים אולחו מו"ס **צבי הירש** בר **נחמיה** ז"ל וחונתני ביקרב סלנוטה מרת שרה ר"ע אשר נשאו אותי על כתפיהם כאשר ישא האומן את ביוקן כן בסס אלשתי הראשונה מרת חנה רחל ר"ע פרנסה אותי והא בני כמס שמים ואנכי שכמי לסבול עול תורה כמיהי כחשיכה כאורה לילות כימים שמתי חף כי זמן זמנים טובא עול הפרנסה סיה עלי, עכ"ז מביהמ"ד לא משתי ובחורס ה' גימתי ומעשורי בעט סופר ידי משכתי על גליון ספר חידושי כחצתי ואכלים רבים נמנתי ובין תופשי התורה ישבתי ובארבע אמות של כלכל קבעתי אהלי ובמסמורים חקקים חקתי אכלי לחקור ולתור אחר מקור כלדיים מש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים ובחמתי בזה יוחר מכל מחמדי חבל, לפני גאונים וגדולים פרשתי אהלי ואמרו כי ראויס הכלכות להפילם ע"פ חבל אכן ידוע כי לדבר זה לריכים כסף מרובה לכן נמנתי עממי מזה כי איש רש ונקלה אנכי חף כבשה קטנה אין לי ובתוך כך בשנת תרל"ג נשרפס ממני ר"ל חידושים רבים שהיו מקודרים על כמס מסכתות, אחמתי את ידי בקסס הסופר לבטא אהל ויסס נסוע על שאלות ותשובות ועזרני ה' להוילאו לחרס, אמנס כי אין כחי לסדפיס כלל אשר חגי העליון וסוכרתי להפסיק באמנע הפרק אך מה רבו וגדלו מעשי ה' אשר הביאני עד כלס זכו נפלאים דעים ובמס אוכל ממלס שפלט כמוי לכלל ולשכח ליוארי ובוראי על אחת מני אלף אלפים טובות שטטס ועו"ס ה' כל רגע ורגע :

ואפרש מאמר קטן אשר כבר פתחתי לפרשו בספרי אהל משס שדפסתי זה שנים רבות על כרמב"ן על ספר **איהא** במ"ד ויקרא ובמדרש שוחר פוב על פסוק כי לא בזה ולא שקן ענית עני ואמרו ע"ז דכשקן עני לא חת חפלתם קך לא בזה קרבנס וז"כ ה' חלי חניא בדלא חניא בלא ? זה שכש"ת אינו מבזה חפלתם אינו מרחיק חס וסאינו מבזה קרבנס מרומז בתורה כמאמרס ז"ל נאמר בעולם סעוף ריח נישוח ונאמר בשור כנס ריח נישוח לומר לך דלפני ה' חשוב קרבן עני כמו קרבן עשיר וגס גוף כענין דלא בזה ולא שקן ענית עני לריך באור מאי רבותא הוא דכש"ת אינו מבזה חפלת העני בלא לפני כש"ת אין שום חשיבות בעושר כי הכל שלו ונאמר לי הכסף ולי כהבז כו' וככל מידו ואיתא בילקוט ר' חננל נזר העניתא ואתא מיטרא אמר לא מפני שאני כדאי אלא כי לא בזה ולא שקן ענית עני ואמרו שס משל לשני בני אדם שנכנסו אלל כדין אחד עני ואחד עשיר למי הדין כופך את פניו לא את העשיר בנס ככל לא בססיר פניו ממנו, ולכאורה חמוס מאי דמיון הוא לדין שרירך לפעמים עובה אנשים זולתו ולא כן הקב"ה שסעולס ומלואו סכל שלו וכל ססוכס שיש בעולם מידו של הקב"ה הוא, ואמנס מאמר ר' חגי שסמר לא מפני שאני כדאי אלא כי לא בזה ולא שקן ענית עני מוכח להיפך דמעלה גדולה יש בחפלת העני שאלו עשיר אס הוא מחפלת חפלת כו' לא כיה נענכ אך העני הוא נענכ מחמת מעלתו שסוא עני וז"כ מאי סמעלס שסוא עני ונראס פשוט דהעני שמופל עליו פרנסת בניו ובנותיו קמנים וגדולים וסיווי חיי לער ונשא נפשו ככפו לכש"ת ומשכח ממנו לרכי בני ביתו וכו' חשיבות גדולה בעיני כש"ת כגדול וסמורא וסדברים מובנים וע"ז אמר סמיר כסס שלא בזה את חפלתו שזכו חשיבות גדול כי העשיר חף שסוא מחפלת כסוונס כמו העני לפעמים לא נענכ וסעני נענכ כך כש"ת אינו מבזה קרבנו שזכו פחות מקרבן העשיר שקרבן העשיר הוא שור כנס וקרבן עני הוא דבר מועיל, וסענח עשיר כו' רבותא גדולה בקרבן יוחר מבחפלת דבחפלת של שמים בין של עני ובין עשיר ככל שזכ ובקרבנס אינו שזכ, וכן אני אומר על ספרי זה שאנכי מגיש לפניכם הדבקר במדות של סקב"ס כמו סקב"ס אינו מבזה חפלת כחשיבות אהס עס ה' לא חבזו תורס העני כי עני אנכי ופרנסתי לחוקס ה' ירחס עלי וירומס קרני מעתה ועד עולם וס' סרבינתי ח' שהיא אשכ כסירכ מאד ועס בניו ובנותיו יחיו ולא סמוס כסורס מפי ומפי זרעי וז"ל עד עולם

והנני מנרך לכל המסייעים וסעוזרים לי להדפסס ספרי ולפרנסתי יברכס ה' בעושר וכבוד לעולם :

כאן לריך אני לתודעי כי בכ"מ שמוכח בזה שקלל ומריח בדיני ממונות וכדומה אינו אלא לאלס מחבב"ס בארלות שמוחר לסס לנכוג עפ"י דינס משא"כ אוללו בארלות שממשלות העמים קבועות ומסודרות בחוקים סמכוים ונחולים לזמן כזה. ועל כנון דא אמרו חז"ל דינא דמלכותא דינא וסעובר על חוקי מלכותא ישא :

שאלות ותשובות

אהרן סימן א משה

סימן א

שאלתי נתי דרב הגדול חריף ובקי ירא ושלם איש תפדות כ"ש מ' ראובן שאול שפירא ז"ל מק"ק סלוצק ומגורתי בירושלים תובב"א :

עיר פתחת כלבנות בבקדמתו לשער הכסותו חכ לשונו , ונאמר על אחד מן הפרושים כי כלך אל ארץ רחוקה לבקש סמך בחלחל פרישותו ופגע בו אדם אחד מעובדי כוכבים בעיר אשר כלך אליה , אמר לו הפרוש כמה אחס בחלית כעורן ומיטות הבגד בעבודתכם לכוכבים , אמר לו האמנתי ומה אחס עובד אמר ליה הפרוש אני עובד בטורא סיכול ומלכלל במטריף אשר אין כמו , אמר ליה האמנתי פעלך סותר את דבריך , אמר ליה הפרוש והאך אל לא היה מה שאמרתי אחת הים מטריף בעירך כמו שהמריף כה ולא היית טורח לבא אל ארץ רחוקה כזאת , ונפסקה טענת הפרוש ושכ לארצו וקיבל הפרישות מן העם כהיה ולא יאל מעירו אח"כ , וע"ז עוררני נתי כרב ז"ל אם דברי החובט כלבנות הלכה היא או דרך החסידות להסתככים בדרכי הפרישות , וסעיר על זה כבוד נתי שמאל כסידור הארון מו"ה יעקב עפרין ז"ל דאין זו הלכה וכצוה ראינו על זה ממך שאמרנו בש"ס ב"מ מאן דביש ליה בבאי מתא לחל למחא אחריתא , כרי מפרש דחכמי כ"ס נתנו טעם שיעקב פריקתו , ודברי החובט כלבנות אינו אלא לפרושים הסולכים במדת הפרישות ובדרכי החסידות :

ודנה אנכי הפעוט מלאתי מקום לדברי החובט כלבנות לדינא אף לכל אדם ואף כוונת עמוקה יש בדברי החובט כלבנות ותמלה אצוה ראיות מש"ס ממכח מקומות שמבואר סיפך דברי החובט כלבנות ואח"כ כח לשומק טומנו , ראשונה סוגיא מפורשת במועד קטן פרק אלו מגלחין , מתחיתין ואלו מגלחין במועד כבא ממדינת הים ובגמרא שם מתחיתין דלא כר' יוחנן דרמיא ר' יוחנן אומר כבא ממדינת הים לא יגלה מפני שיהא שלא ברשות אחר רבא לשום דברי הכל אסור למזנות דברי הכל מותר לא מחלקו אלא להריותה ער מדמי ליה כלשון ומר מדמי ליה כלמזנות , ופיין לשון רש"י שם לשון אם יאל שלא לאורך ולא יאל אלא כדי לשוט בעולם ולראותו וחר במועד דברי הכל אסור לגלה במועד , למזנות שיהא לאחר אחר מזנות שאין לו מזנות וחר במועד דברי הכל מותר לגלה במועד לפי שיהא באונס , עכ"פ אם יאל למזנות קודם בגל וחר בחוס"מ מותר לגלה וכו' אליבא דר"ע ואי ס"ד כדברי החובט כלבנות דאינו ראוי ליתך למרחקים לאורי אחרי מוטם ח"כ הים יליאתו שלא ברשות וסיב אסור לגלה במועד ,

וע"כ מוכח מכאן דדברי החובט כלבנות אינו אלא לפרושים וכסתככים במדת החסידות אבל רוב בני אדם אינם יכולים להסתכבג במדת החסידות יפרישות ומותרים ליתך ולבקש מזנותיהם , ואפילו להרויח פסקו כל הפוסקים דמלכ היא ואם יאל למדינת הים בשביל להרויח וכו' ממדינת הים במועד מותר לגלה דוקא למייל מקרי שלא ברשות כמפורש ברמב"ם פרק ז' מכלכות יו"ט , ובש"ע או"ח סי' תקל"ח סעיף ד' פסק דלעולם מותר לגלה רק אם יאל מארץ ישראל לח"ל למייל הכה פקדים כש"ע שיהיה שני דברים ח' שיהיה יליאתו לח"ל מארץ ישראל ועוד שיהיה סליכותו למייל דוקא אבל אם יאל מארץ ישראל לח"ל למזנו או אף להרויח מותר לגלה ולא מקרי שלא ברשות משום דיש בזה מלכ וכמג"א כוסף דאף לראות פני חבירו נמי מלכ יע"ש , עכ"פ מפורש דיש מלכ בזה לבקש אחר מזנות ואף להרויח נמי נראה דהוי מלכ דאל"כ הוי אסור ללכת מארץ ישראל לחו"ל לארץ וסיב אסור לגלה ומוכח דלא חובט כלבנות , וע"כ דהפס"ל אינו אלא לפרושים הסתככים בדרך הפרישות :

וי"ז לפלג בדברי כ"ש"ע דפנה מקור הדברים המבוארים בש"ע נובעים מהר"ם בשם הראב"ד פרק אלו מגלחין חס לשון וסראב"ד ז"ל פירש דפלוגתא דר' יהודה ורבנן איירי ביולא ח"ל וכדי מוכח בירושלמי דגרסינן בתם ר' יוחנן כדעתיא אסור לפרוש בים הגדול מעתה כיון שיהא ח"ל יבא אסור לגלה כואיל ויהא שלא ברעון מכמים כהדא חד כהן אסא לגבי דר' חיינא אמר ליה מכ אצי ליתך לאור לחלוץ או ליבם אסר ליה וסראב"ם בספרים לדברי סראב"ד וכתב ועסתגר כהא פירושא דלא קרי ר' יוחנן שלא ברשות כיוולא להריותה שכן כות דרך כל הספרים , ועוד גרסינן בגמרא אלא למזנות כה אמרת דברי הכל מותר והאך סליק אדעתיה דר' יוחנן קרי למזנות שלא ברשות אבל לפי בירושלמי יחא דאף למזנות ללכת לח"ל ס"ד דהשיב ר' יוחנן שלא ברשות ע"כ , ולכאורה קשה דסראב"ם מביא ראיה לדינו של סראב"ד מדרך הספרים וכי מביאים ראיה מהספרים , וסראב"ם צביאורו לש"ס כקשה על סראב"ד שני קושיות אחד דבירושלמי משמע להיפוך דאמרין שם ר' יוחנן כדעתיא דר' יוחנן אומר אסור לפרוש לים הגדול משמע דר' יוחנן מייירי בחולת לארץ וסראב"ם משום דמסתכן ח"ע ואסור לאדם לסכן ח"ע בשביל מזנות ועוד אמרין שם מעתה כהן שיהא ח"ל כואיל ויהא שלא ברעון מכמים אסור לו לגלה משמע דוקא כהן אסור לו ללכת מא"י לח"ל וע"ש בפנים צביאורי הגר"א סאריך עוד בזה , ואני הפעוט יש לי מקום ליישב דבריהם , ודברי סראב"ם וסראב"ד נכונים וישרים , וכוא דר' יוחנן ודאי אסור או

קושיה בגר"א שכתב דמוכח מהירושלמי לכוין דכנס
הראב"ד והר"א שני מפרשים דירושלמי סדר דאסור
לר' יודא אף למזוני ולרבנן אפשר דבלהירושלמי אסור אבל
לפי חוקימחא דירושלמי מוכח דש"ס דלן מחיר אף ככ"ז
דכינו מארץ ישראל לחל לר' יודא. למזוני ולרבנן בלהירושלמי
הכל כאשר ביארנו, ובקושיה שפטים שכתב בגר"א
דדוקא כן כאלמה כהר"א ש' אינו גורם כן ואך גורמים
כיון במקום תיבב כן ואמנם המעיין בפנים בירושלמי
מראה דגירסת בגר"א עיקר :

ועבד אפשר לישב קושיה בגר"א דכנס מעליפות דכין
משאר בני אדם למען יאילת ארץ ישראל לחל
הוא משום דחכמים גזרו מומחה על ארץ השמים כמפורש
בגזירת י"ח דבר וכן מוכר דלא לסמא ח"ע, וכנס
שיטת הראב"ד בפרק כ' מהלכות חירות כל' (פ"ו) דכנס
בזמן כזה כיון דהם עמאי אחים אין עליהם עוד חיוב
סומא, וא"כ כז"ל דכולם עמאי אחים אין חילוק בין
כן לשאר בני אדם, ואם החמירו בזכ"ל על כן אסור
נמי לשאר בני אדם ועי' דגול מרובב י"ד סימן שט"ז,
ויש להביא ראיה לראב"ד מש"ס ספחים אמר ר"ע מדבריהם
למדנו ששורפים תרומה. טעורע עם סמאכא בפסח ובגמרא
שם (דף י"ד ודף ע"ו) איכא דאמרי דלמד מר' יוסע
דסבר מבית של תרומה שנשברה בנת כעליונה ותחחונה
חולין עמאין אם אינו יכול להליל בטכרס יעמאכא ביד
משום דבין כך ובין כך ייבא סמא ועוד יפסיד החולין
ואמריק עוד (שם פ"ב) ח"ר אחי ח"ר יוחנן מהלוקה בשם
אבל בשבט ד"ה שורפין ועסיק שם בש"ס דכ"ה אף לדברי
ר"ח סגן הכהנים ופי' רש"י דלר' יוסע אף דר' ור' נמי
שורפין והתוס' אף דחולקים שם על רש"י. בזה כבר הרגיש
הנאמן בפני יוסע דדברי רש"י נכונים ודברי' משום דסמא
כבר שפשו אחר אולכים ולא מלאו ח"כ מוכח דדבר דסופו
לאיבוד אף כי מוכר על הסומאכא לסמאכא מ"מ מותר
לסמאכא בידים ודבר מהסוגיא דהם על אותן שיש עליהם
איסור סומאכא אף אם אינו חלל טמא דרבנן ודאי שורפין
עם הסמא דאורייתא וא"כ כהנים בזמן הזה שסמאים בלאו
כדי סומאכא דאורייתא ודאי אינם מותרים עוד בסומאכא
על עצמם והארכתי במקום אחר בחשובה לבאר פלוגתה
הרמב"ם והראב"ד בזה :

ועיין מה שכתבתי על הראב"ד דמביא ראיה מהתנאים
לענין דכדי כוונתו דכנס בלמה עלם פניי מסאד
שז"ו פ"י הילוך ממדינה למדינה מפורש הוא בתורה בקדושה
זו שכתוב ולזבול אמר כו' בלחך וישכר בלחך ודרשו
פ"ו שפשו שופות זו יספוק במסחר וזו יסבול עליו של
התורה, וכן כתיב וסובל בשמן רגלו שיבולו כולם לקנות
שמן מאשר וכעובדא דאיסא בש"ס מנחות, וכן כל עניני
מסחר כך הוא מדינה זו נותנת מושע וזכרל ומדינה זו
מנייה אחרים ושוכרים בספיות דרך ים ומביאים ממדינה
זו למדינה אחרת וכן כתיב כי מי שזכא בדרך רחוק ששכ
פסח שני ומס הוא עושם בדרך רחוקה פ"ב למסחר הוא
כנס וא"כ מפורש בתורה דרך התגרים, וזהו כוונת
הראב"ד שכן דרך התגרים, ע"כ מפורש בזכ"ל דמלא
לעבוק במסחר ופשיטא למזנות פ"י הילוך למרחקים, ושז
מלינו במסכת סויות (פרק ג') כי הא דר"ג ור' יוסע
הי אולי בספיתא כדרי דר"ג כוס פיתא כדרי דר' יוסע
כוס פיתא וסילתא שלים פיתא דר"ג וסמך אסילתא דר'
יוסע אמר לי' מי כוס יענית דכוס לן עיכובא כולי הא
דאייתית סילתא אמר לי' כוכב אחד לשפטים שנה עול
ומתעב

בחל משום סכנה, ורבנן דפליגי על ר' יודא ואמרו
דכל הילוך זולת טיול מותר מסמא על זכ סאופן שר' יודא
אסור רבנן מתירים, ואם כן לר' טעם למס רבנן מתירים
בספיתא על הים ובאחז סכנה פליגי ר' יודא ורבנן,
ולמה דפליגי אם לעבד בספיתא הוי סכנה או לא לא נראה
לפרש דכנס פליגי חנאים דכדבר ידוע דבים איכא סכנה
וכמו שכתב יורדי הים באריות כו' סכלים (ק"ו) ואמרו
בש"ס ברכות (דף נ"ד ע"ב) ארבעה לריכים לכדוח וקא
חשיב יורדי הים ולמה אמרו לריכים לכדוח הוא משום
דכילו כ' מסכנת מיתא וא"כ לר' טעם למס כחירו רבנן
ליך במקום סכנה ולמה כחירו בזה במועד לגלה משום
דכליתו הים ברשות :

והנה בש"ס דין אמרין מחניחין דלא כר' יודא דתניא
ר' יודא אומר כזא ממדינה הים לא ילגה מפני
פילא שלא ברשות, ובקשו בתוס' שם תימא לוקמא אפילו
כר' יודא ולמזנות אפי' ר' יודא מודק וחירו הכוס'
סמא כיון דקמי ר' יודא אומר כזא כו' משמע שזא
לחלוק וכנס מחמם קושיה כהו'. דכיה קסא בירושלמי קושיה
התוס' כנ"ל דברי אפשר לאוקמי המשנה כר' יודא ולמזנות
ולכן זא בירושלמי וחירן הקושיה דלא אפשר לאוקמי המשנה
כר' יודא משום דר' יודא כדעתיא דאסור לפרוש בים
בגדול ואיכא סכנה וכיון דאיכא סכנה אף למזוני אסור
כך נראה לי בפירושא דירושלמי וא"כ פליגי בש"ס בירושלמי
עם הש"ס שלט דש"ס דין סדר דלמזנות ד"ה מותר
ובירושלמי סדר דלפרוש במקום סכנה גם למזוני אסור,
זה שאלה בירושלמי ר' יודא כדעתיא דאסור לפרוש לים
בגדול ופ"כ לא חוקים המשנה כר' יודא דלר' יודא אף
למזני אסור במקום סכנה ובמשנה מיירי ביולא מארץ ישראל
לחל דכיו הילוך סכנה וא"כ הלך שלא ברשות ואסור
לגלה, ולא כן סדר הש"ס שלט דסבירא ליה לש"ס דין
דיכא דים מלאו בכליתו מותר לו לילך אף במקום סכנה
ואף לך מלאו יותר גדולה מהליכה לבקש פרנסה בעד כיו
ובנחתו הקטנים כדאמריק במ"ה כחכות (דף י' ע"א)
אשרי שומרי משפט עושה נדקס בכל עת דרשו רבסיו
סביבה ואמרי לה ר' אליעזר זה כון כיו ובנחתו כשהם
קטנים, ופירש ש"ס שלט כיא דכמלאו מגין עליו שלא
יסתכן דבאמא כל הדרכים בחזקת סכנה הם ומ"מ מותר
ילך לאורך מווחתיו ובמו כן לעבד בים פ"י ספיתא נמי
מותר מחא' סמא דכוח המלאו מגין עליו, ומסתח
יתבאר היטב כונת הראב"ד והראב"ד דהנס כס כביאו ראיה
מהירושלמי דספולגתא של ר' יודא ורבנן מיירי בחל וכן
היא ראייתם דכנס בירושלמי מפרש דר' יודא כדעתיא
דאסור לפרוש בים בגדול וא"כ פתיך בליתוכו דבר עבירה
שכח מסתכן לעבד דרך ים, וזהו מוכח דפלוגתא דר'
יודא ורבנן מיירי כיכא דפתיך בליתוכו איסורא ומפרשים
הראב"ד וסראב"ד דהיינו ביולא לחל או מפורש בכליתו
דבר איסור כמו בכולך בספיתא דרך ים כי זכו הכל אחד
אם עובר דרך ים או יולא מארץ ישראל לחל ולא כביאו
הראב"ד וסראב"ד ראיה מהירושלמי רק לדבר זה דפלוגתא
דר' יודא ורבנן מיירי פ"ד שאוקים בירושלמי שיש איסור
בכליתו מחמת סכנה כמו כן בש"ס דין פליגי בזה שיש
איסור בליתוכו ודיינו בלך מא"י לחל, אבל עכ"ל מהלוקה
גדולה בש"ס שלט עם בירושלמי כדפרשנו דש"ס דין סדר
למזוני לר' יודא נמי אף מא"י לחל מותר ולרבנן אף
להירושלמי מותר וכדפרשנו משום דכוח כיו וביתו ענינים
עליו ובירושלמי לא סדר כדי וכדפרשנו לעיל וא"כ אודא

קושיה כג"ל שכתב דמוכח מכירושלמי להיפך דכנס כר"ל ובר"ל נמי מפרשים דכירושלמי סבר דאסור לר' יודא חף למוזי ולרנן אפשר דכלכריוחא אסור אבל לפי אוקימתא דירושלמי מוכח דש"ס דילן מחיר חף בכ"נ דכיוון מארץ ישראל לח"ל לר' יודא למוזי ולרנן לכריוחא ככל כאשר ביארנו, ובקושיה ששנים שכתב כג"ל דזוקא כהן באמת ככר"ל אינו גורם כהן ואך גורמים כיון במקום חיצון כהן ואמנם המעין בפנים בירושלמי נראה דגירסת כג"ל עיקר :

ועבד אפשר לישב קושיה כג"ל דכנס מעלוסא דכנס משאר בני אדם לענין יליחא ארץ ישראל לח"ל הוא משום דחכמים גזרו פומאס על ארץ העמים כמפורש בגזירת י"ח דבר וכבן מוזר דלא להטמא ח"ע, וכנס שיטת כר"ל דברק כ' מכלכות מירות כל' (ט"ז) דכנסים בזמן כזה כיון דכנס פמאי מחים אין עליהם עוד חיוב סומאס, וא"כ כזכ"ל דכולם פמאי מחים אין חילוק בין כהן לשאר בני אדם, ואם כהמירו כזכ"ל על כהן אסור נמי לשאר בני אדם ועי' דגול מרובב י"ד סימן ש"ע, ויש לכב"ל ראייה לכר"ל דמש"ס פסחים אמר ר"מ מדבריהם למדנו ששורפים תרומה טכורס עם כטמאס בפסח ובגמרא שם (דף י"ד ודף ט"ז) איכא דאמרי דלמד מר' יושע דסבר חזית של תרומה שנשברה בגם כעליזת וחתומה חולין טמאין אם אינו יכול להל"ל בסכרס יטמאס ביד משום דבין כך ובין כך יסיח טמא ועוד יפסיד החולין ואמריק עוד (שם ע"ב) ח"ל חסי ח"ל יוחן מחלוקת בשם אבל בשבט ד"ה שורפין ומסיק שם שש"ס דחו חף לדברי ר"ח סגן הכהנים ופי' רש"י דלר' יושע חף בד' ור' נמי שורפין והתוס' חף דחולקים שם על רש"י. כזה כבר הכניס בגמרא בפני יושע דרבנן רש"י נכונים וברורי' משום דסתמא כבר תפשו אחר אובלים ולא מאלו ח"כ מוכח דבדבר דסופו לאיבוד חף כי מוזר על כסומאס לממלכותו ע"מ מותר לממלכותה בידים וברור מהסוגיא דתתם על אותן שיש עליהם איסור סומאס חף אם אינו חלל טמא דרבנן ודלי שורפין עם כסמא דאורייתא וא"כ כהנים בזמן הזה שטמאס בלא ס"פ סומאס דאורייתא ודלי אינם מוזרים עוד כסומאס על עתם והארכתי במקום אחר בתשובה לבאר פלוגתה כרמב"ם וכר"ל כזה :

ועד מה שסקשיתי על כר"ל דמביא ראייה מהתנאים לענין דכני כוונתו דכנס באמת ע"מ פניו מסחר שזו ע"י הילך ממדינת למדינה מפורש סוף בתורה כקדושה זה שכתוב ולזבן אחר כו' בלשון וישכר בלשון ודרשו ע"ז ששם שותפות זה יעקוב כמסחר וזה יסבול עליו פול הכורה, וכן כתיב וסובל בשמן רגלו שיצאו כולם לקדש שכן מלאך וכשודא דליחא בש"ס מחוח, וכן כל עניי מסחר כך הוא מדינה זו נותנת מתנה וברל ומדינה זו מיניס אחרים ושוכרים בספיות דרך ים ומביאים ממדינה זו למדינה אחרת וכן כתיב כי מי שבוה בדרך רחוקה עושה פסח שני ומס הוא עושה בדרך רחוקה ע"ל למסחר הוא נסע וא"כ מפרש בתורה דרך סתגרים, וזהו כוונה כר"ל שכן דרך סתגרים, פ"כ"פ מפורש ב"מ דמלוס למסוק במסחר ופשיטא למנוט ע"י הילך למרחקים, ועוד מליט במסכת סוריות (פרק ג') כי הא דר"ל ור' יושע ר"א ח"ל יספיתא ככדי דר"ל כוס פיתא ככדי דר' יושע

בח"ל משום סכנה, ורבנן דפליגי על ר' יודא ואמרו דכל הילך וזולת טיול מותר מסתמא על זה האופן שר' יודא אומר רבנן מהירים, ואם כן לריך טעם למס רבנן מהירים בספינה על הים ובאח"כ סברא פליגי ר' יודא ורבנן, ולומר דפליגי אם לעבור בספינה כיו סכנה או לא לא נראה לפרש דכנס פליגי תנאים דבדבר ידוע דבס איכא סכנה וכמו שח"כ יורדי הים באחות כו' סכלים (ק"ז) ואמרו בש"ס ברכות (דף כ"ד ע"ב) ארבעה לריכים לפחות וקא חשיב יורדי הים ולמה אמרו לריכים לפחות הוא משום דכילי' ה' מסכנת מיחא וא"כ לריך טעם למס כתיירו רבנן לילך במקום סכנה ולמס כתיירו בנא כמזדד לגלח משום דכליתו הים ברשות :

ודנה בש"ס דילן אמריק מחיתין דלא כר' יודא דתניא ר' יודא אומר כבא ממדינת הים לא יגלה מפני שיטא טלח ברשות, ובקשו כהוס' שם חיתא לוקמא אפילו כר' יודא ולמונחא חפ' ר' יודא מודק ומירלו כהוס' שמה כיון דקמאי ר' יודא אומר כבא כו' משמע שבה לחלוק וסנה מחמת קושיה כהו' דכיה קשה לכירושלמי קושיה כהוס' ככ"ל דברי אפשר לאוקמי המשנה כר' יודא ולמונחא ולכן בא כירושלמי וחירן בקושיה דלא אפשר לאוקמי המשנה כר' יודא משום דר' יודא כדעתיא דאסור לפרוש בים בגדול ואיכא סכנה וכיון דאיכא סכנה חף למוזי אסור כך נראה לי בפירושא דכירושלמי וא"כ פליגי בש"ס ירושלמי עם שש"ס שלנו דש"ס דילן סבר דלמונחא ד"ה מותר וכירושלמי סבר דלפרוש במקום סכנה גם למוזי אסור, וזה שחמיר כירושלמי יודא כדעתיא דאסור לפרוש לים בגדול וע"כ לא חוקים במשנה כר' יודא דלר' יודא חף למוזי אסור במקום סכנה ובמשנה מיירי ביואל מארץ ישראל לח"ל דכיו הילוך סכנה וא"כ סלך טלח ברשות ואסור לגלח, ולא כן סבר שש"ס שלנו דסבירא ליה לש"ס דילן דאיכא דיש מלוס בכליתו מותר לו לילך חף במקום סכנה ואין לך מלוס יותר גדולה מכליתו לבקש פרנסה בעד בניו ובנותיו הקטנים כדאמריק במס' כתובות (דף ל' ע"א) אשרי שומרי משפט עושה דקדק בכל מה דרשו רבסיוו שביצנה ואמרי לה ר' אליעזר זה הן בניו ובנותיו כשהם קטנים, וסברם ש"ס שלנו היא דכמלכ מגין עליו טלח יסבין דבאמת כל כדרכים בחוקה סכנה כס ומ"מ מותר לילך לזרך מוונחיו וכמו כן לעבור בים ע"י ספינה נמי מותר מחיי טמא דכות המלוס מגין עליו, ומסתח יחצאך כיסד כוונה כר"ל וכר"ל דכנס סס כביאו ראייה מכירושלמי דפלוגתא על ר' יודא ורבנן איירי בח"ל וכך היא ראייתם דכנס כירושלמי מפרש דר' יודא כדעתיא דאסור לפרוש בים בגדול וא"כ פתיך כבילוכו דבר עבירה שבוה מסתכן לעבור דרך ים, ומזה מוכח דפלוגתא דר' יודא ורבנן מיירי היכא דפתיך כבילוכו איסורא ומפרשים דר"ל וכר"ל דכיוו ביואל ח"ל או מעורב בכליתו דבר איסור כמו כבילוך בספינה דרך ים כי זהו הכל אחד אם עובר דרך ים או יואל מארץ ישראל לח"ל ולא כביאו כר"ל וכר"ל ראייה מכירושלמי רק לדבר זה דפלוגתא דר' יודא ורבנן איירי ע"ד שחוקים כירושלמי שיש איסור כבילוכו מחמת סכנה כמו כן בש"ס דילן פליגי בהם שיש איסור כבילוכו וכיוו כבילך מחיי לח"ל, אבל עכ"ל מחלוקת

ומתעב את הספינה ואמרתי שמה ימלה ויסעב לוטו אמר
 ליה כל כך יש בידך ואחכ עולה בספינה ופירש המפרש
 כל חכמה יש בידך ואחכ יורד לספינה לסחורה, ודברי
 המפרש גוונים דכן מוכח מהשנוה ר' יאשע לרנן גמליאל
 דסעיבו עד שאלה חכם עלי חכם על שני תלמידים שיש
 לך ביבס ר' אליעזר חסמא ור' יוחנן בן גודגדא שידעין
 לשער כמה סיפות יש בים ואין להם פה לאכול ובגד ללבוש
 ומוכה מזה דר' יאשע בפליג בספינה בשביל מונוחיו,
 כדי צרור ומפורש דאפילו חסיד שנחשדים מוסר לו לילך
 ולבקש טרפו דמי לנו גדול כר' יאשע בתורה ובחסידות
 דר' קראו רבי לכלך בספינה לבקש מונוחיו, ומר'ג
 אין ראיה דאפשר דנשיאותו ועשרו נרם לו שיעב בספינה
 לסוכה ככלל וכיה לאורך מטה, אבל מר' יאשע ראיה
 ברורה דמוחר וא"כ מאי זה שמוציא כחכ"ל דכפרוש שב
 לארע וקיבל עליו הפרישות וכי מחויב זה הכפרוש להיות
 עבודתו גדולה מר' יאשע שר'ג קראו רבי ואמנם אין זו
 קשיא כי עשה כן בשביל כי האמגושי שאלו ורלה להשרישם
 באמונה בשם יחצקן, אבל זה קשה שיהיה לו להשיבו
 להאמגושי כי בן גורס רענו ית' לעסוק במסחר, ולכן
 לעמ"ל דכפרוש הזה המוכר בחכ"ל שם היה משכורתו
 מאומנתו או אומנת כיד או שארי דברים כמו כבעלי מלאכה
 ועל איש שפרנסתו הוא ממלאכתו אומן יד עליו בקושיא
 שפיר חל כי כבודו במטריפן כאן יוכל להסריפן בעירך
 ואינו נריך לילך למדינה רחוקה לבקש טרפו, ומטעם זה
 שב הכפרוש לארע וקיבל עליו הפרישות, ולפי' אפשר דכנהג
 זו אשר מי שפרנסתו מאומנת יד וכדומה אינו רשאי לילך
 לחפש טרפו למקומות אחרים, וא"כ דברי החכ"ל בלכס
 אף לשאר בני אדם, ואמנם אף דיש מקום לדבריו מפ"י
 סברה עכ"ל חלילה לפסוק בן לבלכס ודבר שאינו מפורש
 בש"ס וגדולי הפוסקים לא קבעין מזה בלכס אף כי
 ממלא בדברי החסידים ובפרט כי הוכחנו מהש"ס להספך
 וע"כ דאין זו אלא לפירושים כמתנהגים בדברי הפרישות :

סימן ב

הרמב"ם פסק בפרק ב' מה' קריאת שמע כל' י"ג ספק
 קרא קריאת שמע ספק לא קרא חזר וקורא
 ומנצח לפניה ולאחריו, והאריך ככ"ט בטעם דכבר שקורא
 מספק עם הכרכות בא ברבות קריאת שמע אינו אלא
 מודבנן וכל ספק בדרכן חלוק לקולא וא"כ למע יחזור
 גם הכרכות וכביא בשם השו"ב כרשב"ל סימן ע"ד שכתב
 על הרמב"ם מדברי הרמב"ם עליו שסוף הכ"ט לחכמי לוטל
 שכל שנתחבב אדם עשה במטה אש"פ שפירק עשיית המטה
 הוא דאורייתא אדם הוא מסופק בזה עושה במטה בלא
 ברכה כמו אם נסתפק אם נריך להספיק דם בריה כגון
 שולד מכול או מסופק ביום שמיני כסוכה דיושב בסוכה
 בלא ברכה, וחזק הרשב"ל דכבא בקריאת שמע סבירא
 ליה להרמב"ם דכן חקנו דכל שהוא חייב לקרות קורא
 לכתחלה עם ברכותיו ויעו"ש שכתבין בזה, ומירון זה
 סוגא כנגד' או"מ סימן ס"א ס"ק א', וזה שפירש הרשב"ל
 לדברי הרמב"ם דכבר בק"ם משקרא חקטו דכל אימתי
 שיקרא ק"ם יקרא עם הכרכות ל"ע מהיכן למד הרמב"ם
 לחלק ק"ם מכל הכרכות שחקנו חכמים למלות המעשרות
 בתורכ דכל מלות ששונות ברכות אדם עושה במטה
 מספק אינו מדרך מספק ובק"ם מנצח, ונלמד דהרמב"ם
 למד בן מדברי כירושלמי ריש פרק היה קורא ר' חנן
 ב"ר חייא בעי ק"ם וברכותיה הוא ולא ברכותיה ברכותיה ולא
 היא הפסיק עליה וחרז והפסיק עליה בקורא משערין
 או בכל אדם משערין יעו"ש ופירושו של כירושלמי ששאל
 ר' חנן אם הפסיק ושכח כדי לגמור את טולט דל' ילא
 אם צעין שיפסוק ושכח כדי לגמור קריאת שמע וברכותיה
 או ק"ם לבד או ברכותיה לבד יעו"ש בפ"מ ובבבאור
 מבטל ספר חרדים, ואם נאמר דק"ם לא חקנו דלשון
 יקרא עם הכרכות מאי סברה הוא לירושלמי שאם הפסיק
 ושכח כדי שישור הכרכות יטריך לחזור לראש מאי שייכות
 ק"ם לברכות יאמר אם שכח כדי לומר פסוקי דמרה או
 שאר שכתוב יטריך לחזור לראש וגם בשכח וכפסיק כדי
 לגמור כל הק"ם למאי ציית עוד שישכח גם שישור הכרכות
 וע"כ מוחלי האיבעיא לק"ם וברכותיה או ברכות לבד אם
 שכח באמלע ק"ם חזר לראש, ומוכה מזה דלכתחלה
 חקנו חכמים דק"ם וברכותיה מוחלמים יחד דכל אימתי
 דריך לקרות ק"ם נריך לומר עם הכרכות, ומזה למד
 הרמב"ם

והנה בזה שאמר ר' יאודה לפרוש בים הגדול ולדבריו
 לשיטת כירושלמי אף למוציא אכור אליבא דר'
 יאודה, כל דהו אינו אלא לעמים קבועים ולא בקביעות
 בכל הזמנים אכור לר' יאודה לפלוג בספינה רק יש עמים
 קבועים שבהם סוכה לעבור בים והראיה ע"ז מהא דאיתא
 במדרש רבה בראשית ובמ"ר קבלם על פסוק עת ללדת כו'
 דא"ר לוי בשלש מקומות כשטן מאי לקפריג וקא חשיב
 המפרש בים הגדול ומביא שם מטעם דר' נתן הכהן
 אחכ דרבי חייא ב"ר אבא כוס מפרש בימא א"ל לאחוי
 ללי עלי א"ל מה נללי עליך בן דלת קטר לולבך קטר רגליך
 אין טיילים לכנישתא ושמתן מליין על מטרא לא חסמון
 על ללתי, א"כ מפורש דדוקא בעת שמחזילים לבקש על
 מטר או כוי סוכה ולא כל הזמנים שמים, ומטעם זה
 לא תקשה לן מה שר' יאודה אומר להריוח וקרא אותו ילא
 שלא ברשות דברי מפורש בתורה עסק במסחר דברי כחיד
 זבולן לחוף ימים ישכון וכחיד לא מעבר לים הוא, אבל
 לפי' שפיר יתא כיטב דברי רק בזמנים אלו אכור להפליג
 בספינה, ילא מדבריו דדברי החכ"ל אינו אלא לפירושים
 וחסידים, וגם זאת נראה בעיני דכיו אינו אלא בשביל
 מלאכות או אנשים המשכירים עצמם לדבר מה או הפירותים
 מונעים א"ע לחפש טרפם כי צלופן זה יוכלו להשיג טרפם
 במקומות מושבותיהם ואינם נריכים לגסוע למדינות רחוקות
 אבל ערני המסחר נוהגים בזה אף הפירותים והחסידים

כרמב"ם דיו דאף בקורא ק"ט מספק ג"כ יאמר בזכרות דכ"י תקנוה וזו מקור האמן לענ"ד, ובדרישה הסקה כה פסק הסוד לאנדורגוטס וטומטום מחויבים מספק במאות יליית ופסק כרמב"ם דיעטטו בלא זכר, וחירן הדרישה דכחם בטומטום הספק אם יש עליהם חיוב כלל דעמא אשכ כוא לן לא מברכים אבל בספק קרא ק"ט כיו חיוב ודאי, ולא חבין קושייתו דרבינו הדרישה ולא חירונו דכנה מאי דמקשה טטומטום ואנדורגוטס הלא כבר הפיר כרמב"ם ע"ז מחשבותיו לחכמי לויל דאף דמסופק בעשיית מלוא דלורייטתא ע"מ לא מנכר מספק ואף דמספק מחויב לעשות המלוא עשש המלוא בלא זכר, ומטעם זה חידש כרמב"ם ז"ל דבקריאת שמע כך תקנו לעולם יקרא קריאת שמע עם הזכרות ובחירון כרמב"ם מסולק כל הקושיות הנופלות על כרמב"ם, וחירונו של הדרישה ג"כ חמוס בעיני דנתיב לחלק דכיכא דכחיוז כוא ודאי וספק אם נפטר מחובו או עשה המלוא מספק ומנכר, וזה אינו לענ"ד דכ"י מפורש בשו"ע סימן ק"ז סעיף ט' דלוינו חזר ומנכר אף בכחאי גוונא ע"ש אם מסופק אם בינך המוליא או לא אינו חזר ומנכר משום דזכר המוליא אינו אלא מדרבנן א"כ מפורש דלוינו חזר ומנכר אף בחיוז ודאי ואך משם יש לחלק דכל עיקר זכר המוליא אינו אלא מדרבנן והדרישה אפשר כוונתו בחיוז דלורייטתא וכן בזכר הוא דרבנן אבל יקשה על הדרישה משיבת סוכה בשמיני דכחיוז הוא ג"כ ודאי ולוינו מנכר אבל באמת בישיבת סוכה בשמיני הספק אם יש עליו חיוז כלל דלוינו הוא יום שמיני ולא הוי עליו חיוז כלל דומה לטומטום ואנדורגוטס ואף דרבנן כמילו עליו שכוה מחויב עישב כל כיום שמיני בסוכה א"כ אינו אלא מדרבנן, והדרישה דעתו דוקא באלו שחחיוז הוא ודאי מן הסתור דאם בודאי חיוז מדרבנן לא אחיא שפיר מאי דאמר רב יהודה ברכות (כ"ה) ספק קרא קריאת שמע איש חזר וקורא מ"ט ק"ט דרבנן ולדבריו מאי איכפס לן דכוא דרבנן אלא ע"כ הדרישה כוונתו בדבר שחחיוז הוא ודאי מכ"ה כמו בק"ט לכרמב"ם ונ"ע, ואפשר דהדרישה לא הים יחא ליה בחירון כרמב"ם משום דלא מלא מקור האמן מכ"ה לסברה כרמב"ם ולכן חיפש חירוים אחרים ולדבריו שמאלנו מקור מקומו טכור הכל מודים לסברה כרמב"ם דק"ט כך תקנו חז"ל כנ"ל :

סימן ג

שאלה אם נשים שכחו לומר משיב כרוס ומוריד בגשם או סו"מ אם לריבים לחזר ולהתפלל :
בשיע אומ' סימן (ק"ו) נשים ועבדים אע"פ שפסורים מק"ט חייבים בהפלה מפני שביא מ"ע שלא הזמן גרמא וכחכ המג"ה שם (סעיף ב') מלות עשה כן כחכ כרמב"ם דס"ל דהפלה מ"ע דלורייטתא היא דכסיו ולעבדו בכל לבבם כו', אך מדלורייטתא די בפעם אחד ביום ובכל טעם שירא ולכן נכגו רוב נשים שאינן מתפללות בהמידות משום דלומרים מיד זכר סמוך לנטיילת איזא בקשה ומדלורייטתא די זכר ואפשר שגם חכמים לא חייבים יותר ע"כ, וכנה זכ שכתב כמ"ל ואפשר שגם חכמים לא חייבים יותר לענ"ד דברש"י במשנה שם זכרות (דף כ' ע"ב) וחייבין בהפלה מפורש שם דמדרבנן חייבין בכל נוסח הפלה שתקטפו לכל ישראל דזה לשון רש"י וחייבין בהפלה דהפלה רחמי היא ומדרבנן היא ותקנוה אף לנשים, ומלשון ותקנוה אף לנשים נראה מזכר דחייבים חכמים בכל נוסח

תפלה כמו אנשים, ומעמך מזכר שאלתינו דלכמג"ה דנשים יולדת בזכרית אחת אינם לריבים לחזר ולהתפלל ולדבריו שזכרנו מדברי רש"י שחכמים חייבים בכל נוסח הפלה מחויבים לחזר ולהתפלל, אבל עוד אינו חושש שעתה שקבלנו עלינו להתפלל בכל יום מחויבים כולנו מן הסתור מעמם נדר כמו דליתא בש"ע יו"ד (סי' ר"ד) דברים המותרים וסיועיים זכר שזכר מותרים נכגו זכר איסור כיו כאלו קבלו עליהם בחדר ואסור להחירם להם, וע"ש (בסעיף ב') קבלה דברים חלק עליהם ועל זרעם, ואפילו דברים שלא קבלו עליהם בני העיר בזכרם אלא שזוהינן כן מעמם לעשות סיג וגדר לתורה, וגם הסתור לא מאי דליתא בהשפחה כרמב"ם כוזא בנ"י שם שזכו חמור מן החדר ומן השפחה וע"ש בהשפחה הריב"ש (סימן רמ"ט) שם כרמב"ם, וכן אינו אומר לעיין הפלה שזכרן שקבלו עלינו מלא ומקדם להתפלל בכל נוסח הפלה שקבעו לו חז"ל כיו עלינו חיוז דלורייטתא וכיון שזכרנו מרש"י מפורש דאף לנשים תקנוה נוסח תפלה שיש לנו מסור מאנשי כה"ג ומסתמא אז קבלנו גם על נשים תמילא כשש עליו חיוז מן הסתור מחמת קבלתו, וכמו דכתבו הרי"ף וכרמב"ם לעיין הפלה ערביה שאלו פסקין הפלה ערביה רשות ע"ש זכרות (כ"ז ע"ב) ומ"ע אחר שקבלו עלינו שוינו רבן עלינו כחובם ועי' בנ"י סי' (רל"ט) דגם הרא"ש סבר כן וא"כ ברור ופשוט דעמך מחויבים בנשים להתפלל כל נוסח הפלה כמו שקבעו חז"ל לכל ישראל :

ואמנם לכאורס לפי שזכרנו דלורייטתא קבלתינו נעשה עלינו בחיוז מן הסתור א"כ הים לנו לומר דספק התפלל חזר ומתפלל כמו בספק של תורה, אבל באמת דכל דבר שקבלנו עלינו מחמת דרבנן כמילו עלינו לעולם לא אחת עלן יותר מחיוב דרבנן דלא עדיף זה שזכר מזכרנו מעיקר הדבר, ובאור העיני שזכרנו הים עלינו להתנסג בים כחומר כל מילי דרבנן, ורואים לדברנו מדברי הסוד וע"ש חו"מ (סי' ז"א סעיף כ"ד) לעיין שחייב לבלם לבע"ה כתבו הסוד וכרמב"ם אין לריך לומר שלא הסול אשתו מזונות להבא אלא אפילו תפסה מנכסי בעלה כגון שכלך למדינת הים ותפסה מנכסים שתזון מהם מיליין מידה וביאורו בנ"י והסמ"ע שם סעיף (כ"ז) שם כר"ף בהשפחה משום דכחיוז הוא מדלורייטתא ומזונות האשכ היא מדרבנן ע"ש, ולכאורס קשה אמר דמזונות האשכ רבן סקנוס אבל עכשיו שכותב בזכרוב ואלא הפלה ואוקיר ואחיון ואפרנס א"כ קבל עלינו כחוב לזונס וכיו שטר מדלורייטתא וא"כ כשתחל מזונות ותשלומי כחוב לריך לכיות שוים ולמה אפילו אם תפסה מפיק מניח וע"כ הטעם דאף דקיבל על עצמו וכחכ שטר כיון דתחלת חיובו הים מדרבנן גם עתה לא כיו עליו החיוז אלא מדרבנן, ומזה כושכמי לפי עשרים שנה לזכר בגלון שראש לישב קושית מברש"ל בריש פרק המדיר בהקשה במברש"ל על הכוס' שם בד"כ המדיר והקשו החוספת על רש"י דלשיטת רש"י לפרוך ממנה שגנו שאין צידו לאסור עליה תשמיש משום דמשועבד לה כמו כן קשה על מזונות אף יכול להדירס ובהקשה ע"ז במברש"ל לפי מה שכתב החוס' דשעבוד מזונות כיו דרבנן ותשמיש כיו דלורייטתא א"כ תשמיש לאו צידו לאסור לה אבל מזונות יכול לאסור עליה דלתי נדר דאי דלורייטתא ומפיק לשעבודא דרבנן וכמו שמתרן בס"ם שם שכתב זמן ולא נשאו ופירש"י דסוי שעבוד דרבנן להכי חל כדרי דכיו דלורייטתא יו"ט, בארכתו קלה יותר ממה שכתוב במברש"ל אבל כן כוונתו וחירן לי בגלון ס"ל דשכחיו שכותב בזכרוב ואנא

ואחא אפלה ט' הוי מזומת ג"כ דאורייתא ומדברי כר"ק
שכחא בש"ס ובכ"י בטלו דברי באהן בג"ל, כלל הדברים
החיוב אף לאחר שקבלו עלינו לא הוי רק מדרבנן וכל דמי
דרכן נוכח בזה הנלמד כחכמי, וברוך המון לאדם דעה :

סימן ד

כתמר יפח כבוד אהובי הרב הגדול חריף ובקי ערוגת
הבושם איש חסודות כ"ש ר' צבי הירש הלוי
בלייזיים בק"ק ווארשא :

אשר טורדני לעיין במה דנחפז בגר"ע בש"ע א"ח
(ס' קפ"ו) אם קטן שנעשה בן י"ג בלילה ואכל
קודם הלילה שטח קטנה וזיך בכמ"ז אם לרץ לברך עוד
הפעם בלילה קודם שנתעכל המזון במעיו משום דבכמ"ז
שזיך קודם הלילה אינו אלא מדרבנן ובלילה כוונתו
מדאורייתא לברך בכמ"ז וכ"ז שלא נתעכל המזון במעיו עוד
כל מונח ברכה המזון על האדם ולא אחי חיובה דרבנן
ומפיק לחיובא דאורייתא זכ ספיקו של בגר"ע וכ"כ האריך
לברר דאין לרץ לברך בלילה פעם שני ואמנם כי דבריו
נכונים, אבל לדעת לא נראה בעיני כדברי כ"ה כ"י,
ושורש דבריו כך הוי דעיקר בכמ"ז חיובה על האכילה
ובשטח שאלו הוי קטן וכו' דאמרין כל זמן שלא נתעכל
המזון במעיו רמי עליה חיובה דבכמ"ז וכו' דיעבד אם לא
בירך תחלה וסבירא ראייה ע"ז אחד ממנהיגין פ"ג דהלכה
גילגל עיסה קודם שנתגייר א"ל להפריש חלב אחר שנתגייר
אף דמאות הפעם נמשך עד לאחר האפיס עוד ראייה
מסוגיא דסנהדרין פ"ז ע"ב ר' אליעזר אמר אבילות מאימתי
קא מתחלת מסתימת בגולל כפרה מאימתי קא הויא מבי חו
נפרא דקברא פורחא כלך כואיל ואידחו אידחו זה שורש
דברי נר יחי' :

ולענין ראשיתו אינם מכריעות וראשונה הוי תמך על
ידיי מה דפשוט לו דחויב בכמ"ז כ"ז שלא נתעכל
וכו' דיעבד, ולי נראה לסיפך דלכתחלה עלם בכמ"ז אם
רענו לישב במקומו יוכל להשבות לברך בכמ"ז עד שיתעכל
המזון ולא אסרו רק לילך ממקום שאלו בלי שזיך תחלה
במקומו בכמ"ז וראייה ברורה לזה ממה ששינו במתני' ריש
פרק אלו דברים מי שאלו ושכח ולא בירך ב"ש לומדים
יחזור למקומו ויברך, וכתב ע"ז בגמ"ל דאם הוא רחוק
ממקומו שאלו שעד שיחזור למקומו יתעכל המזון יברך כאלו
אכל אם יפ שבות עד שנתעכל המזון מחויב לחזור למקום
שאלו ויברך שם, וסנה ידוע דשכח מלפ לא משכיך וכו'
מדאורייתא וכן מלאחי ברש"ל בחידושו פ' במה מדליקין
דשכח מלפ מן החורס אסור וע"ש ברש"ל שם (דף
כ"ד ע"ב) וזה לשון ואיכא דקשיא ליה וסכח נמי שריפה
קדשים עשה וי"ט לא חשש גרידא אכתי סיכא הוי דמי
הוי עשה ללא חשש דאם אפשר לסתמן למחר ולקיים
עשה כדריש לקיש דאמר כל מקום שחשש מולא עשה ול"ט
אם אכתי יכול לקיים שחשש מוצק ואם לאו יבא עשה
וידחש ללא חשש, וחירן כרמב"ן ז"ל דלא אמר ריש לקיש
הכי אלא סיכא דאפשר לקיים שחשש בלא דחייה לא חשש
כטן סבירא דיבנות (כ"ו) דאפשר בחליה וכמו דאמרין
בלייז דאפשר בזמן עכ"פ מבורר ברש"ל דלא משכיך
המלכ לקיימה למחר וכן הוא ברש"ל ב"ס (דף ח')
לפיכך כוונתו דאם, ואשתמיט כל דברי ברש"ל האמורים
בשמי במקומות ממרנה הפני יכושע במס' ב"ס (שם) ד"ס
ודאי כי עבד כחישא וע"ש שמקשה קושים ברש"ל דליכסו

אחר יום טוב ונשאר ב"ע ואלו ראה דברי ברש"ל לא הוי
כוחו כן, ובעלם דברי ברש"ל קשה לי לדבריו למס במי
שכח לו שני חינוקות למול אחד בע"ש ואחד בשבת ושכח
ומל את של ע"ש בשבת חייב ע"ש במסכת שבת (קל"ז)
ובמסכת פסחים (ע"ב) ומבורר שם דלא ניתן שבת לדחות
לכא' גברא ולדברי ברש"ל דשכח מלפ לא משכיך למס
לא ניתן שבת לדחות בא אינו רשאי לאחר המלכ חס
אסור מן החורס, ועוד תימא בעיני מהוס' פסחים
(דף ו' ע"ב) ד"ס ממאי דבריש דבריש ירחא קאי תימא דבשבת
פר"ע קאמר דכ"ע בר"ח אסור למדבר סיני כו' חלמא פשיטא
דשכח כוז לכס נאמר לו בר"ח וסיוט משום דאמר בסקומן
רבה שמקשה משכ רבינו בראיה כללית עד שחמר לו הקב"ה
כוז ראה וקדש וחירן ר"ס אע"ג שחמר לו הקב"ה בריש ירחא
דלמא משכ לא אמר להם לישראל חלל בג' או ד' בירחא כו',
ולכאורס קשה איך אפשר שיכושע משכ רבינו את אשר ליה
לו כ' לכגיד לישראל ואפילו אם לא הכירו ס' שיגיד להם
תיקף לא יוכל לשבות להם הדבור משום שפוי מלכ לא
משכיך, אבל זה יפ לישב, וראייה בביאור דברי
כרמב"ן שם מה שחכמים ופודרים דוחין השבת אע"פ
שאפשר לקיים בלי דחי' להקריבם בלילה כמפורש במסכת
מנחות (דף כ"ו) וברמב"ם פ"ד מה' מעטק הקרבנות
דלכתחלה מלפן כל הלילה ומ"ע דוחים את השבת משום
דחביבה מלפן בשעתא כמפורש בדוכתי טובא ברמב"ם
ואי ס"ד כדברי מר דוכ שזיך לברך בהמ"ז עד שיתעכל
המזון במעיו וכו' אינו אלא דיעבד אם לא בירך תחלה
א"כ איך מותר לו להשבות המלכ עד שיבא למקומו
שאלו, ולדבריו הוי להם למר שיבך תיקף בצקום
שחבר בכדי שלא לשבות מלפן בכמ"ז שכוון דאורייתא
והשכיח בזה הוי דאורייתא, וע"כ מוכח מזה דלכתחלה
עיקר מלפן בכמ"ז הוי עד שיתעכל המזון שזמניו ולכן
רשאי לו להשבות המלכ קלה עד שיחזור למקום שאלו
ואף דיש למר אף לדברים נמי איכא שפוי מלפן דברי
תיקף לאחר שאלו ראויו כוז לברך בכמ"ז וכיון דבגין זמן
ברכה בכמ"ז ודאי כל שאפשר לעשות במקום האפשרי
וא"כ גם לדבריו מקשה למפ אינו מברך בכמ"ז במקום
שכוון חזר דברי חביבה מלפן בשעתא, כ"ל לדבריו
דלכתחלה זמנה עד שיתעכל המזון במעיו, וא"כ חשו
הכמים מלפן אולי אם יכיה מותר לו לברך בכמ"ז במקום
שחבר א"כ אם יכיה מהיר באיש אחר אכילה לילך
לדבריו ילך תיקף בלי שיבך בכמ"ז ומתוך כך יוכל לבא
לידי שכתח ולא יברך כלל ולכן בסילו ח"ל עליו שיחזור
למקומו דוקא ומשכח יכיה חזר שלא יעקור מושבו
עד שיבך בכמ"ז במקום שאלו ועי"ז לא יבא לפולס
לשכחש, אבל לדברי ידידי דעיקר המלכ הוי לברך
בכמ"ז תיקף לאחר שאלו ורק דיעבד אם לא בירך תחלה
יברך עד שיתעכל וא"כ ממילא לא יבא לעקור מקומו
קודם בכמ"ז שלא יעבור על פדיו המול עליו וא"כ קשה
למה בלריכו חכמים שיחזור למקום שאלו וישכח למלכ
דאורייתא שזה אסור מן החורס ואי משום סיג
וגדר שלא יכיה רגיל לעזוב מקומו בלתי בכמ"ז תחלה
וכו' ממילא אף בלא החקנה שיחזור למקום שאלו ויברך
בכמ"ז ג"כ לא יעזוב מקומו שאלו שם קודם בכמ"ז, כן
הוי נראה לכאורס כי דבריו נכונים וטובים :

שוב ראיתי דיש להשיב על ראייה זו מהא דאמרין
במסכת זבחים (דף י"ד) אמר ליה אביי לאמר
דרב חסדא בעיה מיכ מרב חסדא כוללס בור מכו אמר
ליה

לדיון שאלתו בבהמ"ד דכיו חיצוה דגברא ובראש שמי
ג"כ סתורס מטעמים שכתבנו לעיל כן כל ברור :

ואישור עלה על רוחי בנזף שאלת בהמ"ד אם ממנו
לברך שנית בלילה קודם שמתעלל במזון במע
לנע"ד לפשוט זאת מן המבואר בש"ע א"ח סימן (קל"ז)
אם אכל דבר איסור אע"פ שאינו אסור אלא מדרכין או
מזמין עליו ואין מזכרין עליו לא בתחלה ולא בסוף ע"פ
דכיו דעת הרמב"ם ובראש"ד ובראש"ש חולקין על הרמב"ם
משום דכחו מפיו יע"ש בש"ע ובמפרשי הש"ע וכמו כ
אפשר לומר בדיון שאלתו לדעת בראש"ד ובראש"ש דמכח
על דבר האיסור משום כחלת משיו וס"י בקטן שכתביל דר
כחו משיו מהאכילה שאלה באה שעה קמנה קודם ולרין
לברך שנית דברכתו שצריך תחלה לא יכול להוציא למ
שמחוייב לברך מן הסתור, אכן לדעת הרמב"ם שם דאולי
בחר אכילה ובשעה שאלה היה דבר איסור לכן לא יברך
ס"י אוליין בחר אכילה ועל האכילה כבר בירך ונסתלו
החיוז מכל וכל, כן עלה על דעתי מתחלה, שוב ראיה
דבדיון שאלתו אפשר גם הרמב"ם מודה דלרין לברך
שנית, דהנה כשעודע לו דאכל דבר איסור נפשו במלך ב
וקנה באכילתו וכמו שפסק הרמב"ם בפ' י' מהל' תרומות
הל' י' וזה לשונו במאכלי הפועלים וכו' ודעתי דמזה כ
משלמין קרן וחומש מפני שם כשונגין וכו' משלם לכ
דמי סעודתן שדמי החולין יתירין מדמי תרומה שאלה
שדבר האסור נפשו של אדם חותם ממנו אם כן מפורש
ברמב"ם דאכילת דבר האסור אין לו מה כחלת משיו
ואדרבה ע"פ דהו"ל עד כי דומה כמו שלא אכל כלל ולרין
לשלם לכם דמי סעודתן, וא"כ שפיר רחא שם שפסק
הרמב"ם דאין מזכרין עליו ואין מזמין עליו, אכל בקטן
שאלה ושבע רגע קודם גדלות אפשר גם הרמב"ם מודה
דאוליין בחר כחלת משיו וס"י יש להקטן כחלת גדולה
שעדיין מולא כל פעם האכילה בגדלות ויש פאן פנאי
גרונו ומעיו וא"כ בין להרמב"ם ובין להראש"ד אפשר דמכח
שנית בעוד שחל שבע כיון דמחוייב על שביעיתו לברך מ
הסורה ודרכן לא יוכל לפטור חיוז דאורייתא כן לנע"ד
וכמו כן יש להסתפק לענין קרבן אם קטן אכל חלב בשוגג
שעה אחת קודם כשנלמה י"ג שנים ובשעה מעטת לאח
שאלה נשלם לו י"ג שנים ועוד כעטם מהחלב בפיו וי
לו כחלת גרונו ומעיו בשעה שנודע לו שאלה חלב או
לרין להביא לו קרבן על שגגתו או לא, וכנה כחל לו
שיין לפטרו מטעם שכתבנו לו שאלה חלב בזה נפס
וקנה באכילתו, דפרי זה בכל אדם שטדע לו שאלה דב
איסור ועכ"ל חייבו רחמנא ומשום שצריך כפרה, וא"כ י
להסתפק אם אוליין אחר שעה שאלה הוא הים קטן ל
בחר כחלת גרונו ומעיו ובשעה שנהנו מעיו הרי הוא גדו
ודין זה לא אפשר לתלות בפלוגתא הרמב"ם ובראש"ד לש
אכל דבר אסור אם מחוייב לברך דכחם פשוט המפרשי
טעם הרמב"ם משום דכחלת בירך וכו' לא שיין כחל דכ
לרין כפרה וא"כ כיון שנהנה אפשר דלרין כפרה ג
להרמב"ם ואפשר לומר להיפך דגם להראש"ד דשם לש
ברכה חזיל בחר כחלת גרונו ומעיו וכו' דוקא לענין ברכ
דכחלתו אחרת ואכלת ושבעת ועיקר חיוזא היה על השביע
אכל לענין כפרה אפשר דאוליין דוקא אחר שעה האכל
ואם לא היה קטן פטור מקרבן, ולכאורה אפשר לפשו
פסק זה מהא דאיתא בש"ע א"ח סי' (ר"ד) בבהמ"ד ד
אם אנוסכו לאכול או לשתות אע"פ דהיך נהנה ממ
חיוז

ליכ בשירה ומקרא מסייעי וישחטו את הפסח וחרקו
הכבשים את הדם מידם והלויים מפשיטים וע"י רש"י
מדכחז ויזרקו הכבשים את הדם מידם פירושו מידם של
של שוחטין וכו' ופשיטים זרים נכו ואשמיטין קרא שחטין
לקחין אותו מיד המקבלי ומוליכין אותו לזרוק ואוליין רב
שעה עלה מבדרייתא שם שיכור ובעל מום בקבלה בזהלבה
ובזריקה פסולת וכן שמהל וכן פסק הרמב"ם פ"א מה'
פסולי המוקדשין א"כ ראינו בקדשים דאף עבדכ שחפשי
לכחל מ"מ הוי עבדכ ופסול כה זר ושכור ויושב
ושמהל, מינה שמעין דגם בשאר מלות דקל מקדשים
ודאי ג"כ הכילוך בזה כיו מלוך וכיון דהכילוך למלוך
ג"כ תשיב מלוך א"כ בזה שחזור למקומו לברך א"כ הרי
עוסק במלוך ובפרט שחזר לבדו לקיים מלוך דרכן
שכחילו עליו לשב למקומו שאלה ויברך שם א"כ אין זו
שכוי מלוך כלל שכרי עוסק חיבך במלות ברכת המזון
וכדלמריין בקדשים ואך דשם בקדשים נראה דהכילוך
למזבח מעכב כי בלא הולכה קלח פסול כזבח וע"ש במל"מ
פ' כ"ג ובמלות איו כן אכל עכ"פ אם יודמן שצריך לילך
ודאי הכילוך מלוך רבכ וא"כ אין כאן שכוי מלוך כלל,
ומ"מ ז"ע :

ועוד נ"ל דמעיקר פלוגתא דב"ש וב"כ בפרק אלו
דברים אם שחכ ולא בירך דב"ש סברי דלרין
לחזור למקום שאלה ושם מברך בהמ"ד וב"כ סברי דברך
במקום שחכר מוכח מזה דיוכל לכתחלה לשכוח בהמ"ד עד
שעה העיכול דאם חתמו דאיו ראשי לשכוח מלברך
בהמ"ד שום זמן רק חיבך לאחר האכילה מחוייב לברך ברכת
במזון א"כ איך אפשר שישכח מלברך בהמ"ד ואי דיוכל
להיות פעם אחת לאלף שנים שישכח מלברך וכי בזה יפלונו
הנאים על מלחא דלא שריה כלל, וע"כ דאיו מחוייב
לברך חיבך לאחר האכילה ולכן מלי שישכח מלברך וילך
ממקומו ושפיר שיין פלוגתא דב"ש וב"כ ואף דמחוייב
להקדים ברכת בהמ"ד כל מה דאפשרי מ"מ כל עוד שיש
על מקומו ולא עזב מקום שאלה שם מקרי עוד עסיק
באכילה ולית כאן שכוי מלוך ולכן אפשר שיבא לשכח
אכל לדברי ידיו לא יוכל לשולם לבא לדי שכתב בהמ"ד
ולדעתי וכו' ראיה נכונה :

עוד אני חמם על דעתי דמר ידיו נ"י אם זה שיוכל
לברך עד שיחשכל במזון במעיו הוא דביעבר אכל
לכתחלה מחוייב לברך חיבך לאחר אכילה, וע"כ אי חמם
דבמדי שכיח מן הסורה לא שמענו מעולם לחלק בין
לכתחלה לדעבר ואף דיש לומר דעם ברכת המזון הוא
מן הסורה וזמן ברכת המזון הוא דרכן וכמו שכתבו
הפוסקים על הרמב"ם שסבר שפלה היה מן הסורה אכל
זמנה היה מדרכן וע"י ברמב"ם כ' חפלה מפורש בדבריו
כן מ"מ כחל בבהמ"ד לא שמענו לחלק כלל בזה, כלל
הדברים לדעתי איני נראה דבריו בזה כלל, ובר מן דין
ראייתו מגלגול עיסה קודם שנתגייר דא"ל להפריש חלתו
אחר שנתגייר אף דהאפיס היה ביכוח חממה דבחלה
באמת עיקר חיובו על שעה בגלגול דין בתיב ראשית
עריסותיכם תרימו כ' וכה דמפריש לאחר האפיס אם לא
הפריש מקודם וכו' משום דהעיסה מחייבת בחלה וממלאת
חלת ככן בידו ומחוייב להחזיר להכין ממנו של ככן וגם
דכיו סבל ואסורה לזרים כמפורש במשנה סוף פ"ק דחלה
החלה והתרומה חייבין עליה מיתה וחומש א"כ החיוז על
נוף האדם ולא כל הלחם אכל בגלגל קודם שנתגייר לא
נתחייב כלל ואין כאן חיוז גברא ולכן פטור ואין שום דמיון

למיון שאלותיו בזה"ל דכיון חזקת דגברא ובראיה שמי
ג"כ סתורב מטעמים שכתבנו לעיל כן ל"ל ברור :

ואישׁר עלה על רוחי בגוף שאלת כנר"ע אם מחויב
לברך שנית בלילה קודם שמתעלל במזון במעיו
לפ"ד לפשוט זאת מן המבואר בש"ע א"ח סימן (קל"ז)
אם אכל דבר איסור אע"פ שאינו אסור אלא מדרבנן אין
מומנן עליו ואין מברכין עליו לא בתחלה ולא בקוף פ"ט
דכיון דעת הרמב"ם והראב"ד והר"ם חולקין על הרמב"ם
משום דכחו מעיו יע"ש בש"ע ובמפרשי הש"ע וכמו כן
אפשר לומר בדיון שאלתיו לדעת הראב"ד והרא"ם דמברך
על דבר האיסור משום כנחת מעיו וי"ל בקטן שהגדיל כרי
כחו מעיו מהאכילה שאלו בלתי שעה קמנה קודם ולר"ך
לברך שנית דברכחו שצריך תחלה לא יכול להוציא למי
שמחויב לברך מן הסתם, אכן לדעת הרמב"ם שם דלולין
בחר אכילה ובשעה שאלו כיס דבר איסור לכן לא יברך
כ"י חולקין בחר אכילה ועל האכילה כבר בירך ונסתלק
החייב מכל וכל, כן עלה על דעתי מתחלה, שוב ראיתי
דבדיון שאלתיו אפשר גם הרמב"ם מודה דלר"ך לברך
שנית, דסב כשחזר לו דלכל דבר איסור נפשו בתלכו בו
וקבץ באכילתו וכמו שפסק הרמב"ם בפ' 'מל' תרומות
כ"י 'וזה לשון המאכל בפעלים וכו' ורמב"ם תרומה כן
משלמין קרן וחומש מפני שם כשגוגין וכו' משלם להם
דמי סעודתן שדמי החולין יתירין מדמי תרומה שאלו
שדבר האסור נפשו של אדם חוסה ממנו אם כן מפורש
ברמב"ם דאכילת דבר האסור אין לו חס כנחת מעיו
ואלדרכי נער היא לו עד כי דומה כמו שלא אכל כלל ולר"ך
לשם להם דמי סעודתן, וא"כ שפיר יוחא שם שפסק
הרמב"ם דאין מברכין עליו ואין מומנן עליו, אבל בקטן
שאלו ושבע רגע קודם גדלות אפשר גם הרמב"ם מודה
דלולין בחר כנחת מעיו וי"ל יש להקטן כנחת גדולה
שעדיין מולא כל פעם האכילה בגדלות ויש כן כנחת
גדולה ומעיו וא"כ בין להרמב"ם ובין להראב"ד אפשר דמברך
שנית בעוד שהוא שבע כיון דמחויב על שביעו לברך מן
הסתם ודרבנן לא יוכל לפטור חייב דלורייא כן לפ"ד,
וכמו כן יש להסתפק לענין קרבן אם קטן אכל חלב בשוגג
שעה אחת קודם כשנחת י"ג שנים ובשעה מועטה לאחר
שאלו נשלים לו י"ג שנים ועוד כשעם מהחלב בפיו ויש
לו כנחת גדולה ומעיו בשעה שחזר לו שאלו חלב אם
לר"ך להביא לו קרבן על שגגתו או לא, וכנס כנחת לא
שיך לפטרו מטעם שחזר לו שאלו חלב בתלכו נפשו
וקבץ באכילתו, דברי זה בכל אדם שחזר לו שאלו דבר
איסור ועכ"ל חייבו רחמנא ומשום שצריך כפרה, וא"כ יש
להסתפק אם חולקין אחר שעה שאלו ואז כיון קטן או
בחר כנחת גדולה ומעיו ובשעה שנסה מעיו כרי הוא גדול
ודין זה לא אפשר לחלות בפלוגתא הרמב"ם והראב"ד לענין
אכל דבר אסור אם מחויב לברך דעתם פשוט המפרשים
טעם הרמב"ם משום דבוצע בירך וכו' לא שיך כנחת דברי
לר"ך כפרה וא"כ כיון שנסה אפשר דלר"ך כפרה גם
להרמב"ם ואפשר לומר להפוך דגם להראב"ד דשם לענין
ברכה חולקין בחר כנחת גדולה ומעיו וזה דוקא לענין ברכה
דסתם אחר ואכלת ושבעת ועיקר חייבא היא על השביע
אכל לענין כפרה אפשר דלולין דוקא אחר שעה האכילה
ואם אז כיס קטן פטור מקרבן, ולכאורה אפשר לפשוט
שם זה מכה דליתא בש"ע א"ח סי' (ר"ד) בהגהת רמ"א
אם אסורכו לאכול או לשותת אע"ג דהחייב נהנה ממנו
אין

לוי כשירם ומקרא מסייעי וישתמו את הפסח ויחזקו
ככמים את כדס מידם והלויים מפשיטים וע"י רש"י
מדכתיב ויחזקו ככמים את כדס מידם פירושו מידם של
של שוחטין ושוחטים זרים נכחו ואשמיטין קרא שחורים
לקחין אותו מיד המקבלי ומוליקין אותו לזרוק ולחיות רב
שעה עלה מברייחא שם שיכור ובעל מוס בקבלה כסולכ
וכזריק פסולס וכן שמאל וכן פסק הרמב"ם פ"א מה'
פסולי המוקדשין א"כ ראוי בקדשים דאף עבודה שאפשר
לכסל מ"מ כוי עבודה ופסול כה זר ושכור ויושב
ושמאל, מינה שמעין דגם בשאר מלות דקל מקדשים
ודאי ג"כ הסילוך בזה כוי מלוך וכיון דהסילוך למטה
ג"כ חשיב מלוך א"כ בזה שחזר למקומו לברך א"כ כרי
עוסק במלוך ובפרט שחזר לבצו לקיים מלוך דרבנן
שכטלו עליו לשב למקומו שאלו יברך שם א"כ אין זו
שכוי מלוך כלל שברי עוסק חייב במלות ברכה המזון
וכלמריין בקדשים ואך דשם בקדשים נראה דסילוך
למזבח מתכב כי בלא כולכ קאם פסול כזבח וע"ש במל"מ
פ' כ"ג ובמלות איו כן אכל עכ"פ אם יודמן שצריך לילך
ודאי דסילוך מלוך רבכ וא"כ אין כאן שכוי מלוך כלל,
ומ"מ ז"ע :

ועוד ל"ל דמעיקר פלוגתא דב"ש וב"כ בפרק אלו
דברים אם שכה ולא בירך דב"ש סברי דלר"ך
לחזר למקום שאלו ושם מברך בזה"ל וב"כ סברי דברך
במקום שחזר מוכה מזה דיכול להתחלה לשכוח בזה"ל עד
שעה שיעיכול דאם תאמר דאין רשאי לשכוח מלברך
בזה"ל שום זמן רק חייב לאחר האכילה מחויב לברך ברכה
המזון א"כ אין אפשר שישכח מלברך בזה"ל ואי דיוכל
לכוח פעם אחת לאלף שנים שישכח מלברך וכי בזה יפלונו
חנאים על מלתא דלא שכיח כלל, וע"כ דאין מחויב
לברך חייב לאחר האכילה ולכן מעוי שישכח מלברך וילך
ממקומו ושפיר שיך פלוגתא דב"ש וב"כ ואף דמחויב
לפקדים ברכה בזה"ל כל מה דאפשרי מ"מ כל עוד שיש
על מקומו ולא עזב מקום שאלו שם מקרי עוד עסיק
באכילה ולית כאן שכוי מלוך ולכן אפשר שיכח לשכח
אכל לדברי ידידי לא יוכל לעולם לבא לידי שכחה בזה"ל
ולדעתי זכו ראיה כסוכה :

עוד אי תמס על דעתו דמר ידידי ל"י אם זה שיוכל
לברך עד שיתעלל במזון במעיו הוא דיעבד אבל
לכתחלה מחויב לברך חייב לאחר אכילה, וע"כ אי תמס
דבמדי שכיח מן הסתם לא שמענו מעולם לחלק בין
לכתחלה לדיעבד ואף דיש לומר דשם ברכה המזון הוא
מן הסתם וזמן ברכה המזון הוא דרבנן וכמו שכתבנו
כפוסקים על הרמב"ם שסבר ספקא היא מן הסתם אכל
זמנה היא מדרבנן וע"י הרמב"ם כ' ספלה מפורש בדבריו
כן מ"מ כנח בזה"ל לא שמענו לחלק כלל בזה, כלל
דבדברים לדעתי איני נראה דבריו בזה כלל, ובר מן דין
ראיתו מגלגל פיסק קודם שנתגייר דא"ל להפריש חלתו
אחר שנתגייר אף דכאפיה כיס דבידות תמוך דכחלה
באמם פיקר חייבו על שעה בגלגל דכן כתיב ראשית
עריסותיכם תרימו ט' וכו' דמפריש לאחר האפיה אם לא
כפרים מקודם וזה משום דכעיסה מחייב בזה"ל וממלאת
חלת ככן בידו ומחויב להחזיר לסכסן ממוט של ככן וגם
דכוי טבל ואסור לזרים כמפורש במשנה סוף פ"ח דחלה
החלה והסתם חייבין עליה מיתה וחומש א"כ החייב על
גוף האדם ולא על הכסא אכל בגלגל קודם שנתגייר לא
נתחייב כלל ואין כאן חייב גברא ולכן פטור ואין שום דמיון

דעיקר ספיקו אם חייבו על הנחת גרון או על הנחת מעיו וכנס בירושלמי שהבחנו שפסק דמביא חשם חלי ולא חטאת מוכח דלא אליין בחר הנחת מעיו ודוקא הנחת גרון בעינן :

ואמנם הכוננתי דלא אפשר לפרש בירושלמי כדפרשנו דאם נפרש כן תקשה בכל הסק ספק עד שלא

נחמנכ וספק עד שלא נחגייר כו' למכ לא מוקמינן אחזקא ראשונה וזריך להביא קרבן כדיוט ובספק עד שלא נחגייר ובספק עד שלא הביא שתי שערות פטור לגמרי משום דמוקמינן אחזקא קמייתא , ובספק עד שלא הביא שתי שערות ספק משכביא שתי שערות כיס לי מקום ליישב הקושיא דמייירי שעתה רואים שיש לו שערות חסו ביום שנשלים לו י"ג שנה דלא אפשר להחזיק למפרע שהוא גדול כמו שפירש הר"ש בחשוכה וכו' בש"ע חו"מ סי' (ל"ב) דאם שכו מלבדקו זמן רב אחר ששים לו י"ג שנה ובדקו ונמצא שיש לו שתי שערות הוא בחזקת גדול , וא"כ לא מחזיקין אותו לגדול למפרע רק אם שכו מלבדקו זמן רב אחר ששים לו י"ג שנה אבל ביום שמלא לו י"ג שנה אז מלאו אותו גדול לא אפשר להחזיקו לגדול למפרע דלמלא ביום נעשה גדול וחזקת קטנות נמי לית ליה שרי הוא עכשיו גדול ואך כ"י יחא בכאי בנא דספק עד שביא שתי שערות אבל בספק משנחמנכ כו' ובספק משנחגייר קשה למכ מביא חשם חלי נוקים אחזקא דמשיקרא ובגר פטור מקרבן ובספק משנחמנכ חייב קרבן כדיוט , וגם בספק משכביא שתי שערות שזריך למר ביזמא דמישלים שית ג"כ קשה מהא דאמרין במסכת קידושין (דף ע"ט) אחמר קדש אביס בדרך וקדשם היא עצמה בעיר וסרי היא בוגרת רב אמר כרי היא בוגרת לפינו ושמואל אמר חיישין לקידושין שמים ומוקים כש"ס פלוגתאם שנתקדשה ביזמא דמישלים ששם חדשים של נערות ובאותו ביום קדש אביס וגם היא בעצמה קבלה קדושין מאחד ואמר כרי היא בוגרת לפינו ושמואל אמר השתא היא דאייית סימנים ופסק שם כש"ס הלכך כרב וכתוס' שם בד"ה קדשה אביס בדרך כתבו וא"ל אמאי חיפלגו רב ושמואל בכה"ג נפלגו בקדשה אביס גרידא אם אמרין מהשתא בוגרת כלפרא נמי בוגרת ח"כ קדושי אביס איכא כלום ולשמואל דאמר השתא היא דאייית סימנים קדושי אביס כוי קידושין גמורים ותרלו הסוס' דלי בקדש אביס לחוד ודלי מודק שמואל דאיכא מקודשת משום דאמרין בעמיד אשכ על חזקה חזקה פטוי כמו שסיבת מקודם שקדשה ואך אם שקדשה היא עצמה ג"כ דמ"ל ליכא לאוקמי אותה אחזקה פטוי או פליגי רב ושמואל , ובכ"ה אש"ע (סי' ל"ז) העתיק דבריהם להלכה , עכ"פ ראינו דאפילו אם אמרין השתא הוא דאייית סימנים מ"מ אם יש לה חזקה פטוי מעמידין אותה על חזקה וא"כ באלל חלב נמי אם הספק הוא אם אכל שערות קודם שביא שתי שערות או אם אכל לאחר שביא שתי שערות לריכין לאוקמי אותו אחזקה קטנות שאלל בכיותו קטן וכן נגר ובנחמנכ לריכין לאוקמי אחזקהם הראשונה ויש להאריך בענין החזקות אך אין כאן מקומו :

ורבן נראה לי לומר פירושא דבירושלמי קלח בלופן אחר ויחשב כיטב הקושיא , וסו' דלע"ד פשוט דיש חיזוק אם הספק הוא על השעש שאלל החלב אם היה או קטן או גדול אמרין דיש לו חזקה קטנות או חזקה שלא נחגייר אבל אם אין לנו מסתפקין על שאיש אם הוא כיס קטן או גדול או כרי או גר רק אנו מסתפקים אם זה שאלל

אנו מצרך עליו כו' ונאלם על כך וחלקו כל הפוסקים על סמ"ל כפ"ו וסמ"ל דקמ"ל המסתפק בחלבים ועריות חייב שכן נכנס וא"כ דחייב בחלבים ועריות מחמת הנחת גרונם ומעיו ח"כ נראה דכמו כן בקטן שאלל חלב וקודם שנעשה הציכל נעשה כן י"ג נמי חייב חטאת מטעם דנשח מעיו , וכנס כפ"ו הקשה על סמ"ל למכ בלנפסכו לאלל או לשערות פטור ובסעיף שאלל באלל מאלל או משקש של חיסור מפני הסכנה פסק המחבר דמצרך עליו חמלה וסוף ונשאר בל"ע ולא אדע קושייתו דהתם באלל דבר חיסור מפני הסכנה הרי מלוא עביר ואכילה היתר הוא כמפרש סמ"ל וז"ל כונת סמ"ל , שוב ראיתי בפמ"ג בשם הא"ר הרגיש בזה :

וי"נ להביא ראיה מסוגיא דחולין סוף פרק גיד הנשה מחלוקת ר' יוחנן וריש לקיש אם חלקו לאחר מן כחי מצמיס ר' יוחנן אמר חייב דכרי נכנס גרונם בכית וריש לקיש פטור דאכילה במעיו בעיק כרי מלינו דפליגי אמוראי אם סעיקר היא הנחת גרון ע"ז חייבו רחמנא או עיקר חייבו הוא על הנחת מעיו וא"כ אפשר לענין קרבן נמי חלי בפלוגתא זו וסמ"ל פסק בפרק ה' מאלכות מאלכות אסורות כרי"ח דהנחת גרונם הוא סעיקר וכן פסק סמ"ל בפרק ארבעה עשר שם כרב דאם אכל חלי כית וסקיאו וחזר ואכלו חייב וא"כ פשוט לן זכ שנסתפקנו לענין קרבן דפטור מטעם דבשעת שנהכ מהחלב כיס קטן ולא כיס הנחת גרון בחיובא , ואמנם לענין זכרות שנסתפק סג"ע לא נוכל ללמוד מדין זכ דסעיקר הוא שעה כאכילה , דכנס ברכה הראשונה ודאי תקנו על הנחת גרונם אבל כהמ"ל כל חייבו איש אלא על הכביעה שרי מפרש בפסוק ואכלת ושבעת ואלו שמדקדקים לברך על כית וכביעה זכו מטעם כי לדיק אוכל לשוכע נפשו וזכר הוא שבע וגם זכו איש אלא מדרבנן וכן מפרש בברא"ש זכרות פרק שלשה שאלל דהו איש אלא מדרבנן ומן התורה בעינן שביעה במלי ככרם ח"כ דין בזכרות ודין האסורין לחוקין זכ מזה , ומטעם זכ אפשר ליישב דינו של סמ"ל שפסק בלנפסכו לאלל דאנו מצרך , ובקשה ע"ז סמ"ל מזה דאמרין המסתפק בחלבים ועריות חייב שכן נכנס יעו"ש במג"ל ולדבריו אחי שפיר דשם לענין חיסורים אחמר ולא לענין זכרות. ושאי חיסורים דזריך ברכה אף אם לא נכנס , ולענין שאלותינו דיני בסמ"ל שפיר פשוט לן מדברי סמ"ל וסמ"ל המובא בש"ע או"ח סי' (קל"ז) וכדפירשנו :

ומציאתי בירושלמי בוריות פרק שלישי הלכה ב' אכל כית חלב ספק עד שלא נחמנכ ספק

משנחמנכ ספק עד שלא נחגייר ספק משנחגייר ספק עד שלא הביא שתי שערות ספק משכביא שתי שערות מביא חשם ומפשיטות לשון בירושלמי שאלל ספק עד שלא הביא שתי שערות נראה דחייב לאחר האכילה בדקו את הקטן ומלאו אותו שיש לו שתי שערות וכו' ספק חלי בשעת האכילה עוד לא היה לו שתי שערות ואולי היה לו גם בשעת שאלל , וא"כ עוד לא נחמנכ במעיו החלב ופסק בירושלמי דמביא חשם חלי ולא חטאת כרי מבוחר דלא אליין בקרבן אחר הנחת מעיו , ומבירושלמי בג"ל אפשר לפשוט עוד מה שנסתפק במל"מ בהלכות מאלכות אסורות פרק ארבעה עשר הלכה י"ג אם שוב דין האסורין כלל חשמה כמו במלות עשה דאם כרכו בסיב לאיסור חלב או בשר מרפה ואכלו אם חייב או לא יעו"ש כיטב

אמרו רבין לא אתי חיובא דרבין ומפיק לראוייהא כיון
 שזכר בזה אחד פעולתו שפעם חשיבה מעשה לכוין אף
 לאחר שפעם שמוטל עליו חיובא דראוייהא, ודוגמא לזה
 מלינו במסכת שבת (דף כ') ע"א כשי רבי יוחנן חפץ
 ונטער הוא ממקומו וחר וקבלו מכו ומפרש בגמרא מאי
 קא מציעא ליה שני כחוס בחדס אחד כחדס אחד דמי
 וחייב או דלמא כשני בני חדס דמי ופטור חיקו, כרי
 חיקו אף דכשני בני חדס כס"ג פטור עכ"ל בחדס ח' חייב
 ואף דלענין מיתב כוס נשאר כס"ס בחיקו, עכ"ל לענין
 טעם המעשה ודאי דמוטיל אף שני כחות וליך לי טיון
 בתוס' גיטין (דף כ"ג) ד"ס מוסך קל"ב פ"ט בחירולס
 כשני דלא מחייבין ליה על הסבסס משום דכמו דלס
 נסכו אחד אומר לו כרי שלך לפניך כ"ג כי נסך ליה
 איכו אלמא אמרינן שני כחות בחדס אחד חשיב כחרי
 גברי, אך הכס אפשר לומר דלענין לכוין לאיזא ממון מחקתו
 לא אפשר הואיל דיש סברא בגמרא לומר דחשיב כחרי,
 שוב לא מויליין ממון מחקתו, ומכאן טעמא יתא במאי
 דפשיטא ליה לרבס בסוף פרק כילד סרגל דשני כחות
 בחדס אחד כשני בני חדס דמי דאמר זקן כלי מראש כג
 וסיה תחתיו כריס וכחות בא אחד וסילקן או קדם וסילקן
 פטור מאי טעמא בעידנא דשדירא פסוקי מפסיקס גירי
 ולכאורס קשק למס לא אמר כס"ס מה דפשיטא ליה לרבס
 מספקא ליה לר' יוחנן כדאיתא בדוכתי טובא כרי אכל
 לדבריו יתא לרבס נמי מספקא ליה כמו לר' יוחנן אכל
 זה שפטר רבס מחשלוטין משום דחשיב ליה כשני בני
 חדס וכו משום דמוקמינן ממונא בחקתו משום ספיקא
 וכוילא דכן שני כחות בחדס אחד ספק אס חשיב כשני
 בני חדס או כחדס אחד, אפשר לומר כידון שאלו סגרי
 דכוי בלמא כח אחד ודאי מוטיל סברס שביך תמלא אף
 לאחר שפעם ומכ"ס מסתם מה הכס דכוי שני כחות אמרינן
 דחשיב אחת מכש"כ ככא דכוי כח אחד, ועוד יש לומר
 לפי מה דאמרו בש"ס חולין (דף מ"ג) קטן יש לו מעשה
 אפילו מדאורייתא ועקימם פיו סוי מעשה ועיין מ"ס יבמות
 סיה לו בריס בגיותו ונחנייר יעו"ס ועיין בגליון כס"ס
 דרע"א, כ"ל סעלתי בעו"ס יתעלב ויתנשא לסלכס ולא
 למעשס וחלילס לשום חדס לסמוך עלי למעשס כי פחות
 סערך כמני אינו מכריע ואך לפילפולא בלתי וברוך כחוק
 לאדס דעת, מנאי סדו"ס משה קאצינעלינבינין :

סימן ה

שאלה אס מותר לאכול סעודה קבוע קודם חפלה
 כמוספין או לא :

תשובה בעו"ס, סכס כאי דינא מפורס כש"ע וטעמי
 כליו רבותיו ס"ל וכמג"ל עי' כש"ע א"ח ס' (רפ"ז סעיף ג') כתב סמחב מותר לטעום קודם חפלה
 כמוספין דכיינו אכילת פירות או אפילו פת מועם אפילו
 טעימס שיש כס כדי לסעוד כלב אכל סעודה אסורה
 וסדין נובע מכרס"ס פ"ד דתעמית, וא"כ מי יכריס ראשו
 כס לכריס ראש לסכריע או לשקול דבריסם לאס ככויס
 כס לדינא אחרי כי סלכס כמותו ככ"ס, ואמנא סואיל
 דרבינו סביט חדס כוכא דכריו כפ"ו וכמג"ל סס דחולק
 על סמחב ומחיר מדינא אפילו סעודה קבוע, אמרתי
 מותר לי לספל כדבריס סקדוסיס לדעת אס סלכס
 כסולחן ערוך או כסביט חדס ואולי יש לי מסייעס לרבינו
 סביט חדס :

ולעכ"ד

שאל כלב סיה לפני שעות אחרים או אחרת שזו לא
 נחנייר עוד או שאל סמחב זכ לא ככיר לפני טעס קטנא
 שזו ככיר נחנייר או שפעסס גדול או למסל כוס מסופק
 אס אחרת אכל סמחב או אכילתו סיה סיה וזכור כדלוי
 שאל סמחב אך אינו יודע אס אחרת או סיה, או
 שפעסס גר לאחר חלות סיה וסספק כוס אס אכל סיה
 ככיר קודם חלות או אכל סיה לאחר חלות, כס כס
 כחוס לא שייך לסעמירי על חקס דמסיקרא עסוס דלין
 כספק על כחדס אך על סמעסס מחי נעשית וכו דומס
 לכל ספק סמסופק כוס אס אכל חלב או שומן וכדומס
 ולכן פסק סירושלמי דמביא אשס חלוי, ולפ"ו אדא ראייתו
 מסירושלמי לענין שאלותינו דנשאלותינו בלמא סיה קטן
 כשעת אכילתו אך נעסס גדול קודם סעיכול, אך
 מכסויא דפרק גיר כססס ססמחבט לעיל שפיר נפשוט
 מסתס שאלותינו לענין קטן שאל כלב :

וי"ל לענין כסויא דחולין (דף קל"ד ע"א) אמר רבא כס
 פריס בחקס פטורס קיימא קמס בחקס חיובא קיימי
 חיל אכיי וסרי עיסס נעשית עד סלא נחנייר פטור מן
 סמחב מסנחנייר חייב ספק חייב חיל ספק איסורא
 לחומרא ספק ממונא לקולא דא"ר חסדא וכן חני ר' חייא
 שמונא ספיקות נאמרו כגר ארבעס לחיוב וארבעס לפטור
 וקשס זכ שאלמו משום ספק איסורא לחומרא לא נעמיד
 על כחוקס כס ככל איסוריס מעמידין על כחוקס דחוקס
 דאורייתא דלמדט מנעיס וסס ספק איסורא ועי' חולין
 (דף י' ע"ב) ולכאורס אפשר לומר דרע"א הקדוש סריגס
 כס וכ' רע"א ספק איסורא שיש כס עון מיתב יעו"ס וכן דקדק
 רע"א סס לכלן ד"ס קרבן אשתו כו' משום דמחוסר כפוריס
 אסור כקדשים וענוס כרת וסס חלב כו' משמעו דכרי
 רע"א דמשום ספק מיתב דוקא סמירי סלא לסעמיד על
 חקס דמסיקרא, וכטין זכ איתא ככספ מסכס סלכות טומאס
 מח פ"ט סלכס י"ב כסס כרמב"ס שמלא כחוס כספר יסן
 כדכר סחייבים על ודוט כרת אמרי' ספק דאורי' לחומרא מן
 סחורס יעו"ס וכן סיה כאפשר כאן לומר דלא אזלינן כחר
 חקס כספק מיתב אכל אי אפשר לומר כן מכסס טעמיס
 אחד דגס על ככ"ס סכ"ל סיינו ססלגת אריס כסחובותיו
 סחדשות ס' ט' וכספר חוות דעת כקונטרס סספיקות,
 וגס כי על רע"א לא אפשר לומר כן דמשום דסברא כלדו
 איך דליט ככו אסור מיתב ולא אזלינן כחר חוקס כגון
 ספק פטר חמור יעו"ס, ואמנא כמו שפירשנו סירושלמי
 דכוריס סכבאנו דלא שייך כאן חקס משום דלין כספק
 על כר אך על כזון אימתי נעשית כדכר שפיר מספרס
 ככא ג"כ אלו סכרבעס ספיקות על דרך זכ אכל פשוט
 כסויא אינו מורס ע"ו ול"ע כעת :

ובעיקר ספיקא דסגר"ע שסל זכ קוטב דכרינו נלע"ד
 לסעיר כס מלמא חדתא וכוס דכש"ס לא מלא
 רק דרבין לא מפיק לחיובא דאורייתא רק כחרי גברי כמו
 סבא סקטן לכוילא אס סגדול או כחלי עכד וחלי כ"ח
 לענין חקיפת שופר עי' כמס' ראש ססכס (דף כ"ח) וכש"ע
 חו"מ ס' (תקפ"ט) דף לעלמו אינו מוילא משום דח"ע
 וחכ"ח דומס לחרי גברי וכמו שמלינו לענין אישות כש"ע
 אס"ע (ס' מ"ד סעיף י"א וסעיף י"ב) אף דכחקדסי לחלי
 איכס מקודשת מ"מ חלי עכד וחלי כן חורין סקידס יסרללית
 סברא דמקודשת משום דדומס חלי עכד וחלי כן חורין לשני
 גופיס נפרדיס אכל כחדס אחד שסמחלס כסכירך סיה
 קטן ולאחר שביך נעסס גדול וסכל כגוף אחד כס לא

ורענר

וראה לכריע כהנית חדש וסוף דמלמתי בירושלמי
מס' סוכה פ' הישן כל' כ' מעשה שכל ר'
אלפי אלל ר"א בלוד אמר ליה אף אחס משוכתי הרגל וכלל
אמרו שאין שבו של ת"ח להיות מניח ביהו ברגל וכו' לו
כדור ר' זעירא סליק לגזורא דרבי אילא (פירוש כלך
לברית מילא לר' אילא) ולא קביל עלוי מטעם כלום אין
משום דלא כח עיסקא טעם כלום עד יפסכ מוסף ולא
ידעון, אין משום שאין שבו של ת"ח להיות מניח ביהו ברגל
וכו' לו כהדין לא ידעון ע"כ לשון בירושלמי, ופירוש דברי
בירושלמי כן הוא דמספקו לכו לרבנן מאיז טעם לא רכא
ר' זעירא לאכול על סעודה ברית מילא או משום שלא
התפלל עוד חפלת מוסף, או שלא רכא לאכול שם על
סעודה ברית מילא משום דאין שבו של ת"ח להיות מניח
ביהו ברגל אבל אי לאו משום כחי טעמא דאין
שבו של ת"ח להיות מניח ביהו ברגל ויאלל במקום אחר
היה אוכל על הסעודה של ברית מילא אפילו קודם שהתפלל
ר' זעירא חפלת מוסף. וכנה מפורש בגמרא דילן שם בפ'
השן דכא דאילו רשאי לעזוב ביהו ברגל הוא דוקא דלא
אזיל ואחי ביומא ואזיל ואחי ביומא מותר לילך מביתו
ברגל יע"ש ברש"י, וזה לשונו סא דאזיל ואחי ביומא
ומשמח שמחה כהג עם אשתו חייב להקביל פני רבו כגון
עיר שבתוך התחום או ע"י עירוב. וכנה רבנן דמספקא
לכו טעמא דר' זעירא דדילמא לא רכא לאכול על סעודה
ב"מ משום דאין שבו של ת"ח להיות מניח ביהו ברגל ודאי היה
באופן דר' זעירא היה יכול לילך מהבית מילא לאכול בביתו,
חל דמשמחה ש"ס דר' זעירא סליק לגזורא ביום טוב
ואם היה ביכולתו לילך ביו"ט להב"מ ודאי היה מותר לו
לחזור לביתו ועוד אי לא היה מותר לר' לחזור לביתו ביו"ט
א"כ היה מוכרח לאכול שם במקום שהוא וא"כ מוכח דזה
שלא רכא עתה לאכול ע"כ משום שלא התפלל חפלת מוסף
וא"כ מאי מספקא לכו לרבנן טעמא דר' זעירא, וכיון
דמספקו רבנן בטעמא דר' זעירא ע"כ מייירי כמו שאתרנו
דכיה יכול לחזור לביתו ולאכול עם אשתו ובניו ולשמחה
אחיה בשמחה כהג, וכיון שכן קשה מאי מספקא לכו לרבנן
בטעמא דר' זעירא מאיז טעם שלא רכא לאכול בלא
הסכרה לומר שלא רכא לאכול מטעם דלא היה רגיל לאכול
קודם חפלת המוספין וסבירא ליה לר' זעירא כרב הונא
דאמר בפ' חפלת המוספין דאי ס"ד דסבר ר"ז דמותר לטעום
קודם חפלת המוספין וכו' דלא רכא לאכול שם על הב"מ
היה טעמים משום דאין שבו של ת"ח להיות מניח ביהו ברגל
וכו' לו, בלא היה לקיים ר"ז שניכס היה לו לטעום מידי
על הב"מ ושוב יבא לביתו ויאלל סעודה הראויה וישמח
אח אשתו ומדלא עשה כן הוי ודאי טעמא דר"ז דלא
טעם שם מידי משום דסבירא ליה כרב הונא דאסור לו
לאדם לטעום כלום קודם שיחפלה חפלת המוספין וא"כ לית
כאן ספיקא בטעמא דר"ז :

ואמנם

כ"ז אינו קשה אלא לדעת רבינו הש"ע
וכסורי דסבירא לכו דהשתא דפסק הש"ס
לית הילכתא כרב הונא יע"ש ד' כ"ח ע"ב ומוחר לטעום
קודם שיחפלה חפלת המוספין לא התיירי אלא טעמא אבל
סעודה קבוע אסור, א"כ קשה כמו שהקשינו למעלה לרבנן
לאיסחפוקי בטעמא דר"ז בא מוכח דטעמא דר' זעירא
משום דסבירא ליה כרב הונא דפ' חפלת המוספין דאסור
לאדם לטעום קודם שיחפלה חפלת המוספין דאי טעמא

דר"ז משום דלא רכא לאכול חוץ לביתו שלא ימנע שמחה
אשתו היה לו לקיים שניכס, וכיון דעל הב"מ יטעום דבר
מיטעו דברי קודם חפלת המוספין לא ברי רק טעמא
וכסודתו יאלל בביתו. אבל לדברי היות חדש דאפילו סעודה
קבוע מותר לו לאכול קודם חפלת המוספין ויחא בירושלמי
מאד וכו' דר' זעירא שלא רכא לטעום פירוש דלא רכא
לאכול שם סעודה קבוע, וע"ז נסחפקו רבנן דבי מדרשא
טעמים דר"ז אי משום דסבירא ליה אחרי דפסקין דלא
כרב הונא ומוחר לאכול קודם שיחפלה חפלת המוספין אפילו
סעודה גדולה ורק ר"ז לא רכא לאכול סעודה הראויה,
משום דאין שבו של ת"ח להיות מניח ביהו ברגל ויאלל
במקום אחר ולא ישמח אח אשתו או דאילו מקפיד ע"ז
להיות אח ביהו ברגל דלא סבירא ליה כר' אליעזר דאמר
משבח אני את העללים יע"ש במס' סוכה (דף כ"ז ע"ב)
ואך דלא רכא לאכול היה טעמים משום דלא רכא לאכול
קודם חפלת המוספין, ולא חיקשי אף לדברי הב"מ
למא ר' זעירא לא רכא לטעום מידי היה לו לטעום
קאם על הבית מילא ושוב יאלל בביתו, ומדלא עשה
כן שמע מינה דכרב הונא סבירא ליה דאסור לאכול
עד שיחפלה חפלת המוספין דאי משום דאין שבו של
ת"ח להיות אח ביהו היה יכול לקיים אח שניכס.
לפענ"ד דבאמת אע"פ שכתוב בירושלמי כלשון ולא קביל
עלוי לטעום כלום אין כוונתו שלא טעם רק פירוש שלא
אכל שם סעודה קבוע אבל טעמא אפשר באמת טעם מידי
וכמו שפירש הב"מ דברי רב הונא דאמר אסור לטעום, וקאמר
הב"מ דטעמא דאמר רב הונא היה לאו דוקא ורק כוונתו
דאסור לאכול ואחרי דפסק הש"ס דלא כרב הונא מותר
לאכול אפילו סעודה גדולה מלד כדין כן פירש הב"מ וכן
אני אומר על בירושלמי דאע"ז דנקט שלא קביל עלוי
לטעום כלום פירוש דלא רכא לאכול סעודה חשובה,
ואפילו חאמר שלא רכא לטעום מידי ולא טעם כלום
גם כן לא קשיא אחרי דבאמת מלד כדין מותר לאכול
אפילו סעודה חשובה ויכול להיות שהשם הואיל דיטעום
מידי יאלל אחר כך יותר ולא יוכל לאכול אח"כ בביתו
ולא יקיים שמחה ברגל בביתו ולכן לא רכא לטעום כלל
משום דהלכה כהב"מ דמותר לאכול סעודה גדולה וחשש
דילמא יאלל כל סעודתו. אבל לדברי המחבר וסב"ז
שסוברים כי מלד כדין אסור לאכול סעודה חשובה, א"כ
אפי' היה טעמו של ר' זעירא משום דאין שבו של ת"ח להיות
מניח ביהו ברגל ויאלל במקום אחר היה לו לר' זעירא לכל
הפחות לטעום כלום בבית המילה ולא יבא לאכול סעודה
גדולה כי מלד כדין אסור ולא ישכח פדין ברבות עם
היושבים על הסעודה ובפרט דעסוק בזה דברי כס נקשו
ממנו שיאלל שם וסוף לא רכא וא"כ מחשב הוא כדין זה
דאסור לאכול סעודה חשובה לפני חפלת מוסף א"כ היה לו
לטעום מידי ותו לא, וע"כ מדלא רכא לטעום ודאי הסתם
דסבר כרב הונא דאסור לו לטעום קודם שיחפלה חפלת
המוספין ולא היה לרבנן לאסחפוקי בטעמא דר"ז, אבל
לדברי הב"מ אפילו חאמר דר"ז לא רכא אפילו לטעום מידי
מ"מ מתפרש היטב ספיקא דרבנן בירושלמי דברי מלד כדין
אפילו סעודה גדולה מותר לאכול קודם חפלת המוספין,
וא"כ אלו היה טעם מידי היה משחוקק עוד לאכול דאין
דבר מעכב עליו ואי לר' נרץ לשמח את אשתו וב"ב באמת גם
זה אינו מעכב כדין שמחה שיאלל שם בבית עם אשתו
ובניו רק דאין דרך לטעום כן, ובש"ס אמרינן אשה בעלה
משמחה

והרמזים מפרש לברייתא זו דזכו לכתחילה אבל אם החל
בסעודה חיו מפסיק, ובנחת פשוט בברייתא נראה
בהחוס' אבל מי האיש שיוכל להכריע בין הרמזים להחוס'
וכראש"ד כלל הדברים דדברי המגן אברהם דמתיר טעם
נראה נכונים :

סימן ו

שאלה אם מותר לערוך זיגער בשבת בעוד שלא
כלל פליכתו :

תשובה בעזה"י לבבד ידיר נפשי ולבבי הרב החרף
ובקי מפולפל וסחודר יקר רוח כ"ש מ"ה צבי
הירש הלוי בליוויים בק"ק ווארשא .

שאלתו בדבר עריכת הזיגער נכון בגימתי ועינתי
בדבריו היקרים והאריך לאכור בטעמים
נכונים מש"ס ופוסקים ולעג"ד יש לפלל זה כרוב ואך
קודם שנכל לבאר דעתנו זה נבאר איזה פרטים בנוגעים
לכלכות שבת . דריני שבת יש דברים המסתעפים לכמה
חלקות ואלו הן , א' מלאכה ממע , ב' גורם למלאכה
שחשש , ג' קירב חת המלאכה שחשש , מלאכה ממע
אכור וחייבין פליה סקילה כרם ומלקות כמבואר דיוס
בש"ס ורמז"ס , גורם למלאכה פליגי זה תנאי צ"ל כל
כתבי (דף ק"כ) ועושין מחילה בכל הכלים בין מלאים בין
ריקים בשביל שלא חשבו דלוקה ר' יוסי אוסר בכלי
חרס חדשים מלאים מים לפי שאין יכולין לקבל חת האור
וכן מתבקשים ומכבים חת הדליקה , ולדעתנו כמו דפליגי
תנאי בגרם כבוי כן פליגי בגורם לכל מלאכה שחשש ,
קירב חת המלאכה פליגי זה גדולי הפוסקים יש מן
דמתירין ויש מן אוסרין ומקור דברייהם דין גורם וקירוב
הוא בש"ס סוף פ' כירכ מתניחין עותין כלי תחת זר
לקבל מילות ולא יתן לחוכו מים מפני שהוא מכב ,
גמרא לימא חנן סתמא כר' יוסי דאמר גורם לכבוי אכור
וחסברא אימור דאמר ר' יוסי בשבת בע"ש מי אמר , וז'
חמא כחא נמי בשבת וכתנא נוחן כלי תחת כנר לקבל
מילות בשבת ואז"ל בע"ש ולא יתן לחוכו מים מפני
שהוא מכב מע"ש ואז"ל בשבת , אלא אמר ר' אשי אפי'
חמא רבנן שאני כחא מפני שמקרב חת כיבוי , וכנכ
בפסא בגמרא שאני כחא מפני שמקרב חת כיבוי פליגי
רש"י וחוס' . לשיפת רש"י מקרב חת כיבוי נמי מותר
לרבנן בגורם למלאכה , והא דאסר במתניחין ליתן לחוכו
מים אינה אלא משום גזירה דלמא יגביס חת ככלי בשעת
נפילת המילות וכן עומד בשיטת רש"י כרצ פור"ח שם
בתוספות ד"ה ומפני ור"ח פירשו דמקרב כיבוי אכור
לרבנן , אע"פ דסברי רבנן גרם כבוי מותר מכל מקום
מקרב כבוי אכור וטעמא לחלק משום דאם עושם מחילה
בכלים שלא חשבו דלוקה אינה מכב עד שיתבקעו
בכלים אבל כחא אין הפסק בין מים לנפילות ומיד יכבדו
כשנפלות בכלי והוי כמחילה מים דאסירא וכגון מחילה
שלג וברד וכן דעת החוס' בסוף דבריהם דמחילה שלג
וברד שלא חשבו דלוקה אכור גם לרבנן וכן דעת הרשב"א
בחדושו , אבל מה שנותנין מים בזכוכית ונותנין עלי' שמן
כתבו החוס' דלא מיקרי קירוב כיבוי כיון שאין מתכוין לכבוי
כלל וכן פסק בש"ע א"ח סי' רס"ה סעיף ד' דמותר ליתן
מים בעשיית שמדליקין זה בע"ש כיון שאינו מתכוין לכבוי
והרמ"א חולק ומתיר אפילו אם מתכוין לכבוי מאחר שאין המים

בעי

משמחם הייז בגדי צבעונין ויין שנותן לאשתו ולא שיאכל עם
אשתו ביחד וא"כ חשש אם יטעם מידי יבא לאכילה מרובה
ולא יאכל בביתו כלום אבל לדברי השו"ע והט"ז היה יכול
למנוס ומדלא טעם לית כאן ספיקא וכדפרשנו וע"כ
נלע"ד דהלכה כמורינו בזה חדש אע"פ דהט"ז היה
חתנו ופלמירו וכחז חלילה להקל בסעודה קודם המוספין ,
נראה דדברי הב"ח הלכה הם , וגם הרמ"א מביא לדברי
הב"ח ולא השיג עליו ולדעתו מהירושלמי מוכח בצירור
דהלכה כהב"ח :

וראיתי בספר קרבן מהנאל שמביא דברי הב"ח וכחז
עליו . שהוא דעת יחיד ולדעתו אחרי דזכו
בזכוכית ברורה כהב"ח וגם נראה דהמג"א לא השיג עליו
לכן מותר לסמוך עליו אפילו שלא בשעת כדחך ובחשונה
ח"ס אר"ח סימן ס"ט הביא ג"כ מדברי הב"ח וסומך עליו
לעשות הלכה למעשה לאכול סעודה בריח מילה קודם
חפלת המוספין ולא הביא חת הירושלמי דר"ז לא ראה
לעשות כלל :

ובהאי עינא ראינו דבר תמוה בעיני דדברי הגרע"א
בתוספותיו על משניות ראש מסכת ברכות (דף
ד' ע"ב) חוס' ד"ה וקורא ק"ש ומחלל כתבו החוס' וזה
לשונם מכאן משמע שמשמע שסניע זמן ק"ש של לילה
שאין לו לאכול סעודה עד שיקרא ק"ש ויחלל ערביה
ומדכתבו החוס' שאין לו לאכול סעודה משמע דוקא סעודה
אכור אבל טעימה שרי כך דייק המג"א ובא הגרע"א
בתוספותיו וחולק עליו וזוכיח דאין כונת החוס' להחיר
טעימה דאם האמר דכונת החוס' דדוקא סעודה אכור
אבל טעימה שרי ח"כ למע להו לזוכיח מכאן יביאו ראיה
ממשנה מפורשת במסכת שבת מפסיקין לק"ש וע"כ דמשמע
אין ראיה דכחז חמיה דוקא מפסיקין בסעודה אבל טעימה
מותר קודם ק"ש ולכן הביאו החוס' ראיה מכאן לאכור
אפי' טעימה כי זה ח"א לזוכיח ממחני' דשם וסיים בגאון
רש"א דאף דמפורש בחוס' שאין לו לאכול סעודה ע"כ
ד"ה ומוקי אנפשיה דכוונתם לאכור טעימה ע"כ דברי
יצינו בגאון הנלך לעינינו , ותמוהים בעיני דברי הגאון
שקשה כי יש להם ראיה מהמשנה במסכת שבת (ד' ט'
ע"ב) מפסיקין לק"ש , לדעתו אין משם ראיה כלל דהרי
מוקי בש"ס במשנה דמייירי בחברים העוסקים בדברי
חורב דמפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לחפלה וכן פסק
הרמז"ס להלכה בפרק ב' מסלכות ק"ש בעוסק בדברי תורה
ע"ש בהלכה ה' כחז כיה עוסק בתלמוד תורה וסניע זמן
ק"ש פוסק וקורא ומנך לפניה ולאחריה ובהלכה ו' שם
כחז כיה עוסק באכילה כו' גומר ואח"כ קורא וכן קבעו
בשו"ע להרמז"ס גומר ואח"כ קורא וידוע דעת הפוסקים
זולה הב"ח פירשו דהרמז"ס מייירי אף בכתחילה לאכול בזמן
האכור ועיין מג"א (סימן ע' סעיף ו') ואם כן לא
יהי להם לאוכוחי ממתיחין דשבת כלל :

ואמנם כוונת הגאון נראה משום דשיטת החוס'
כבראש"ד דבכתחילה בסעודה בזמן האכור
מפסיק ואחר כך גומר סעודתו וא"כ לשיטתם כקבש
הגרע"א דהיה להם לזוכיח ממשנה מפורשת אבל לעג"ד
ח"א לומר כן דאין יביאו ראיה מהמשנה דאחרי שיביאו
ראיה משם מלין למידתו דכוונת המשנה הוא כדאוקים
וזהו וזהו הביא ראיה מהברייתא דמסכת

בשמן אלה תחת השמן לא היו אלה גרם כיצוי ,
 ובמג"ל ס"ק י' שם השאר דברי הרמ"א בל"ג משום שמהל
 בסמ"ק דאסור במחכין לכצוי יעו"ש אבל בלע"ד דברי
 הרמ"א מבוארים מן הרמ"א ח"ל הרמ"א, ומכ' שנותנים
 מים בנרות של זכוכית שקורים לאפפון אין בזה משום
 דמקרב כיצוי דאפילו לר' יוסי דאסור גורם כיצוי כח
 אין כאן גורם כיצוי כלל דאפילו לא יתן לחוכו מים כשיכלה
 השמן חככה הפחילה ואין נתינת מים ממנהרים כיצוי ,
 מבואר מדברי הרמ"א דכשמים לשון החוס' שכתבו אין זה
 קרוי קירוב כיצוי דכיון שאין מחכין לכצוי כלל אלא להבדיל
 את השמן, אלא כתב טעם אחר כמו שכתבנו דבריו
 מבואר דכוננו כשמים דבריהם וסבירא ליה דאפי' במכין
 לכצוי נמי שרי וא"כ דברי הרמ"א נכונים, ודברי הרמ"א
 ז"ע, וכ"ז פסקו בעלי הש"ע, משום דהחזיקו בשיטת ר"ת
 ור"ח דמקרב כיצוי אסור ומחילה של שלג וברד אסור
 לעשות בשבת שלג חטבור הדליקה אפילו לרבנן דסברי
 דטלית שאחז בה האור מלך אחד ונתני עליה מים
 מלך אחר כמבואר בש"ע סי' של"ד סעיף כ"ד מ"מ מהחלה
 שלג וברד אסור וכמו שהילקו בחוס' כאן בפרק כירכ
 דמחילה שלג גרע מהל דטלית שאחז בה האור ונתן
 מים מלך השני יעו"ש בדבריהם, וכוהיל וכן ז"ע דברי
 הרמ"א בפרק כל כתבי וכוה דמשמעות דברי הרמ"א ב'פ'
 כירכ דמקרב כיצוי שרי וזה לשון הרמ"א ואם תאמר
 אפילו בלא נתינת מים יחא אסור לפי שהטלית נטפלת לתוך
 השמן וכבות דמ"ש מכלי של מים דאסור ליתן תחת הכר
 ואפילו מע"ש י"ל דלא דמי דהתם הוא דגזריק שמהל יתן
 מים בכלי שחתה כר בשעת כפילת הכיטות אבל כח
 לא גזריק שמהל יתן לחוכו שמן דכונתו שמן כר חייב
 משום מבעיר מפורש בדבריו דטעמא דאסור במחני' ליתן
 לתוך ככלי מים משום גזירה וכשיטת רש"י וכרז פור"ח
 שכתבנו לעיל, ולפ"ז שם בפרק כל כתבי אפילו מחילה
 שלג וברד נמי מותר להעמיד וכש"כ טלית שאחז בה האור
 מותר לתת מים בלד השני, והנה הרמ"א שם בפרק כל
 כתבי כתב להל דטלית שאחז בה האור פושטת ומתכסה בה
 וכן ס"ת פושטת וקורא בה וכשמים לדר' יחוד שמהל
 דמותר ליתן מים בלד השני, ולע"ז לפי שיטתו ב'פ' כירכ
 היכ' לו להחיר ליתן מים בלד השני כדברי ר' יחוד שם,
 וע"ע דברי הרמ"א במסכת יו"ט פרק שני סי' י"ז ובשו"ע או"ח
 סי' תקי"ד סעיף ג' ובמג"ל שם סק"ו באמצע דבריו כ' ו"ל לכן
 י"ל דלא אסר הרמ"א אלא ליקח מגוף דבר כדולק אבל
 כשנתון דבר חוץ לה כר יעו"ש היטב בדבריו הנחמדים
 ומבואר דעתו בפירוש דברי הרמ"א דכל שעושה דבר חוץ
 לו מותר אפילו כמו מחילה שלג וברד דאשר יגיע האש
 להמחילה ודאי יכסה מ"מ מותר וא"כ ז"ע כמו שהקשינו
 למע' השמים הרמ"א לדברי ר' יחוד דמותר ליתן מים
 בלד השני של בנד :

ואמנם כמו שכתבתי על הרמ"א כן הקשו הראשונים
 על כר"ף בפרק כל כתבי שכתב דברי
 רב יחוד בשינוי לשון מהבמרא דבגמרא כתוב שם אמר ר'
 יחוד טלית שאחז בה האור מלך אחד מותר ליתן מים
 מלך השני ובכ"ף כעתיק אמר רב יחוד טלית שאחז בה
 האור פושטת ומתכסה בו יעו"ש לשון כר"ף והאריכו
 הרמב"ן והראש"ד הובא דבריהם בר"ל שם דמשום הכי
 השמים כר"ף לדרב יחוד אחרי כי רב אשי חייך בפרק
 כירכ שאני כח שמקרב את כיצוי וס"ל לרב אלפסי

דמקרב כיצוי אסור ולכן אסר כר"ף ליתן מים בלד השני
 וכל זה יחא לדברי כר"ף אבל על הרמ"א לא אפשר לתקן
 כן דכפי שדברנו הרמ"א דעתו מפורש דמקרב כיצוי שרי
 ומותר לעשות מחילות אפילו של שלג וברד כדי שלא תעבור
 הדליקה וא"כ מכש"כ דמותר לתת מים בלד השני להרמ"א
 וחפשי בם פרים ומלאחי בספר קרבן נתנאל שכתב בזה
 ז' על הרמ"א ונשאר בל"ע :

ורענ"ד

אפשר לפרש דברי הרמ"א בפשיטות, דהנה
 בתוספת ד"כ מפני שהבאתי לעיל מספקא
 לכו אם לשיטת הש"ס דילן דמחיר לתת מים בלד השני של
 בנד, כמו כן מותר להעמיד מחילות שלג וברד שלג
 חטבור הדליקה, או מחילות שלג וברד אסור אפילו
 למאן דמחיר לתת מים בלד השני של בנד וזה
 לשון התוספות ועוד דאיכא למימר דהש"ס שלנו אומר
 במחילות של מים לרבנן ומשום הכי מוקי מחני' כרבנן
 ופליג אירושלמי ולא דמי לטלית שאחז בו האור מלך אחד
 שאינו אלא שלג סתפוט האור ע"כ דבריהם, וכמו כן אפשר
 לומר דהרמ"א מספקא ליה אם לרבנן מותר להעמיד מחילות
 שלג וברד כשיטת הירושלמי או לא וגם ספקי מספקא לרמ"א
 אם טלית שאחז בו האור קילא מן מחילה שלג וברד כסברה
 התוספות או אם אסור לרבנן מחילה שלג וברד אסור
 נמי ליתן מים בלד השני של טלית, ולכן לא כתב הרמ"א
 בפסקיו רק הדברים אשר החליט לאסור או להיתר, ולהכי
 כאן ב'פ' כירכ אחז בשיטת רב פור"ח משום דפשיטא ליה
 טעם רב פור"ח לאסור נתינת מים בכלי תחת כיטולות
 אבל בסברה ר"ח ור"ח דמקרב כיצוי אסור נסתפק
 הרמ"א ולכן לא הביא דבריהם כלל ושם ב'פ' כל כתבי
 לענין דבר המותר אחז בזה שכותר אליבא דכולי עלמא
 היינו פושטת ומתכסה בו אבל נתינת מים בלד השני של
 בנד נשאר בספיקו ולהכי לא כתבו בציבורו, כן היכ' לע"ד
 ע"ד הפשוט ולא רחוקה היא לומר כן בצונת הרמ"א דברי
 הירושלמי גופא נסתפקו אם לרבנן מותר במחילות שלג וברד,
 וזה לשון הירושלמי פ' כל כתבי כלכס ו' כימי מחני' משיאחז
 האור בכן ובסוף הסלכ שם טלית שאחז צו האור מלך א'
 נותן מים מלך שני ואם ככה ככה מ' לדרין נטלס ומחטק
 בה ואם ככה ככה ר"ש בשם ר' זעירא דר' יוסי היא
 אמר ר' יוסה כוי סבדין מימר מה פליגון ר' יוסי
 ורבנן בשעשה מחילה של כלים אבל אם עשה מחילה של
 מים לא ממש דמר שמואל בשם ר' זעירא דר' יוסי
 היא דלא אמרס אפילו ע"ג מחילות של מים היא
 המחלוקת, עכ"ל הירושלמי כר' אמר ר' יוסה דמפיקר
 כרז דרבנן מודכ במחילות של מים דאסור, ובש"ע או"ח סי'
 של"ד סעיף כ"ד כתב המחבר שלש דיעות אם מותר לתת
 מים בלד השני של הטלית ודיעב ראשונה אסורה ואפילו
 בשאר משקין דלית בהו משום כיצום וכחז בגר"א שם
 דזכו סברה ראשונה דהירושלמי וא"כ אינה רחוק בצונת
 הרמ"א לומר דהיכ' לו ספק בזה ולכן אפי' שכתבתי שם
 בפרק כירכ דברי רב פור"ח זכו להכסיר טעמא דרב אשי
 דכחא במחני' אסור אפילו לרבנן מ"מ אם מותר במחילות
 שלג וברד וכן ליתן מים בלד השני היכ' להרמ"א ספק ולכן
 כשמים דבר זה :

ועפ"ז

יחא מה שכתבתי בפרישס על הטור שפסק כנגד חזו
 הרמ"א דהטור פסק שם ב'פ' של"ד דמותר לתת
 שאר משקין חוץ ממים בלד השני של בנד ומים אסור משום
 כיצום כמפורש בתוספות בשם רש"ס וכתבתי בפרישס כר'
 מדכשמים הרמ"א לדרב יחוד דאמר נתן מים בלד האחר
 מוכח

בדבר המותר מלך דין בכדי שלא יבא לידי איסור דאורייתא וא"כ הוה אמינא בעליות שאלח בה האור נמי לגזור שלא יסבסב בו דבכל יוכל לבוא על ידי הכיסוי לידי מכסה ממנו היינו שיענוע בשביל שיכבה אחרי דעסיק בו לפושטו ולפארו שלא יתוסף בו סליקה, קרוב הדבר מלך בעת כי פושטו לבגד ומפארו שיענוע קלם בחזק ויבא לידי איסור דאורייתא וכמו שפי' בס"ז דנענוע לכבותו גרע מנחית מים ונראה דכאן קרוב הדבר יותר לבא לידי איסור דאורייתא וא"כ משום הא לגזור דאסור גם פושטו ומתכסה בו שלא יתוסף סליקה ולא דמי לר' יאודה אמר רב דאמר טהן מים בלד האחד של בגד דהסס לא שייך למיגזר דלמא יכבה צידים דזו ידוע לכל דאסור לכבות בשבת וכמו שחילקו הסופרים שם אבל הכא אם מחירין לו לפושטו ולהתכסות בו בעת עסקו בבגד זה לפושטו יענוע בחזק ויכבה כן הוה נראה מלך הסבירה ובה כר"ש וחידוש לן דגם זה שרי ולא גזרינן דלמא יענוע לכבותו וא"כ חידוש גדול השמיט לנו כר"ש בזה שסמסיק לדברי סבריינא כמו שסיא כחוכה ברי"ק ומוכרח לזה לשיטתו שם בפ' כירס דמקום שאפשר לבא לידי איסור דאורייתא גזרו חז"ל אפילו על הדבר המותר מלך דין וכשיטת כרב פור"ם ואם כן הוה אמינא דס"ז לפושטו ולהתכסות בו גם כן גזרינן דהבא גרע מנחית מים וכדפרשט, ועיין בחסופות סוף פ' כירס דמלאכות סידועים לכל השולם לא גזרינן אבל בדבר שאפשר לטעום ס"א דגזרו וחידוש לן כר"ש דפושטו ומתכסה בו ולא גזרינן דלמא יענוע בחזק כדי לכבותו והשתא ניחא דברי כר"ש דשם בפרק כירס השמיט לנו דגרס כיבוי מותר אפילו כנחית מים, בלד השני דסכל יודעים דלכבות ממנו אסור ובדין דפושטו ומתכסה בו אשמעינן דלא גזרינן דלמא אחי לכבותו וסלכך לריך לאשמעינן שני הדינים ס"ל, ואין להקשות למא לא גזרו בהמת לפושטו ולהתכסות בו דלמא יבא לנענוע בחזק כדי לכבותו וכמו דגזרינן בנחית מים מיהא לתוך הכלי לקבל הנילוות זה לא קשה ולא מידי דהכא ידוע דגזירא חכמים חזין דומין זה לזה ועוד כהם מידי דשכיח כל שבת גזרו אבל עלים שאלח בו האור לא שכיח ולא גזרו, קלרן של דברים לפי פירושנו בדברי כר"ש מבואר לן דפושטו ומתכסה בו חמיר מנחית מים בלד השני של בגד וזהו כדעת סב"י אבל לא מעשנו דאלו לרעה סב"י עשיית מלאכתו חמורה ולדעתו זהו ליתא אלא כדעת סב"י דנסיגת מים חמירה לאיסורא מפושטו כו' אלא חמירה הוא לדעתו שמתוך זה אפשר לבא בקל לידי איסור דאורייתא וכדפי' לשיטת כר"ש :

ולבאורה אף לפי דברי יחזק ויעזר קושית סב"י וספריש מאי מקשה כש"ס מבריינא דלא קחמי נחית מים על ר' יאודה ומאי קושית דילמא משום הכי קחמי מבריינא פושטו משום רבוסא דלא גזרינן בהא שמה יבא לידי כיבוי וכדפי' בלפשי"ד דלפי פי' ניחא דהכא ביארנו דחידושא דלא גזרינן אינו אלא לדעת כר"ש וכרב פור"ם דגזרו פהם בנחית מים לשוך הכלי לקבל הנילוות וסאי דועס לזה וממנו דבר אחד הוא וכו' נגזר נמי הכא, אבל לדעת יסר הסופרים דפי' בעת דרב אפי' דמקרב כיבוי אסור מלך מלמו ולא מעשם גזירא, לא ידעינן כלל סאי גזירא, וא"כ אפשר לומר דסאי מקשה סבירה ליה כדעת יסר הסופרים דמקרב כיבוי אסור מלך דין ולא משום גזירא, וא"כ ס"ל לא שייך למיגזר ופיון דגזירא אין כחן א"כ חמיר יוסר נחית

מוכח דסבר דשאר משקין נמי אסור דאם סבר כר"ש דשאר משקין מותר ודוקא מים. אסור הים לו לפרט ומחוק קושית זו דחזק מלך בפירוש הסור ונראה דגם סב"י הרגיש קלם בקושית זו, וכפי פירושנו דכר"ש השמיט לדבר יאודה משום ספיקא ואדרבה מדבריו סוף פ' כירס נראה דמותר לתח מים בלד שני של בגד, ואך להחליט דין בפירוש דמותר לא רלס דמספק בזה אם כפר"ם דמקרב כיבוי כזה אסור או לא אחרי דמסקנת סידועלמי הוה להחיר לרבנן מחילות שלג וכרב וממילא נחית מים בלד השני של בגד ודאי מותר, לפ"ז ניחא דעת הסור דפסק בשאר משקין מותר, דמסור אחו בדברי כר"ש דסוף פ' כירס דנחית מים בכלי סחת הנילוות אסור מעשם גזירא ולא משום מכבה דגרס כיבוי אסור אלא גרס כיבוי מותר, ומסבירה הוה נראה להחיר ג"כ דגרס כיבוי מותר אפילו במחילות שלג וכרב ואין זה נקרא נגד דעת אבוי כיון דלאבוי כר"ש הוה ספק בדבר זה אם כן אין פסק שלו נגד דעת אבוי :

עוד נראה לישב דברי כר"ש בלופן אחר דלכך השמיט לזה דר"י וכתב לזה דעלית שאלח בו האור פושטו ומתכסה בו דבזה איכא חידוש דין מה שלא אפשר לידע מדבר יאודה דאמר טהן מים בלד שני של בגד וסבי מוכרה משום זה להעתיק מבריינא דפושטו ומתכסה בו, וסאי דהכא סב"י חידש לדעת הסור דפושטו ומתכסה בו חמור מנחית מים בלד שני של בגד וסב"י כן מדכתב הסור פושטו ומתכסה בו ולינו מושש אם תכבה כיון שאינו מכין לכך וסקשה סב"י דלפ"ז דהסירה הוא מעשם דלינו מחכוין ודבר שאין מחכוין שרי א"כ איך כתב אחר"כ דיכול ליתן מלדה האחרת משקין כגון יין שאינו דרך כיבוס וסא בטוח משקין על הבגד מכין הוא לכבות, ומתוך סב"י דטוח מים לא הוה אלא גרס כיבוי שפרי אינו עושה מעשה בגוף סליקה אבל הכא שמתכסה בטלית ופוחה כס"ס שמענוע האם עלמה וע"כ כן הוה נכבית אם הוה מחכוין לכך הוה אסור, אבל מדברי שאר פוסקים אין נראה כן אלא דאפי' אם מחכוין לכבות האם נענועו שרי, דלא הוה אלא גרס כיבוי יע"ש כי קלרתי בדברי סב"י וכן העתיק בש"ע סעיף כ"ג שני דעות יע"ש :

והפ"ז סי' ס"ל השיג על סב"י וסקשה לדבריו מאי פריך כש"ס על ר' יאודה מבריינא דקחמי פושטו ומתכסה בו וכן ס"ס קורא בה ואם ככתב ככתב ולא קחמי נחית מים אלא נחית מים אסור ומאי קושית דלמא בריינא רבוסא אשמעינן דאפילו פושטו דמשה מעשה בגוף סליקה ועכ"ז שרי לכל נחית מים מלך השני ודאי שרי כדפי' סב"י משום דלינו עושה מעשה בגוף סליקה אלא מן כלל וגרס כיבוי הוה וכן הקשה בדרישה על סב"י :

והירק סב"י דסיכא דפושטו ומתכסה בו ובעת כיבוי מענוע סלית בשביל שיכבה זהו ודאי חמירה מנחית מים בלד השני של בגד אבל פושטו ומתכסה בו שלא יתוסף סליקה זה הוה כמו נחית מים ושרי וע"כ נחית מים גרע עפי' דהוא כיבוי ממנו עד כאן דברי סב"י, ודברי סב"י לריכים פירוש ואך אין כחן מקום להחיר, ומסוך דברי סב"י וסב"י ניחא לי דברי כר"ש דהכא לפי שיטת כר"ש דמפרש לדבר אפי' סוף פ' כירס שאפי' הכא שמקרב את כיבויין וגזרינן שלא יתן מים בחוך הכלי בעת נפילת הנילוות ויבא לידי כיבוי, הרי חזין דמחו דסיכא דאפשר בקל לבוא לידי כיבוי גזרינן אפילו

נחיתה מים מזה שפוטם כנגד ומתחכסס בו וכדפי' ס"ז שם
 בס' של"ד, וזה לשון ס"ז, ומ"מ גרע מפי במים דהוא כיבוי
 ממש וע"כ פריך שפיר המקשן ע"כ יעו"ש והבארן היה אפשר
 לו לתקן דברייתא נקט פוטם ומתחכסס בו בשביל רבותא
 וכדפי' ולק' מתקן ליה לטעמו דסבר דלא שייך גזירה מתקן
 ליה הוא דאמר כ"ש בן נאם ומעטף לפי המהבאר מחורלים
 היטב דברי כ"ש וגם מה שהקשה הפרישה על הסוד
 למע נאיד מפסק אביו כ"ש ולפי שפי' בעז"ה הסוד ואביו
 שוים לפסק כ"ל :

ומעתה

נבוא לתוכן שאלותינו, הסג עריכת הזיגער
 בעוד שלא כלל הילוכו הוא גורם למלאכה
 שפעם גורם למלאכה מותר דפסקין כדנן ואפילו אם
 נאמר דזהו נקרא קירוב מלאכה ובקירוב מלאכה דעה
 הרבה מהראשונים דאסור כמו שהעסקנו לעיל דברייתא
 כ"ן וסגמב"ן וכראב"ד שסירלו על כ"ה דהשמיט דין
 דמתן מים מזה שפוטם דזהו מקרב כיבוי ואסור,
 ע"כ ל' דעריכת הזיגער בשבת מותר, ומתלה אבאר אם
 שאר המלאכות האסורות בשבת שוו למלאכה כיבוי כמו
 דכיבוי מותר גורם בן בשאר מלאכה שבה, או יש חילוק
 בין שאר מלאכות לכיבוי, ואולי היה הדבר פשוט דשאר
 מלאכות שוים לכיבוי, אך מלאכה בשלמי הגבורה דפרק
 כל כחבי דהתספק בזה ואבאר בעז"ה דשאר מלאכות שוים
 לגמרי לכיבוי ואם כיבוי מותר גורם וקירוב מלאכה
 בן בכל מלאכה שבת ונעתיק לזה הסוגיא דפרק כל כחבי
 מתני' ועושין מחייל בכל הכלים בין מלאים בין ריקנים בשביל
 שלא תעבור הדליקה ר' יוסי אומר בכלי חרס חדשים
 מלאים מים לפי שאין יכולין לקבל את האור וכן מתבטלים
 ומרבין את הדליקה, ובגמרא שם ורמי דרבנן אדרבנן ורמי
 דר' יוסי אדר' יוסי דמחילא הרי שחי' שם כחוב לו על גשרו הרי
 זה לא ירחץ ולא יעמוד במקום הסינופת חדומה לו עבילה
 של מטה כורך עליו גמי ויורד ופובל, וס"ד דמקשה דאסור
 גרם מחיקה השם ור' יוסי אומר לעולם יורד ופובל דכרבו
 דסגר גרם מחיקה השם מותר וקשיא דרבנן אדרבנן ודר'
 יוסי אדר' יוסי ומסיק בין כיבוי ובין במחיקה גורם שרי
 דכתיב בשבת לא תעשה כל מלאכה עשי' הוא דאסור וגרמא
 שרי ובמחיקה השם כחוב ואבדמס את שמש ולא תעשון בן
 לה' עשי' אסור וגרמא שרי ור' יוסי אומר גורם כיבוי
 משום דאדם צול על ממונו ואי שרית ליה אחי לכיבוי
 ובמחיקה השם סגרם פלוגתאם אי מותר לעמוד לפני ה'
 ערום ומסקנא שם דבגזירה פליגי יעו"ש, המהבאר מתוך
 הסוגיא דשאר מלאכות שוים לגמרי לכיבוי ואם כיבוי
 מותר גורם כמו בן בשאר מלאכות דברי פריך ס"ה
 ממחיקה השם לכיבוי ואמר שם בסוגיא מפורש דבשבת
 כתיב לא תעשה מלאכה עשי' אסור וגרמא שרי ולא תעשה
 מלאכה דכתיב גבי שבת לא כתיב אלא מלאכה דבערה וכיבוי
 רק בשאר מלאכות הרי הוכחנו בבירור דבשאר מלאכות
 אמרינן מלאכה אסור אבל גורם מותר וא"כ אפי' לר' יוסי
 דאסור גורם כיבוי מודה בשאר מלאכות גורם מותר,
 ומאד אני מתפלל על השלמי הגבורים אשר כל יקר ראיה
 מינו כידוע דרכו בקודש וכהן נשמת ממנו פסוקיא דעסיק
 בה ומסתפק כ"ג אולי בשאר מלאכות גורם אסור, והנה
 בררנו בעז"ה דגורם בשאר מלאכות ודאי מותר דהחמא
 אמר לא תעשה מלאכה עשי' הוא דאסור אבל גורם מותר,
 לכן נלמד דלפילו להפוסקים דסברי לענין כיבוי דהשעמא
 מחילה של וברד אסור או להראב"ד והרשב"א וס"ד דסברי
 דאסור ליתן מים צלד השני של כנגד מ"מ בנידון שאלותינו

מותר לערוך הזיגער כ"ז שלא כלל הילוכו דבשאר מלאכות
 כ"ע סברי דגורם למלאכה מותר ודוקא בכיבוי אסור משום
 דאדם צול על ממונו וכדבררנו בעז"ה :

ואפילו לפי מא' דחלקין דאיכא שני מיני ח' הנקרא
 גורם וא' הנקרא קירוב מלאכה שבו
 חמיר מגורם וגורם הנקרא קירוב זה אסור לשיטת ר"ה
 ור"ח והראב"ד והרשב"א דפירשו לדבר אפי' סוף פ' כירה
 שאי הכא שמקרב את כיבוי דמקרב חמיר מגורם, כ"ז
 אינו אלא לענין כיבוי ולא בשאר מלאכות דלענין כיבוי כיון
 דיש מקום להחמיר במקום שאדם צול על ממונו ממילא
 כל מיני כיבוי נכנס תחת גזירה זו ואסור אפילו במקומות
 שלא שייך בכן אדם צול על ממונו וכמו דנחיתה הכלי
 לקבל הנילוות וכדומה ולכן אסור שם במסכת שבת ליתן
 את הגר אחרי הדלת ועי' ש"ע אר"ח סי' רע"ז אבל בשאר
 מלאכות נראה דמותר גורם ואפילו בגורם הנקרא קירוב
 מלאכה נמי מותר, ואף דמלמי כמה דברים שאסור
 חז"ל משום שבות היכא דאסור אסור, אבל בכעין מלאכה
 זו דעריכת הזיגער דבאמת אין זו מלאכה כלל אפי' בעת
 שעומד דברי הוא כמו לירי הדלת וכמו שפוטם וסוגר הדלת
 או הנגין של סוכות משום דסדלת מסוב על לורס, וכן הוא
 בעריכת הזיגער דאין כאן מעשה אומן ופשיטא בעוד שלא
 כלל הילוכו דלא נקרא על זה אסור משום דמחזי כמתקן
 מנא דפרי בשעת מעשה אין כאן סיקון דברי יש לו עוד
 שעות לילך ומאי מתקן הוא ולכן נראה דשרי, וכפ"ה הביא
 ראי' לאיסור ממתי' ערוכה פסחים פ' אלו דברים השיב
 ר' עקיבא ואמר הזאת תוכית שביא משום מלוה ופיה משום
 שבות ואין דוחה את השבת ופי' רש"י הזאת תוכית שביא
 מלוה וממא מת שחל שביעי שלו להיות בשבת פרצ פסח
 שאם לא יזה לא יעשה פסחו ואפ"ה אינו דוחה, והנה
 אע"פ דרש"י פירש על הזאת שביעית דכר ידוע דהזאת
 שלישים נמי אינו דוחה שבת אף דע"י הזאת שלישים עוד לא
 יתקן גברי לאכול קדשים ומ"מ אינו דוחה את השבת, וכן
 לענין עריכת הזיגער בעוד שלא כלל הילוכו אע"פ דעסה
 אינה מועילה אך כיון דמועלת על לאחר זמן אסור משום
 סיקון וכן לענין שאלותינו אסור מעשה זה, וראיה זו אף
 כי נכונה היא ומקור השר הולכה ועכ"ל לדעתי אין מכלל
 ראי' לאסור מצ' טעמים כאשר יבאר לפינו בעז"ה :

דהנה בפסחים שם (דף ס"ט) פריך פ"ה והזאת מ"מ
 לא דחיא שבת מכדי פלמול' בעלמא היא לידמי
 שבת משום פסח אמר רבא גזירה שמה יעללס ועבירנא
 ד' אמות בר"ה, ולכאורה קשיא בסוגיא דהנה במס' י"ס
 פוב לענין עבילה כלים בשבת וי"מ פי' רבא הסה דאסור
 חכמים משום גזירה דהנהא דלמא אחי לאחוי ד' אמות
 בר"ה ורבא אמר הסה משום דמחזי כמתקן מנא, והנה ידוע
 דבכמה מקומות רבא מודה לדבר דהנהא משום גזירה
 בנא יעביר ד' אמות בר"ה לענין שופר דאסור בשבת ולענין
 לולב ולענין מגילת דבכל הכך מקומות רבא מודה לדבר
 דגזרו בשבת דלמא יבוא לאחוי ד' אמות בר"ה משום דהנהא
 לא שייך טעם אחר, והאמת לענין עבילה כלים דאפשר
 למלא טעם אחר ניחא ליה לרבא יותר לפרס הטעם משום
 מתקן מנא ולא משום גזירה והטעם שבת רבא בטעם
 אחר חדש כי האיסור משום מתקן מנא הוא איסור בלמא
 בשעת עשי' וזה שאסור משום גזירה ר"ה לע"פ אין שום
 איסור רק שיוכל לבוא לידי איסור, ואף דמיסא מדרבנן
 מיחזי כמתקן מנא וגזירה שמה יעבירנו, מ"מ ניחא לרבא
 יוסר

ואך אשר עומד נגדנו קושים כלל'ם שם הכל'ם
שם על הש"ם לאמר ופזאז מ"ם לא דחי שבת
עלשולי בעלמא חדחי שבת ודיקדק כלל'ם מאי קאמר
חדחי משמע אלולי מטעם דחי' דפסח דוחה שבת כוס
וכרי פלמול שרי לנמרי ולמח לן טעם דדחיה, וכלא
דקדוק עלום וחירין רבינו כלל'ם לפי פירש"י דמפרש ע
דכזאז אסור משום מחקן לכדי אלולי טעם דחיה כוס
משום מחקן, ולפי דברינו ה"ל דרש"י פירש הטעם
מחקן זכו על שם הזאז בטולל אבל כוונים הנמלא
וכולך על הזאז שלישיית וזכזאז שלישיית אין הטעם
מחקן וא"כ נשאר קושיית כלל'ם למח לן טעם דדחי
גם בלא הטעם דדחיה מותר דבמלמול אין שום ח

ואך בהתבונני כי הדברים אשר פארכנו נכונים
דקושיית כלל'ם לא קשה ולא מירי, וכוא דמס'
פ' משילין (דף ל"ז ע"א) ולא מגביסין תרומות ועי
פריך כש"ם שם פשיטא, ומשני חזי רב יוסף לא נלרנו
ליחסה לכסן זו ביום וס"מ פירי רעבילי מאתמול אל
דעבילא האידנא כנון פיסה לאפרושי מינה חלה מי
ויבנין לכסן, וכאשר למדתי בסוגיא לפי שנים רנו
הבנתי קושיית הנמלא כלל מאי פריך הנמלא פשיטא
איסור דאין מגביסין תרומות ומעשרות הוא משום
לחקן את הטבל בשבת ויו"ט והא חינה בפירות ארץ
דאסור לאכול בלי הפרשה זה חיקון ואסור אבל פירות
דמותר לאכול בלי הפרשה ואין בהפרשתו עשה שום ח
ומ"מ אסור להפריש ביו"ט ק"ו בשבת ואת זה קמ"ל
דאסור ומאי פריך פשיטא והדבר ל"ע, ולומר דמס'
בפירות ארץ ישראל דוקא זכו דבר שזי' אפשר דהי
(דף ט' ע"א) אמר רבא גלגל עיסה מערב יו"ט ו
ממנה חלה ביו"ט אבס דשמואל אמר אפילו גלגל
מערב יו"ט אין מפריש ממנה חלה ביו"ט כרי משו
דאף על פירות ח"ל נמי גזרו רבנן שלא להפריש וא"כ
מתחילין אף בפירות חו"ל לארץ וא"כ מאי פריך
פשיטא וע"כ פירושא דש"ס הכי הוא כיון דבפירו
ישראל איכא איסור להפריש ביום טוב משום חיקון
אסור להפריש אף מפירות חו"ל משום דפוי בכלל אין ח
תרומות ומעשרות דשם תרומה חד הוא וכן פשוו כרי
לעיל (בדף ט') על רבא שאמר מי לא מודה שמואל
קרא עליה שם שאסורה לזרים והוי בכלל אין ח
תרומות ומעשרות ועי' לעיל בדברינו, ולפ"ז יוחא
הכל'ם דפריך הש"ם מטעם דחיה כואיל דפסח דוח
לכן קשה הזאז חדחי ואף דכזאז שלישיית אין לרין
מטעם דחיה אבל כיון דכזאז שלישיית ודאי בלי
דחיה אסור להסום משום חיקון נברא וגזרו חזי
הזאז ו משום חיקון ממילא כל הזאז אסור מטעם
בכלל הגזירה ולכן מקשה הש"ם פשיטא והזאז מ"ס
שבת ומטעם דחיה דוקא ואפי' כזאז שלישיית לא
משום דחיה דאלולי טעם הדחיה ודאי נאכר מעי
בכלל הדברים שגזרו חכמים משום שבות ואף מטעם
הוא מקשה דחדחי ואמר רבא משום מעביר ד' אמו
הרכים וסעמיו דבריהם אפילו במקום כרח כידוע
שפרשו נידחים דברי כלל'ם שרלונו לומר שם בפר
(דף פ"ח) דכזאז שלישיית מותר בשבת כואיל ואין ח
וכבר בקשו עליו בנב"י מסד"ת ח' אור"ח סי' קמ"ז ו
סירך בגאון מר"ש בנאקושיא מן מסכת יומא יע"ש ח
מתקומו מוכרע דאין כן משום דפוי בכלל הגזירה
בנ

יותר לפרש משום מחקן דחיקון מלא פוא איסור דאורייתא ומחזי
כמחקן היא שבות כנוכג בכל דבר ובכל זמן, וראו חכמים
לאסור זאת לשולם אבל האיסור משום גזירה שמה יעבירו לאו
איסור כנוכג לעולם רק במקומות הללו אסור חכמים וכמה
מעמים אמרו הראשונים על גזירה זו באלו המקומות ועיין ברין
מס' ר"כ שכתב למח לא גזרין במילה בשבת שמה יעביר
הסניוק או חיזמל ד' אמות בר"ה וכן ברש"י וברמב"ם
האריכו בזה יע"ש, ולכן יוחא לרבא לפרש דבר שאסור
מלך הדין ולא משום גזירה, וא"כ ל"ע כזאז דאיכא נמי
פעמא משום מחקן למח שחק רבא הכא לפרש הטעם משום
מחקן, דמחקן נברא שיוכל לאכול קדשים ולכנס למקדש
וכדבר לרין טעם :

ואמנם נראה דהנה איכא תרי מיני הזאז, הזאז שביעי,
המחקה לגברא לאכול קדשים ולכנס למקדש,
והזאז זו אפשר לאוסרה בשבת ויו"ט משום מחקן, אבל
הזאז שלישיית אין זה שום חיקון דאחרי הזאז שלישיית עוד
אסור הוא בקדשים ולכנס למקדש, וא"כ למח אסור הזאז
שלישיית בשבת, וכדליתא במס' יומא (דף ח' ע"ב) דהזאז
שלישיית אסור ועיין בנודע זיכוד מסד"ת חא"ח סי' קמ"ז
וע"ז סובב כולך חירון רבא למח נמלא שמה יעבירו ד'
אמו בר"ה וזו מודה רבא לדבר ככשופר ולולב, ואין
לומר בזה הטעם משום מחקן דכזאז זו אין שום חיקון, והא
דלא מייסא הש"ם טעם דרבא על הזאז שביעי הוא כי בטעם
דרבא מספיק על שני מיני הזאז בין הזאז שלישיית ובין
הזאז שביעי ולא נמלא חילוק יולחא לדינא בין טעם רבא
וטעם רבא ולהכי שחקא הנמלא הכא בטעם רבא דטעם
רבא מוכרחת הנמלא להביא, וזה מספיק על שני מיני
הזאזות, אבל במס' ביצה שם שייך טעם רבא דחילוק יש
לדינא שם בטעם דרבא כמבואר בשא"ל סי' ל"ז ועוד
דפרשנו לעיל דיוחא לרבא לפרש דבר שאסור מלך הדין ולא
מחמת גזירה וכל זה הוא דברים פשוטים ונכוחים לא אפשר
לזוז מהם אפילו קולו של יוד, ומעשה אודא ראיח כח"ה
מכזאז דהנה כזאז שלישיית באמת אסור בש"ס דאסור
משום שמה יעבירו ד' אמות בר"ה ולא משום חיקון, ודש"י
דפירש במחזי' הטעם משום מחקן הוא כדי לתרץ קושיא
שכתבנו למח לא פי' הש"ם טעם מחקן לרבא לפיכך פירש"י
דבאמת איכא כזאזות שביעי איסור משום מחקן ואך הש"ם
לא הזכיר טעם זה דפרשנו כיון ללע"ד פשוט :

ועוד נראה דאפילו אם נאמר דרבא כזאז לא סבירא לי'
לדרבא מ"מ מודה רבא דהזאז שלישיית אסור ואפילו אין
כאן חיקון ומה שמועלת הזאז שלישיית לאחר זמן לא חשיב ליה
לרבא חיקון כיון דעתה בטעם הזאז אין בם חיקון ומ"מ
אסור חז"ל אפילו הזאז שלישיית דהנה הזאז שבות הוא ולא
חילקו חכמים בין הזאז להזאז כי שם הזאז חד ה"א, וכמו
דאמרינן במס' ביצה (דף ג' ע"א) טולח חדא גזירה הוא
ופירש"י דאף היא פרי הנוצר יע"ש וכן ה"כ אף היא קרי הזאז,
ועוד ראיח ברורה מסוגיא (דף ט' ע"ב) אמר רבא מי לא
מורי שמואל שאם קרא עליה שם דאסורה לזרים ופירשו
המפרשים דהוי בכלל אין מגביסין תרומות ומעשרות ושם
במלך מוז' לארץ מותר לאכול קודם הפרשה ואין בכפרשתה
שום חיקון ועכ"ל אסור ביום טוב להפריש משום דהוי בכלל
אין מגביסין תרומות ומעשרות שאסור חז"ל משום שבות וכן
אפי' אומר כזאז שלישיית אף דכא אין שום חיקון וע"מ אסורה
מטעם דכלל בשם הזאז שבות הוא ואין דוחה את השבת
ולא יו"ט וגם זה ברור. ומעשה ניכר לעין כל דאין שום
ראיח מהזאז :

וא יחד לפרט משום מהקן דחיקון מנא פוא איבור דאורייתא ומחזי כמסקן הוה שבות כוונת דבר וכל זמן, וראו חכמים לאסור זאת לעולם אבל האיבור משום גזירה שמה יעבירו לאו איבור כוונת לעולם רק במקומות הללו לאסור חכמים וכמה פעמים אמרו הראשונים על גזירה זו באלו המקומות ועיין ברין מס' ר"ב שכתב למד לא גזרינן במילה בשבת שמה יעביר הסיוק או חימל ד' אמות בר"ס וכן ברשב"א ובריטב"א האריכו כזה יע"ש, ולכן יחא לרבא לפרט דבר שאסרו מלד הדין ולא משום גזירה, וא"כ ל"ע בהא דאריכו נמי פעמא משום מהקן למד שחק רבא הכא לפרט הפעם משום מהקן, דמהקן גברא שיוכל לאכול קדשים וללנום למקדש וכדבר לרין פעם :

ואמנם נראה דהנה איכא חרי מיני הזאה, כזאת שביעי, במהקנה לגברא לאכול קדשים וללנום למקדש, והזאה זו אפשר לאוסרה בשבת וי"ע משום מהקן, אבל הזאה שלישי אין בה שום חיקון דאחרי הזאה שלישי עוד אסור הוא בקדשים וללנום למקדש, וא"כ למד אסור הזאה שלישי בשבת, וכדליתא במס' יומא (דף ח' ע"ב) דהזאה שלישי אסור ועיין בנודע ביכודס מהדור' חאו"ח סי' קע"ז וע"ז סוגר כולך חירון רבא משום שמה יסלגה ויעבירנה ד' אמות בר"ס ובזמ מודס רבא לדרכה כשופר ולולב, ואין למד כזה הפעם משום מהקן דבהא ז' אין שום חיקון, והא דלא מייתי הש"ס פעם דרבא על הזאה שביעי הוא כי בפעם דרבא מספיק על שני מיני הזאות בין הזאות שלישי ובין הזאות שביעי ולא נמא חילוק יולאח לדינא בין פעם רבא ופעם רבא ולכדי שחקס הגמרא הכא בפעם רבא דפעם רבא מוכרחם הגמרא להביא, זה מספיק על שני מיני ההזאות, אבל במס' ביצה שם שייך פעם רבא דחילוק ים לדינא שם בפעם דרבא כמבואר בשאג"א סי' נ"ז ועוד כדפרשנו לעיל דיתא לרבא לפרט דבר שאסור מלד הדין ולא מחמת גזירה וכל זה הוא דברים פשוטים ונכוחים לא אפשר לנו מהם אפילו קאז של יוד, ומעמס אודא רחית כסר"ס מהאז דהנה בהאז שלישי בהאז אסור בש"ס דאסור משום שמה יעבירנה ד' אמות בר"ס ולא משום חיקון, ורש"י דפירש במחני' הפעם משום מהקן הוא כדי להרץ קושיא שהקיע למד לא פי' הש"ס פעם מהקן לרבא לפיכך פירש"י דבהאז איכא בהזאות שביעי איבור משום מהקן ואך הש"ס לא הזכיר פעם זה כדפרשנו כ"ז לנעיר פשוט :

ועוד נראה דאפילו אם נאמר דרבא בהאז לא סבירא ל' לדרכה מ"ע מודס רבא דהאז שלישי אסור ואפילו אין כאן חיקון ומה שמועלת הזאה שלישי לאחר זמן לא תשיב ליה לרבא חיקון כיון דעמס בהאז אין בה חיקון ומ"ע אסור חו"ל אפילו הזאה שלישי דהנה שבות הוא ולא חילקו חכמים בין הזאה להזאה כי שם הזאה חד ה"א, וכמו דאמרין במס' ביצה (דף ג' ע"א) כולך חדא גזירה הוא ופירש"י דאף היא פרי הנוצר יע"ש וכן ה"א אף היא קרי הזאה ועוד ראיה ברורה מסוגיא (דף ט' ע"ב) שם אמר רבא מי לא מודי שמואל שאם קרא עליה שם דאסורה לזרים ופירשו המפרשים דהו ככלל אין מגביסין חרומה ומעשרות ושם נהאם מוזן לארץ מותר לאכול קודם הפרשה ואין בהפרשה שום חיקון ומכ"ז אסור ביום טוב להפריש משום דהו ככלל אין מגביסין חרומה ומעשרות שאסרו חו"ל משום שבות וכן אני אומר בהאז שלישי אף דבה אין שום חיקון ומ"ע אסורה מפעם דכלל בשם הזאה שבות הוא ואינו דוחה את השבת ולא יו"ע וגם זה ברור. ומעמס ניכר לעין כל דאין שום רחיה מהאז :

וא יחד עומד נגדו קושים כלל"ה שם דהלל"ה כקשם שם על הש"ס דאמר וסאזא מ"ע לא דחי שבת מכדי מלטולי בעלמא דחיי שבת ודיקדק הלל"ה מאי קאמר הש"ס דחיי משמע אלולי מטעם דחי' דפסח דוחה שבת כוס אסור וכרי מלטול שרי לנמרי ולמה לן פעם דדחיה, ובהאז הוא דקדוק עמוס וחיך רבינו כלל"ה לפי פירש"י דמפרש למסיתין דהאז אסור משום מהקן להכי אלולי פעם דחיה כוס אסור משום מהקן, ולפי דברינו ה"ל דרש"י פירש הפעם משום מהקן וכו' על שם הזאה בכלל אבל סוגים הגמרא סוגר וסולך על הזאה שלישי ובהאז שלישי אין הפעם משום מהקן וא"כ נשאר קושיים הלל"ה למד לן פעם דדחיה כרי גם בלא הפעם דדחיה מותר דנלטול אין שום איבור :

וא יחד בסתנוני כי הדברים אשר פארכנו נכונים ראיתי דקושיית הלל"ה לא קשה ולא מידי, וכוא דמס' ביצה פ' משילין (דף ל"ז ע"א) ולא מגביסין חרומה ומעשרות פריך הש"ס שם פשיטא, ומשני תרי רב יוסף לא נלרסם אלא ליחוס לבסן בו ביום וס"מ פירי רעבלי מאתמול אבל פירי דעבילא האידנא כגון פיסס לאפרותי מינה חלם מפרשין ויכנין לבסן, וכאשר למדתי בסוגיא לפני שנים רבות לא סבנתי קושיים הגמרא כלל מאי פריך הגמרא פשיטא, הא איבור דאין מגביסין חרומה ומעשרות הוא משום דאסור לתקן את הסבל בשבת וי"ע והא חתם בפירות ארץ ישראל דאסור לאכול בלי הפרשה וכו' חיקון ואסור אבל פירות חו"ל דמותר לאכול בלי הפרשה ואין בהפרשה פחה שום חיקון, ומ"מ אסור להפריש ביו"ט ק"ו בשבת ואת זכ קמ"ל במחני' דאסור ומאי פריך פשיטא וכדבר ל"ע, ולומר דמס' מידה בפירות ארץ ישראל דוקא וכו' דבר שאי אפשר דהרי לעיל (דף ט' ע"א) אמר רבא גלגל עיסה מערב יו"ט מפרש ממנה חלת ביו"ט אבוס דשמואל אמר אפילו גלגל עיסה מערב יו"ט אין מפרש ממנה חלת ביו"ט כרי השרש שם דאף על פירות חו"ל נמי גזרו רבן שלא להפריש וא"כ מידי מחניחין אף בפירות חו"ל לארץ וא"כ מאי פריך הגמרא פשיטא וע"כ פירושא דהש"ס הכי הוא כיון דבפירות ארץ ישראל איכא איבור להפריש ביום טוב משום חיקון ממילא אסור להפריש אף בפירות חו"ל משום דפוי ככלל אין מגביסין חרומה ומעשרות דשם חרומה חד הוא וכן פרוש הראשונים לעיל (בדף ט') על רבא שאמר מי לא מודי שמואל שאם קרא עליה שם שאסורה לזרים והו ככלל אין מגביסין חרומה ומעשרות וע"י לפיל בדברינו, ולפי' יחא קושיית הלל"ה דפריך הש"ס מפעם דחיה הואיל דפסח דוחה שבת לכן קשה הזאה דחיה ואף דבהאז שלישי אין לרץ לפרק מטעם דחיה אבל כיון דבהאז שביעי ודאי בלי פעם דחיה אסור להזום משום חיקון גברא וגזרו חכמים על הזאה זו משום חיקון ממילא כל הזאות אסור מפעם דהו ככלל הגזירה ולכן מקשה הש"ס פשיטא וסאזא מ"מ לא דחי שבת ומפעם דחיה דוקא ואפי' בהאז שלישי לא קשה רק משום דחיה דאלולי פעם דדחיה ודאי נאסר מפעם דהו ככלל הדברים שגזרו חכמים משום שבות ואך מפעם דחיה הוא מקשה דסדחי ואמר רבא משום מעביר ד' אמות ברשות סרבים וסעמידו דבריהם אפילו במקום כרת כידוע, וכפי שפרשנו נידחים דברי הלל"ה שרלונו לומר שם צדק האז (דף פ"ח) דהאז שלישי מותר בשבת הואיל ואין בה חיקון וכבר כתבנו עליו בנכ"י מהדור' ח' חאו"ח סי' קמ"ז ושם בנכ"י סיך הגאון מר"ש בט קושיא מן מסכת יומא יע"ש אבל למד מעקמו מוכרע דאינו כן משום דפוי ככלל הגזירה דאין מוזן בשבת :

חיקון ואסור, אבל בדבר שצריך חיקון נתי לאו חיקון משם
הוא ואסור מדרבנן דמיחוי כמחוקן כמו כבשבת תרומות
ומעשרות דעיקר חיקון אסור מדרבנן משום דמיחוי כמחוקן
הסם בעין שחיקון יהיה יוכר חיקם בעיניהם לחיקון
הסור אבל אם בעיניהם חיו מחוקן כלום וחוטלם יולא
מזה על לח"ז ואלו הם מחוקן פחה נמי לא סו רק איסור
מדרבנן, זה מן סדן שרי לגמרי אם חיו מחוקן פחה
בשעת עשים ומעשה כבזאת שלישי ברור דמותר
דברי אפילו הוא שביעי נמי מיקרי שבות, וא"כ
כבזאת שלישי דחיקון חיו אלא אחר זמן מותר לגמרי ואך
איסורו דכלל בדין בזאת שבות, ושם הוא מד היא
כדפי' בעז"ה :

ועוד לע"ד דידון שאלותיו אף חיקון קנה לא שייך
לקרוא דבזאת עין עריכה שלא יפסק סילוך הייגער
זה פועלו שפועל שלא יקולקל חיקון שיש בה מכרז ופועל
דבר שלא יקולקל לא מיקרי חיקון, ור"ה ברור לזה
ממתי' וגמרא מפורשת במסכת שבת פרק סוכה רש"י
אומר אף שזכה בקורבן על הסדן בשעת מלאכה חייב
מפני שהוא כמחוקן מלאכה ובגמרא שם מאי קא עביר ט'
אלא אביי ורבא דאצרי דאוייכו שכן מרדכי פסי משכן עובדן
כן, ופירש"י עבין ג' על הסם ואחם על כסדן להחליק
הקורבן שלא יבקע הסם שהוא דק, והנה מבואר מפ'
רש"י דמכה בקורבן על הסדן הוא חיקון שלא יקולקל הסם
וידוע דהלכה כרבנן דפליגי על רש"י וכל הפוסקים השמיטו
לדרש"י, וא"כ מבואר שאין זה כמחוקן מלא וגם בראיה
הוא נכונה מאד בעז"ה לפענ"ד וכן היא במחתי' שביעית
פרק ד' משנה ו' אילן שנשח קושרין אותו בשביעית לא
שיעלה אלא שלא יוסף, כרי מפורש דזה שלא יקולקל מותר
אפילו במקום דאסור חיקון ומלאכה כנו"י מסד"ת ח' או"ח
סימן י"ב דהיה לו לזה דבר פשוט דשלא יקולקל מותר ולא
כביא ראי' לזה :

ובסוגיא זו יש להעמיק קצת דהנה י"ע למה השמיטו
הפוסקים לדרש"י הא קימ"ל הלכה כרש"י
במשנתיו, ושור תמוס היא כל מלאכה שבה ממעטין
גמרינן וכו' דמרדכי פסי משכן עובדן כן כוס ליה מלאכה
גמור ואפילו בין אבות מלאכה כוס למחשבינא ונתקשיתי
בזה מאד עד שהאיר ה' עיני ומלאכי להרב בחי"ע שסרגיש
בשני הקושיות האלו ובסקושיא הראשונה האריך לבאר דלא
הפוסקים הרי"ף הרמב"ם והרא"ש לא ס"ל האי כלל דהלכה
כרש"י ואנכי הצעיר הארכתי במקום אחר בדבר זה, ושור
אי"ס יבואר להלן בסעיפים הבאות, ועל הקושיא כיון
שהיה במשכן למע ס"ל לח"ק דפטור, ח' כסוי"פ דלא
חשיב לח"ק שסבא מלאכה בפ"ע שחייב עליה, ודברי הרב
ברורים, אבל לפי דברי הרב ז"ל לא ידעתי אם לס"ק
מותר לגמרי ומלשון הכו"ע נראה שאינו חייב אבל לכסחלם
אסור, ואך לענ"ד נראה דלח"ק שרי לגמרי וכאשר יבואר
ומלאכי בירושלמי בשני מקומות כאן במס' שבת בפ' סוכה
ובמסכת פסחים פ' אלו דברים קושיא על דברי רש"י,
אלו נפל לקצור ולא קצר שמא כלום היא אחר ר' ארז אחי' (ובפסחים
בבבבא אחר רב) דרש"י כ"י יאודס דהני שכיבם
ובמדקדק על הארז הרי זה חייב מפני שהוא כמישכ בידו
וכ"כ כמו שהוא מיישב בידו :

והנה לפי קושית בירושלמי, אלו נפל לקצור וכו' מלאכה
דלח"ק דרש"י אפילו מקצת מלאכה לא מיקרי
ומסבבא דמותר לגמרי כמו מלאכה זו דא פשוט לעיני
מלאכה שבה דאין חייב על הבבבא סבין בר"ל לקצור וגם
מחוק

בשבת אפילו במין הוא שחיו מחוקן לגבבא דשם הוא
חד היא :

והנה ח"פ דברנו במו"ב ע"ס דאין ראי' מהא"ש שלישי
לאסור בידון שאלותיו מ"מ מלך הסבבא נראה
דזאת שלישי נמי כוס חיקון ח"פ דאיכא מחירה לשם
דבר ואסור הוא לאכול קדשים ולכנס למקדש מ"מ יש בה
חיקוני גבבא, דהנה דבר ידוע מי שבוטח בית או עושה
כלי וכו' ח"י בית או עשה מחלה מכללי וכו' ח"י כללי כ"ז
שלא נגמרו ח"י ראוים לכלים היעלה על הדעת לומר
דאין חייב בשבת אם בנה ח"י בית סלח מפורש במתניתין
בבבבא כל שהוא חייב וכן בשבת כל שהוא מן הכלי ודאי
חייב משום מלאכה ואף דאיכא ראוים שור להשקטת בה
אבל כיון דמה שעשה מופיל על לאחר זמן כשיגמר הבנין
או הכלי לכן חייב אף על עקלתו ולא משום דהוי חיקון על
אחר זמן רק הא גופא מיקרי חיקון דברי ח' אפשר לעשות
גמר הבנין בלי שיפשה מקודם מחלה הבנין, וכן בזאת
שלישי דאי אפשר לחקוני גבבא בלי שיה על הא"ש מחילה
ביום שלישי למכרם ולבסוף ביום שביעי למכרם וחדא בלא
חידך חיו כלום וא"כ הוא שלישי נמי כוי חיקון,
וא"כ בידון שאלותיו לפ"ז נמי אסור לערוך הייגער בעוד
שלא כלל סילוכו :

ומצאתי כי כוונתי בסבבא זו לרב רבנן מורינו שהא"ש
ארי' בחשו' סי' י"ב ח"ה לשון שם בסוף הסבבא
ואולי יש לומר דא"כ דבמל כחוק זמנו לא עשה כלום ח"פ
לענין שבת חייב משום מחוקן גבבא שברי מחמה שמלו
ח"פ שמלו שלא כדיון ולא עשה מלאכה ח"פ כיון דאין לר"ך
למלו מעשה בזמנו כ"ל חיקון גבבא שברי אם לא היה מולו
היה לר"ך עדיין למלו ושם מקודם כתב ג"כ כדברים האלו
וכתב שם דאיות מקצת שמל בשבת לכשיגמור לאחר שבת גם
זה נחשב מן המלאכה ואילו לא מל זה המקצת בשבת היה לר"ך
למלו בחול הלא כן גם זה נחשב מחיקוני גבבא לענין דה"ל
מחוקן ח"ה כסבבאטי לגמרי בחין שום מהסור :

אבל אף דסבבא כן הוא מ"מ מלאכי בעז"ה ראוים
מ"ס וראשונים גדולי הפוסקים דאין כן ואין ח"ה
דיון מלך הסבבא רק כפי שניסן לנו בקבלה מ"ס ופוסקים
והנה לענ"ד מוכח ממחתינן מפורשת כיפך דברי השג"ה ה"ל
דאמרינן במחתינן פ' נוטל ר' יהודה חומר מעלין את המדומה
וכגמרא שם אמרו דר' יהודה כרש"י סבבא ליה דאמר נותן
פניו בלד זה ואוכל בלד אחר ולכן אין בזה שום חיקון ח"פ
דמושלם העלאתו שאל למחר להעלות זהו לא מיקרי חיקון
משום דבשעת העלאתו אין בזה משום חיקון, וגם מלאכי
בר"ה במסכת בי"ע פ"ק פסק דבעיטת חו"ל מותר הפרשה
ביום טוב ושבת משום דחלת חו"ל אוכל ואח"כ מפריש ואין
בזה שום חיקון ח"פ דמועיל הפרשתו ביו"ט שלא ילמד
לפריש אחר יו"ט מ"מ אין זה חיקון כיון דאין שום חיקון
עשה ואח"כ דכרמב"ן שם בספר המלחמות חולק עליו מ"מ
כדי הדבר חלוי באשלי רב"י מחלוקת הר"פ והרמב"ן,
וגם תודות לה' הארכנו לפניו דדברי הר"ה מקיימים
ויבואר להלן וכן הוא לענ"ד בידון השג"ה במל חוק זמנו
בשבת כואיל ועשה חיו מחוקן ולר"ך עוד למלו כשיגיע
הזמן, ואחמס כואיל דסבבא השג"ה ברורה ומקובלת לפי
השכל, י"ל להלן בין ידון דה"ה ובין ידון שאלותיו וסבך
סוגיות שסבבא. ומוכן בדברים כן הוא בדבר שחיקוני
אסור מדאורייתא להכי אפילו אם בעיניהם שפועל עשה
חיו מחוקן עכ"ל אסור שפרי הדבר הוא אם לא יעשה ע"ס
יהיה לר"ך לעשות למחר או לח"ז דאי זהו גופא מיקרי

והענין שבת נמי אמרינן דמניס חייב משום דמקרי
ושי' רמב"ם פ"ט מהלכות שבת הלכה ד' ובהס' מ'
וחיוב ההגסס ואל"כ כידון שאלותינו נמי אש"פ ש'
חושלת בעריכתו כי עוד לא נפסק הליכו חל'
על לכבד חל' נראה משם נופא יס ראי' להם
כי צבישול בשבת חס כדר נפסקל כמאכל בן דה
חייב כלום, ואך מ"מ איסור יס כאן כמו כל ש'
חל' ל' הכס מלינו לענין ציטלי נכריס דקרוכי צישול
ושי' פרק חין מעמידין (דף ל"ח) ולא גזר דילמא י'
ציטול גמור, וכן נראה בשאלותינו הכס עלם פו
מנא כעין ו' איכס חל' שבות בעלמא ולא מלינו ל'
לע"ע חין פוס חיקון כלל וחין ראי' מעבודת מ'
כל דבר הוי עבודס, ואך ירא חכמי להמליס דנו
שכמא מאחרומיס חסרו ובפרס כי משמעות ס'
כ"ב ובסימן סל"ח דלפעמיר המסקולת שמקשקש או
משמיע קול ח"כ מי ירוס ראש להקל נגד סש"ע,
שירלס לסמוך על ראייתו איני מחיר לו רק להשריך
שחין לו הויג המקשקש או שחין לו חל' חוהו כמ'
להילוך ולא לקישקוש חל' חס יס לו כמסקל שחי'
חסור אף עיוד שלא כלה סילוכו ואף דיש עומר דה'
באופן שכבר נפסק הילוכו ובסימן סל"ח נראה מסמיו
דמיירי צווייגער דשיקר יסודו סול לקשקש, חל' פ'
מיקל כוס רק בלי קישקוש ועיין בחיי אדם שמתיר
ועיין בסימן שאחר זס ובסימן ח' :

סימן ז

גרסינן במסכת ביצה (דף ע') אמר רבנא ש'
מערב יו"ט חין מכסין אוחו ביום פ'
עיסה מערב יו"ט מפריס ממנה חלתס ציו"ט, חכוס
חמר חפי' גילגל עיסה מערב יוס טוב חין מפרי'
חלתס ציו"ט טוב, לימא פליגא דשמואל דאראכוס
שמואל חלת חוץ לארץ אוכל וכוך ואל"כ מפריס,
אוכל וכוך כל הפס ומשייר כדי חלת ומפריס י'
חלמא כפרשתס שלא לזורך ה"א ולא הוי הפרס'
ציו"ט חינו כמתקן דלחסר כשאר הגבסס חרומס
דגזיר כס רבנן מפני שגראס כמתקן, ואל"כ מוכרס
פליג על חכוס דשמואל מותר להפריס חפילו צייסס
מערב יו"ט, וחמר רבנא מי לא מודס שמואל שאס ו
שס שאסורס לזריס ולכן אף בחלת חוהס לארץ ו
חין מגביסין חרומות ומעשרות וע"ש כיטב בדברי
וכחכ הרב אלפס וכלכתא כאכוס דשמואל דגרסינ'
משילין ולא מגביסין חרומות ומעשרות ציו"ט ופ'
לכסן צו ביום וסי' מילי דעבילי מחסומל חל' פיר'
האידנא כגון שיסה לאפרושי ממנה חלת מפריסין
לכסן, והר"ס הציג עליו ופסק דהלכס כרבה ומע'
כשמואל דחלת חוץ לארץ אוכל וכוך ואל"כ מפריס
הר"ס דסוגיא דפרק משילין זסו דוקא בחלת חר'
שפעיסס פגולס לס חל' חלת חו"ל דמותר לאכול בלא
מחילא גס הפרשחו מותר דלא מיחזי כמתקן זסו חו
הר"ס, וסרמב"ן בספר מלחמות סהזיק בפסק רי"ן
הרמב"ן על הר"ס שני קוסיות חמורות, ח' דלדבר
הדבר חלוי באשלי רברבא מחלוקת סנאים במס' ש'
מוטל סר' יסודס חומר מעלין חת סנדומע בלא
שיכול ליחן עיניו צלר זס ולאכול צלר חמר אף בא
מפריס ומביריו חולקין עליו שפע"כ חסור לקרא ש'
ו

מוסר לו לכתחילה להגביס סכין לקצור ובלבד שלא יקטור
וכיון דהירושלמי פריך אלו נעל לקצור ולא קצר כרי ברור
דסכסס בקורנס על הסדן לח"ק מותר לגמרי ומעשס זס
אפשר דלא יחל' להירושלמי לתרץ כמו שחירץ בש"ס דילן
שכן מרדכי עסי משכן עושין כן משום דמיה לנו שסיס
במשכן כיון שאין זס בגדר מלאכה כלל וכי אפשר לחייב
מחמת שבת בהגבסה כלי המוכנס למלאכה אש"פ שהסיס
במשכן ודאי זסו לא מסתבר ולא חייב ואף איסור חין צו
ומעני הירושלמי דרשב"ג כר' יסודס דס"ל שובס ומדקדק
על האריג הוי מלאכה, אף דלכאורה חין ו' חל' סכסס
למלאכה ומ"מ ר' יסודס מחייב משום דא"ל ליישב שחסי
חס לה' שמישרו חחילה כרכור של עץ שגראסו חד ולסכי
חייב עליו כעל מלאכה גמורה וכן סול במכס בקורנס
על הסדן כיון דלא אפשר שלא יבקע הסס חס לא שחליק
מעיקרס סקורנס ולסכי חסיב מלאכה כמו שובס ומדקדק :
והנה חירון הירושלמי דרשב"ג כר' יסודס לכאורה חסוס
דסרי בחמת חמרינן בש"ס פרק כלל גדול (דף
ע"ס) ר' יסודס מוסיף חת שובס ומדקדק חמר לו שובס
סרי סול בכלל מיסך מדקדק סרי סול בכלל חורג ואל"כ
דבשובס ומדקדק גס רבנן מודו דחייב ע"ז משום מלאכה
גמורה ובמכס בקורנס על הסדן מחיריס לגמרי וכדוכחו
לעיל ח"כ רחוקיס זס מוס הרבה וחין משום חוסס
הירושלמי דרשב"ג לדר' יסודס שאמר מכס בקורנס על הסדן
חייב, ונראה דאש"פ דאמר הירושלמי דרשב"ג כר' יסודס
חין כוונת הירושלמי דשוים לגמרי דזסו לא מסתבר צסוס
אופן, ואך כוונתס כי סיכא דר' יסודס מחייב שובס ומדקדק
חש"פ דבשעה שמישר שחי עוד לא ניכר המלאכה וחילו
לא יחרוג חח"כ לא יחייב על זס שמישר שחסי חו האורג
וכן בסדרס רשב"ג לחייב מכס בקורנס על הסדן מוס
דזסו סכסס למלאכה ואש"פ דרשב"ג כר' יסודס זס מודה
הירושלמי דר' יסודס חיו מודה לדרשב"ג, ורק בסביר
הירושלמי עממא דרשב"ג כמו דמלינו בשובס ומדקדק דחייב
ר' יסודס כן מחייב רשב"ג במכס בקורנס דמתני' חל' לא
ששוים לגמרי כמלאכות ונקטו לדר' יסודס אש"פ דרבנן נמי
מודו בשובס חו מדקדק משום דבברייתא חמר ר' יסודס
מוסף לשובס ומדקדק וכיון דבש"ס דילן לא חירלו לחירון
הירושלמי מוכח דלא מסתברא לכו אף על רשב"ג לומר דחסיב
זאח למלאכה גמורה רק טעמא דרשב"ג שכן סיכ במשכן
וחייב אש"פ שלא חסוב מלאכה וח"ק דפליג על רשב"ג סבר
כקושיית הירושלמי דכל מידי שאין ו' מלאכה רק סכסס
למלאכה אש"פ דסיכ במשכן עסור ומותר לכחלס, ומעמס
מבחר דקוסית הירושלמי אלו נעל לקצור זסו קוסית סחוי"ט
ססכסנו לעיל וחירון סחוי"ט גס זס מפורס בש"ס דילן
מדלא חירלו כחירון הירושלמי :

ובעתה מוכח בכל מלאכות שבת חס עושס הרבה שלא
יקולקל חין ו' מלאכה ופעור ומותר וכן לעני' ד'
בשאלותינו חין ו' מלאכה סכרי עוד לא נפסק הילוכו ועושס
פגולסו לגמרי ויש לו שסוס הרבה לילך כהילוכו בלי שוס
היקון ח"כ חין עריכתו חל' גורס שלא יקולקל וגורס שלא
יקולקל ודאי מותר, כן נראה עלד ססברא ומסרסריות
סססררכו מש"ס ופוסקיס דא"ל לחייבו :

וייז להטיר לפי דבריו מסוגיא דשבושע י"ז וביומא י"ג
דז שמספך צלימירא חייב מיחס ואוקמס כגמרא דכלא
חיוס סוס מיעכל כחרחי שעי וע"י סיפוך סזר מיעכל בשעה
חדא וקמ"ל דכל קרובי עבודס הוי עבודס כרי ראינו אף
שאין החושלת חיקף עכ"ז הוי עבודס וחייבין ע"ז מיחס

2

חמס ביו"ט חבל שארי תרומות ומעשרות אסור להפריש ביום טוב ומעשה שפיר מחוץ קושיה הרמב"ן שפסקה לדבריו מותר להפריש תרומות ומעשרות ביום טוב, וגם הקושיה שהיה שפסקה לדבריו הרמב"ן במחלוקת החתאים ר' יסודס וחבריו ג"כ לא קשה ולא מירי דשם פיירי בפירות ולא בעיבס ובתרומות פיסה כו"ט מורו למחר להפריש בעיסה חו"ל אפי' גילגלה מערב יו"ט, וכ"ז פשוט עד שאני חמס על עממי דברי רבינו הרמב"ן בעלמו קא מפרש לסא דרבא דאמר ומורס שמואל שאס קרא עליו שם שאסירס לריס קא מפרש הרמב"ן בעלמו משום דהוי בכלל חין מגביסין וא"כ רבס דלא סבר לשברא ו דהוי בכלל חין מגביסין. מותר להפריש וסר"ס דמסחר לו לדרבס ח"כ מאי שייעא פלוגתא דר' יסודס וחבריו לדרבס ולי"ט :

ואחרי דברנו לפסק סר"ס ח"כ לעמין ששאלה דשאלתא קדמיטון אשר האריכו לעיל בס' ו' נראה דמותר דחין ו תיקון וכמו בעיסה חו"ל ובשיטת סר"ס קצו סר"ס וסר"ס ח"כ חסימך עליהם לא השמיד :

סימן ח

גרסינן במסכת שבת כפ' הכונס וסמכתא מסכתא משום מאי חייב רב אמר משום בונה ושמאל אמר משום מכה בפטיש, העושה נקב בלול של תרנגולים רב אמר משום בונה ושמאל אמר משום מכה בפטיש עייל שופתא בןפופא דמרא רב אמר משום בונה ושמאל אמר משום מכה בפטיש, ודברי הגמרא לריבין ביאור בצאי פליגי רב ושמאל ומאי פשמייכו, פלא ידוע דבגמר מלאכה חייב משום מכה בפטיש דכן מפורש במתני' פ' כלל גדול וא"כ במאי עסקינן אם זו הפעולה שעושה במסכתא ובשיטת נקב בלול של תרנגולים היא גמר מלאכה קשה מאי פשמא דרב ואי דחין זה גמר מלאכה ח"כ מאי פשמא דשמאל וסדרר לריך פעם :

ובפסקי הרמב"ם איכא מבוכה גדולה שהרעישו עליו מפרשי הרמב"ם דבפ' י' מהלכות שבת הלכה י"ג פסק סמכנים יד הקורס בסוך טען שלו כרי זה חולות בונה וכן כל כיוצא בו חס כרב דמחייב משום בונה וכו' ט"ז שם כתב העושה נקב כל שהוא בין בעץ בין במחכת כרי זה חולות מכה בפטיש וחייב חסו כשמאל וכו' י"ח הסמכתא פסק נצי כשמאל ונתעורר בזה הרמ"ך בהשגותיו והסבף משנה הביא לדברי הרמ"ך ונשאר בקושיא, ועוד הקשה הסבף משנה דהרמב"ם סותר דברי עמנו דבפ' כ"ג כתב העושה נקב נקב בלול של תרנגולים חייב משום מכה בפטיש וסבא בפ' י' פסק הרמב"ם דעושה נקב בלול של תרנגולים חייב משום בונה וסותר דברי עמנו ועי' לחס משנה שם בפ' י' דחק מאד בפ' דברי הרמב"ם :

וראיתי להמג"א בס' שי"ד סיף ג' שהביא קושיית הסבף משנה ומחין המג"א דחילוק יש בלול שאינס מחוברת לקרקע וליח בפ' בתי חייב משום מכה בפטיש ובלול המחוברת בקרקע חייב משום בונה, ודבריו מופלאים ממני העני בדעת הלא בסו"ך לו שם הלכה י"ז פסק הרמב"ם המפיש שחין בשבת כדי להרחיב פי המכה הרי זה חייב משום מכה בפטיש, והנה ידוע פסק הרמב"ם דאדם סוקש לקרקע וסאריך בזה כש"ך בחו"מ סו' ל"ט וכן דעת רוב מהאחרונים, ושייך בו בונה כמבואר בש"ס כחובות (דף ס' ע"ב) או דילמא לפתח מכין ופי' רש"י שם וברי סוף כבנין ואסיר בשבת, וכן בשבת פרק האורג ובכחכות דף

ומי סדברים דעד כאן לא אמר ר' יסודס סמס חלה משום שאינו קורא שם דמעיקרא תרומה וסמכתא תרומה חבל חלה מורס דמעיקרא חול וסמכתא חלה, ועוד הקשה הרמב"ן לדברי סר"ס ח"כ תרומות ומעשרות של חו"ל מגביסין ביו"ט ועי' עוד שסאריך :

והנה להכריע בין חנות העולם מי יוכל ובפרט איס כמאי עני בדעת ואך עזרי כ' לחין קושיה הרמב"ן מעל סר"ס והוא דהרמב"ן מפרש בכוונת סר"ס דפסק כרבס מפיש דחין שום תיקון בהפרשתה, ולי מראה דזה שכתב סר"ס דלא מיחוי כמתקן וכו' סיף לעיקר הסעס ושיקר פעמו דסר"ס הוא דהא לא סוס בכלל גזירת חו"ל חין מגביסין תרומות ומעשרות כדפי' רש"י שלא גזרו על תרומות פיסה שכרי מותר לגלגל ביו"ט ולאחות כדי לאכול פח חמס ביו"ט מש"כ חף על פיסה שגלגלה מערב יו"ט נמי לא גזרו, ואש"פ דאמרין דתרומות עיסס לא הוה בכלל הגזירה מ"ט בעינן עוד לאידך פעס דחין בזה משום מתקן דברי ראינו לקמן בפרק משילין פריך בש"ס על מתני' דחין מגביסין פשיטא ח"כ פשוט לש"ס דכלא גזירת חכמים אסור להגביס עשום עתק, ולהכי חף לדרבס לא הוה תרומת פיסה בכלל הגזירה דחין מגביסין תרומות ומעשרות ביו"ט מכל מקום הוה לו לאסור משום מתקן ומסאי פעמא הסביר לנו סר"ס דחין כחן תיקון דברי קי"ל כשמאל דמלת חו"ל אוכל וסולך ואח"כ מפרש וגם בצאי פעמא לחוד לא בני לן להחיר להפריש חלה ביו"ט מעיסה שגילגלה בערב יו"ט, דכן אמר דחין כס תיקון מ"ט אסור להפריש משום דהיא בכלל הגזירה דחין מגביסין תרומות ומעשרות וכדמשי רבא סבא דשמאל מורס לאבוס דחין מפרש דכיון דקרא עליה שם אסורס לזריס וסוי בכלל הגזירה דחין פגביסין להכי בעינן למימר חין פשמא דמותר להפריש חלה מעיסה מתעס דתרומות פיסה הפקיעו חו"ל מכלל הגזירה, כלל סדברים משני הסעמים יחד נשחק פסק סר"ס דמותר להפריש חלה מעיסה שגילגלה אפילו בערב יום טוב אחרי תרומות עיסס לא הוה בכלל הגזירה וכמפורש ברש"י במקומו וגם דחין כס משום מתקן, ח"כ מחיזה פעס אפשר לאסור הפרשם חלה, וסו מדוקדק בלשון סר"ס שכתב ואורבא איפכא מסתברא, דהא דאמרין פרק משילין חבל פירי דעבילי האידנא כגון פיסה לאפרושי ממנה חלה דיקדק לכתוב רק בעיסה וכתב חלה ח"י שהעיסה עבולה לס כוונתו דאף דלא הוה בכלל הגזירה מ"ט אסור להפריש ממנה חלה משום דמתקן העיסה, חבל חלה חו"ל חין כס תיקון וסאריך פעס דתיקון משום דסו סחילוק בין עיסה חין לארץ לעיסה ח"י ישראל, חבל משום חין מגביסין לית לן אפי' בעיסה ארץ ישראל משום דתרומת עיסס הפקיעו חו"ל מכלל הגזירה :

ומעתה גלי לעין כל דמתוך כימב קושיה הרמב"ן מעל סר"ס דמס שפסקה לדברי סר"ס מותר להפריש תרומות ומעשרות מפירות חוץ לארץ חינו כן דסר"ס לא חידש דבר רק שפסק כרבס ורבס בעלמו לא אמר דיו רק בתרומות עיסס משום דלא הוה בכלל הגזירה דחין מגביסין וסדע דסלא רבס שהוא אמורא האריך יפולג על המשנה דחין מגביסין תרומות ומעשרות חלה רבס אשמועינן דתרומות עיסס לא הוה בכלל הגזירה, ור"ל דסר"ס סוליא דיו כרבס מסאי סוגיא דפרק משילין דאמרו שם חבל עני דעבילי האידנא כגון עיסה ולמס נקמו עיסס סוס ע"כ"ס לומר חבל פירי דעבילי האידנא לומר דזכו דווקא בעיסה שלא גזרו על תרומות עיסס ככדי שיוכל לאכול פח

ובירושלמי טולא סברי דרשב"ל מחייב משום בונה, וכ"ז שפירשנו מחלוקת דרב ושמואל שהעסקנו לעיל ודברי הרמב"ם ה"ל שלא יהיו סותרים זה את זה ויאל לנו דשני מיני מכה בפטיש איחא ייחא דברי ריש לקיש דהנה בש"ס דלין. מיירי מנפח בכלי זכוכית שנעשה בהחלת הכלי וגמר הכלי בפעם אחת ובזה חייבו משום מכה בפטיש וכשמואל דפ' הכונה, והירושלמי מיירי במנפח בכלי זכוכית ועוד לא נשלם הכלי ויש עוד לנפוח בה ולהגדיל בתוך אז חייבו משום בונה, ופ"ז אפשר לפרש לשון הירושלמי יש דברים קרובים ורחוקים מה זה קרוב ורחוק. ולפי דברינו יחא דקרובים לעין השכל לפעמים דמחייבין ליה משום מכה בפטיש ולפעמים מחייבין ליה משום בונה, ולכאורה רחוק מן השכל ואך מי שיש לו מוח בקדקדו ומעיין בדברי חכמים יבין הדבר לאכזרו מה שלפעמים חייבו מעט מכה בפטיש ולפעמים חייבו משום בונה, וס' הכוב יאיר עיינו במאור תורתו ומבדחו :

סימן ח

עוררני הרב הגדול הגביר וכו' ר' העשיל מפה .

רעיון דברי הרמ"א בש"ע או"ח סימן שצ"ח סעיף ג' בהג"ה מיכו מי שחושש בשיניו ומלעט עניו להוציא אומר לעכ"ס להוציא, ומוכה מדבריו ד"א אל אסור להוציא וקשה הא וכו' מלאכה שאינה צריכה, ומוחר לכתחלה ע"י ישראל וכמפורס בש"ס בכתה מן ומוחר בש"ס פרק י' מהלכות שבת לענין מפיס מורסא וכן נמי אין צריך לגוף המלאכה ומלעט ובאופן זה ודאי שרי. וכן השיטות לו מאי דפשיטא ליה למר דמלאכה שאינה צריכה לגופא במקום אשר מותר לכ"ע לדידי מספקא לי עובא, דהנה שיטת הרמב"ם בפ"א מהלכות שבת דמלאכה שאינה צריכה לגופא חייב חפצת ומפיס פירסא דמפורס כבר פי' הרב המגיד משנה בפ' י' מהלכות שבת כלם ז' דמסס הרמב"ם דמפורס הוא משום דאין זו גמר מלאכה, וכש"ע או"ח סימן שצ"ד סעיף כ"ז מביא שתי סדיוות במלאכה שאינה צריכה לגופא, וא"כ דלא החליט פשוט דין במלאכה שאינה צריכה לגופא ולכן פסק הרמ"א לחומרא לענין מי שחושש בשיניו ומלעט דאומר לעכ"ס להוציא, והא דסחס הרמ"א בסימן שצ"ח סעיף כ"ח לענין מפיס שחין דכתוב בש"ע דאם הפיסה כדי להוציא ממנה ליה פטור ומותר, וגם המחבר כתב דין בלי שום מולק שפ יחא משום דהסס גם להרמב"ם פטור ומותר ומחלוקת דסס אינו אלא לענין הכעס, דלכפור וסייעתו פטור ומותר מפיס שחין להוציא ממנה ליה משום מלאכה שאינה צריכה לגופא במקום אשר לא גזרו, ולהרמב"ם הכעס דמותר במפיס שחין כ"ל הוא משום דאין זו גמר מלאכה, וכמפורס שס המג"א בשס הרב המגיד ולפ"ז יחא מאד פסק הרמ"א דאומר לעכ"ס להוציא אבל לא ע"י ישראל דלהרמב"ם אסור אפילו לומר לנכרי ואך זה שהקילו דמקום אשר סמכו על הכור וסייעתו דמלאכה שאינה צריכה לגופא מותר מל דין ואך רבנן גזרו ובמקום אשר לא גזרו :

אבל

באמת ראיתי כי דברי הרמ"א נכונים אף לפי פסק הכור דמלאכה שאינה צריכה לגופא מותר מל דין ובמקום אשר לא גזרו ומותר לכתחלה מ"מ סח אסור ע"י ישראל והיא דראיתי ברשב"ל בחידושו המלניע ובחידושי הר"ן על מסכת שבת פרק קמא ל"א לא יאל כוז בכיסו ח"ל הרשב"א בפ' המלניע (דף ד"ט

דף ו' ע"ב) סמפים מורסא בשבת אם לעשות לה פה חייב פירש"י בכל הני מקומות חייב שהוא מחקן פתח וחייב משום בונה דאשכחן כנין בבבלי חייס דכתיב ויבן את הלטל ע"ש ברש"י וא"כ מפורס דאפילו במחור סבירא ליה להרמב"ם דחייב משום מכה בפטיש ולא משום בונה, דהרי מפיס שחין הוא כנין דמחור וחייבו משום מכה בפטיש א"כ מוכח דלא כהמג"א ועוד ראיה דלא כדבריו דהרי במסקנא כלי פסק הרמב"ם דחייב משום מכה בפטיש אף דפסק במורה של חוליות דחייב משום בונה ולא חילק הרמב"ם בין חלוס למחור ול"ע דברי המג"א :

ויאמר

אחזה אכני בשוב דברי הרמב"ם ל"ל דשני מיני מכה בפטיש איחא במלאכה שבת, אחד באופן שטעה מקודם כל המלאכה כמו בנה בית או עשה כלי דכל עסקו בבנינו או בעשיית הכלי כל זמן שלא נגמר אינו חייב משום מכה בפטיש ובמכות אחרון אז חייב משום מכה בפטיש וי"ז מלאכה מכה בפטיש שאין לפניה מלאכה אחרת וי"ח מי כגון שטעה לול של חרנגולים דבפעולה אחת נעשה הסתחלה והגמר מלאכה ובכנון דא היא מחלוקת דב ושמואל דרב סבר מחייבין ליה משום בונה דכאילו והסתחלה וגמר מלאכה נעשו בפעולה אחת אזלין בתר הסתחלה ושמואל סבר דחייב משום מכה בפטיש דהעיקר היא גמר המלאכה וסבל הוא פולך אחר החתום, והרמב"ם נראה לו לפסוק בפלוגתא דרב ושמואל כשמואל משום דרכה ור' זעירא אמרו בפ' כלל גדול דכל מידי דאית ביה גמר מלאכה חייב משום מכה בפטיש, ומשמעות דצריכה דל מידי דאית ביה גמר מלאכה, אפי' אם הגמר מלאכה והסתחלה המלאכה בלא כלאחר מ"מ חייבו הוא דוקא משום גמר מלאכה וכו' כשמואל וכל זה דמחייבין אותו משום מכה בפטיש הוא דוקא אם אחרי פעולתו זאת שנעשה הסתחלה והגמר אין אחריה עוד מה לחקן אבל אם עשה מלאכה כמו שטעה לול של חרנגולים ויש אחרי מלאכתו עוד לחקן כגון שטעה נקב בלול של חרנגולים שיש בו כדי להוציא את הסבל ולהכניס אורח צריך להגדיל את הנקב, בזה ודאי דחייבו משום בונה ולא משום מכה בפטיש, ומעתה מיושבים היטב פסקי הרמב"ם דבפרק כ"ג כתב וזה לשונו שטעה נקב שבלול החרנגולין שהוא עשוי להכניס האורח ולהוציא את הסבל הרי זה חייב משום מכה בפטיש, ומפורס מלשוננו הנה שטעה אחת נעשה כל המלאכה ונעשה הנקב בפעם אחת לשני הדברים להכניס האורח ולהוציא את הסבל וזה כשמואל דמחייב משום מכה בפטיש, אבל בפרק י' הלכה י"ד שם כתוב שטעה נקב כל שהוא בלול של חרנגולים כדי שיכנס לכן האורה מנעמות לשון הזהב שלא נעשה עוד הגמר מלאכה ולריך עוד להגדיל הנקב שיכנס ראוי לכוסף האורה ושיצא את הסבל ולכן פסק שס הרמב"ם דחייב משום בונה וזה פשוט ומוכח מלשון הרמב"ם שכן הוא :

ועפ"י

הדברים האלה השויתי בפשוט שיכיו דברי ריש לקיש שאמר בפרק כלל גדול המנפח בכלי זכוכית חייב משום מכה בפטיש שוב לדברי הירושלמי שביא בשם ריש לקיש דחייב משום בונה, וזה לשון הירושלמי סוף הלכה ב' ד"ה וכסותר, ר' חמא בר עוקבא בשם ריש לקיש בגדול כלי אורח חייב משום בונה, רב חילא בשם ר"ש בן לקיש הנופח בכלי זכוכית חייב משום בונה רבן דקיסרין בשם רבי שמעון בן לקיש יש דברים קרובים ורחוקים בגדול כלי אורח ונופח בכלי זכוכית והעושה כלי בדשם כולסון משום בונה, וא"כ מחולק ש"ס שלנו עם הירושלמי דש"ס שלנו פשיטא לכו דר' שמעון בן לקיש מחייב משום מכה בפטיש

ובירושלמי תלכו סברי דרשב"ל מחייב משום שפירשנו מחלוקת דרב ושמואל שסמקנו לעיל וד' הכל' שלא יהיו סותרים זה את זה ויאל לנו דם בפטים איתא יוח' דברי ריש לקיש דהכא בש"כ מנפח בכלי זכוכית שנעשה בהחלת הכלי וגמר אחת וכנס חייבו משום מכה בפטים וכשמואל ו' וסירושלמי מייירי במנפח בכלי זכוכית ועוד לה' ויש עוד לנפוח בזה ולהגדיל הכותך אז חייבו מ' ועפ"י אפשר לפרש לשון סירושלמי יש דברים קרוב מה זה קרוב ורחוק. ולפי דברינו יחא דקרוכים לפעמים דמחייבין ליה משום מכה בפטים ולפעמי ליה משום בונה, ולכאורה רחוק מן השכל ואך מוח בקדקדו ומעניין בדברי חכמים יבין הסדר ל שלפעמים חייבו מעט מכה בפטים ולפעמים חיו בונה, וס' המוב יאר עיינו במאור חורכו ו

סימן ט

עוררני הרב הגדול הגביר וכו' ר' העשיל טפא

דעיינ בדברי הרמ"א בש"ע או"ח סימן שכ"ח ס' בכג"ה מיכיו מי שחושש בשינוי פשוט להוציאו אומר לעכ"ס להוציאו, ומוכח ר"ן אסור להוציאו וקשה הא זהו מלאכה שאינה נריכב ומותר לכתחלה ע"י ישראל וכמפורש בש"ס בנמה וברמב"ם פרק י' מהלכות שבת לענין מפס מורס' נמי אין צריך לבקש המלאכה ומצטרף ובאופן זה ודא וכן השיבוי לו מאי דפשיטא ליה למר דמלאכה צריכה לגופא במקום אשר מותר לכ"ע לדידי מספ פובא, דהכא שיפס הרמב"ם בפ"א מהלכות שבת דא שאינה צריכה לגופא חייב חטאת ומפסי שרשא דפסון פי' הרב המגיד משנה בפ' י' מהלכות שבת הלכה ו' הרמב"ם דפטור הוא משום דאין זו נמר מלאכה, ו או"ח סימן של"ד סעיף כ"ז מביא שחי הדיעות במ שאינה צריכה לגופא, וא"כ דלא כהלית פשוט' במלאכה שאינה צריכה לגופא ולכן פסק רמ"א לא

לענין מי שחושש בשינוי ומצטרף לאומר לעכ"ס לאו וסא דהתם הרמ"א בסימן שכ"ח סעיף כ"ח לענין נ שחין דכחוב בש"ע דאס הפיסס כדי להוציא ממנה פסור ומותר, ונס המחדר כתב דהין בלי שום מולק יחא משום דהתם נס לרמב"ם פסור ומותר ומחלוקת אינו אלא לענין כעס, דלכסור וסייעתו פ' ו מפס שחין להוציא ממנה ליחה משום מלאכה שאינה צריכה לגופא במקום אשר לא גזרו, ולרמב"ם כעס ד במפס שחין כ"ל הוא משום דאין זו גמר מלאכה, ומ סס המג"א בשם הרב המגיד ולפ"י יחא מאד פסק ה דאומר לעכ"ס להוציאו אבל לא ע"י ישראל דלרמב"ם אפילו למר לכרי ואך זה שסקילו דבמקום אשר סא כסור וסייעתו דמלאכה שאינה צריכה לגופא מותר מאד ואך רבין גזרו ובמקום אשר לא גזרו :

אבר באמת ראיתי כי דברי הרמ"א נכונים אף לפי הסור דמלאכה שאינה צריכה לגופא מותר דהין ובמקום אשר לא גזרו ומותר לכתחלה מ"מ נ שן אסור ע"י ישראל והיא דראיתי ברשב"ל בחידושי סמלניע ובחידושי הר"ן על מסכת שבת פרק קמא לא יאל הכז בכיסו ח"ל הרשב"א בפ' המלניע (דף

דף ו' ע"ב) המפ"ס מורסא בשבת אס לעשות לכ פה חייב פירש"י בכל הני מקומות חייב שהוא מחקן פתח ומייב משום בונה דאשכחן צנין בצעלי חייס דכתיב ויבן אס סללע ע"ס ברש"י וא"כ מפורש דאפילו במחומר סכירה ליה להרמב"ם דחייב משום מכה בפטים ולא משום בונה, דכרי מפס שחין הוא כהן דמחומר וחייבו משום מכה בפטים א"כ מוכח דלא כהמג"א ועוד ראיה דלא כדבריו דכרי במסקן כלי פסק הרמב"ם דחייב משום מכה בפטים אף דפסק במנורה של חוליות דחייב משום בונה ולא חילק הרמב"ם בין חלוש למחומר ול"ע דברי המג"א :

ואשר אחזר אנכי בישוב דברי הרמב"ם ל"ל דשני מיני מכה בפטים איתא במלכת שבת, אחד באופן שפשה מקודם כל המלאכה כמו בנה ביה או עשה כלי דכל עסקו בצנינו או בעשיית הכלי כל זמן שלא נגמר אינו חייב משום מכה בפטים ובמכות אחרון אז חייב משום מכה בפטים ועוד יש מלכת מכה בפטים שאין לפניה מלאכה אחרת וסיכי דמי כגון שפשה לול של חרנגולים דכפועלה אחת נעשה הסתחלה וכגמר מלאכה וככונן דא היא מחלוקת דב ושמואל דרב סבר מחייבין ליה משום בונה דהואיל ובהסתחלה וגמר מלאכה נעשו בפועלה אחת אזלין בחד הסתחלה וכשמואל סבר דחייב משום מכה בפטים דהציקר היא גמר המלאכה והכל הוא הולך אחר החתום, והרמב"ם נראה לו לפסוק בפלוגתא דרב ושמואל כשמואל משום דרכה ור' זעירא אמרו בפ' כלל גדול דכל מידי דאית ביה גמר מלאכה חייב משום מכה בפטים, ומשמעות דבריהם דלל מידי דאית ביה גמר מלאכה, אפי' אס הגמר מלאכה והסתחלה המלאכה בלא כאחד מ"מ חייבו הוא דוקא משום גמר מלאכה וכן כשמואל וכל זה דמחייבין אותו משום מכה בפטים הוא דוקא אס אחרי פועלו וזה שנעשה בהסתחלה וכגמר אין אחרת עוד מה לחקן אבל אס עושה מלאכה כמו שפשה לול של חרנגולים ויש אחרי מלאכתו עוד לחקן כגון שפשה נקב בלול של חרנגולים שיש בו כדי להוציא את הסבל ולהכניס אורח צריך להגדיל את הנקב, בזה ודאי דחייבו משום בונה ולא משום מכה בפטים, ומעשה מיושבים היתב פסקי הרמב"ם דבפרק כ"ג כתב וזה לשונו העושה נקב שבלול החרנגולין שהוא עשוי להכניס האורה ולהוציא את הסבל הרי זה חייב משום מכה בפטים, ומפורש מלשון

ועשה לו חתולפת ונעשה הנקב בפסם אחת לשני הדברים להכניס האורה ולהוציא את הסבל וזהו כשמואל דמחייב משום מכה בפטים, אבל בפרק י' הלכה י"ד שם כתוב העושה נקב כל שהוא בלול של חרנגולים כדי שיכנס לכן האורה משמעות לשונו הנהג שלא נעשה עוד הגמר מלאכה ולריך עוד להגדיל הנקב שיכנס ראוי להוסיף האורה ושיוציא את הסבל ולכן פסק שם הרמב"ם דחייב משום בונה וזה פשוט ומוכח מלשון הרמב"ם שכן הוא :

ועפ"י הדברים האלה השוימי בפשוט שיסיו דברי ריש לקיש שאמר בפרק כלל גדול המנפח בכלי זכוכית חייב משום מכה בפטים שוב לדברי סירושלמי שמביא בשם ריש לקיש דחייב משום בונה, וזה לשון סירושלמי סוף הלכה ב' ד"ה וסכסור, ר' חמא בר עוקבא בשם ריש לקיש הגדול כלי זורס חייב משום בונה, רב אילא בשם ר"ש בן לקיש הנפוח בכלי זכוכית חייב משום בונה רבין דקיסרון בשם רבי שמעון בן לקיש יש דברים קרובים ורחוקים הגדול כלי זורס והנפוח בכלי זכוכית והעושה כלי בדפוס כולסון משום בונה, וא"כ מחולק הש"ס שלנו עם סירושלמי דבש"ס שלנו פשימא להו דר' שמעון בן לקיש מחייב משום מכה בפטים

מקלם מלאכה ועיין מה שהארכתי בדיון מקלם מלאכה בסי'
ז' ובסימן ו' :

וּנְרָאָה לי הסבר דברי הרמב"ם כך הם, דפנה רש"י
בפ' האורג (דף ק"ז) פי' שני פעמים על מפס
מורסא הם לעשות לה פה חייב, אחד משום בונה דמחנן
פחה או משום מחנן כלי וכן הוא לשון רש"י מה לי מחנן
מכא מה לי מחנן כלי, ח"כ רש"י בעלזא לא החליט הדבר
דהחיוצ הוא משום בונה, דבאמת אפשר לומר דבבעלי חיים
לא שייך בונה, ונראה לי דכן הוא דעת הרמב"ם דבבעלי
חיים לא שייך בונה ולכן הוציא הרמב"ם דחיוצו של
מפס מורסא לעשות פה הוא משום מכא בפנים, וטוונס
דברי הרמב"ם הוא דמחנן המכא והוא כמו חיקון מנא,
אבל אם מפס המורסא להוציא ממנה ליחס חין וז' חיקון
ולא הוי חיקון כלל ולכן פסור ומותר לכחלה דברי מלאכה
חין כאן דבין בבע"ח ליחס וחיקון ג"כ ליחס ומש"ס מותר
לכחילה, ומעתה מובנים היסוד דברי הרמב"ם שכתב
ולהוציא ממנו ליחס פסור ומותר דברי חיסורו חינו אלא
משום חיקון וכאן דחינו מחנן כלל לכי מוסר ואפשר
שזו כוונת הרב המגיד שכתב וכתבוא להוציא ממנו ליחס
חינה גמר מלאכה ואי אפשר לבא בה חיוצ מכא בפנים
כוונתו כיון דחין זה חיקון עכשיו וגם אינו מוסיף פתיחה
המכא על לאחר זמן לכי מותר לגמרי :

ויעפ"י דברים הללו מיושבת היסוד הסוגיא דכטובות חיצונית
לכו. אם מותר לבעול בשנים ומיביעיהם אם הם
מפקיד פקיד או חבורי מחבר ופי' רש"י שם מפקיד פקיד
כמו פקדון כוונס ועומד ואינו נבלע בדופני ברחם להוציא
יציאתו ע"י חבורה אלא שהפחה נעול בפניו ופתחין לו ויולא
ואחריהם שם עוד ואח"ל דם מפקיד פקיד לדם הוא לריך
שרי או דילמא לפתח הוא לריך ואסור, ומפרש רש"י או
דילמא לפתח מחבין וברי הוא כבנין ואסור, ואם לדברי
הרמב"ם דמפרש במפס מורסא דחייב אם לעשות לה פה
משום מכא בפנים ואינו חייב משום בונה ע"כ לדבריו
בהאי סוגיא דמסתפק הש"ס או דילמא לפתח הוא לריך
ואסור נמי יפרש דהאיסור אם מחבין לפתח הוא משום מכא
בפנים וכמסקנא מנא הוא אפילו אם חין צנין בכלים ובאמת
בבע"ח ליחס משום בנין אבל מחנן מנא ודאי ליחס דלא
גרע מהאזא וטבילא על האדם דאסור משום חיקון גברא
וכן אסור לעשות פחה בבעלי חיים משום דמחנן מנא
וחייב משום מכא בפנים, אבל אם חין כוונתו לפתח פחה
ורק להוציא הדם ופסד הוא פקיד ועקור ואינו נבלע ברחם
ח"כ חין שום חיסור בעולם דחיקוני גברא ליכא אעפ"י
דכפחה נעשה מעילא דהוי דבר שאין מסטיין ועוד שאינו
לריך לפתח כלל ופסיקא כוונתו חינו אלא להוציא את הדם
ובנין בבע"ח נמי ליכא ומכא בפנים חין כאן דכל עיקר
חיובא משום מכא בפנים כשרואה לתקן דבר מה אבל כאן
דכל כוונתו הוא להוציא את הדם ח"כ חין כאן מכא בפנים
דברי חינו מחנן לגברא כלל, ולכן מותר לבעול בשנים,
ועפ"י מיושב היסוד קושיית רש"י ותוס' שהקשו לדם הוא
לריך ושרי הא פסיק רישיה הוא לענין הפחה וחינו דמשום
שיכול להוציא הדם בלא עשיית הפחה וכפי שהסברנו בסוגיא
לדעת הרמב"ם לא קשה קושייתם כלל דמאי שייך לומר דהוא
פסיק רישיה לענין הפחה דברי כל עיקר עשיית פחה הוא
משום חיקוני גברא והוי מכא בפנים, אבל מי שאינו לריך
לפחה ח"כ חין עשיית פחה אלא שום חיקון ומאי חיקונה
ליה בעשיית הפחה, ובשלמא לרש"י ותוס' דעשיית פחה
באדם חייב משום בונה וח"כ אם בנה בנין בשבת אפילו

ד"ס פוסק הים ר' שמעון חף במוליד את המה לקוברו
פירות משום דף וז' מלאכה שאינה לריכא לגופא לפי שאין
לו כהא לא בהוצאתו ולא בקבורתו, אבל הסנהא הים
מניעת הסומאם שהוא מונעו ממנו בהוצאתו וכן יודע נחש
שלא יבטנו נקראת מלאכה שאינה לריכא לגופא שאינו אלא
מניעת חיוק ואין לו כהא בגופה של מלאכה, וכן כיבוי
פסילים וגחלים מלאכה שאינה לריכא לגופא שאין לו כהא
גופו של כיבוי אלא כיבוי של פחילה שריך לכבבה
וגחלים לעשות מהם פחמים שהוא לריך לסדליק ולכבוח
והכיבוי בעלזא הוא החיקון ממש, וא"ת ח"כ חופר יריעה
שנפל לה דרנא לא יכא חייב שאינו לריך לגופא של חפירה
שברטנו לא נפל בה דרנא ולא הים לריכא לאחור מלאכה י"ל
דמ"ע חין שנפל שם דרנא לריך הוא לאחור חפירה ובהם
הוא ממנה כחולש מן המחבר דברטנו לא הים מחובר ואינו
לריך שיכא מחובר כדי שיחלוש ממנה ואעפ"כ מאחר שהוא
מחבר לריך הוא לחלוש ובהם הוא מאחור פלישה ממש,
ומלאכה הריכא ממש הוא וכמוציא ריח רע כל שהוא ששנינו
בפ' ח"כ עקיבא שהוא חייב חף ר' שמעון מודה בה
ובשכחולא לטורח רפואה לגמר בריח רע וכרבה עושין כן וכן
פירשם הר"ם ז"ל עכ"ל וכן הוא בחידושי הר"ב בקה"ר :

המתבאר מסוך דבריהם דחיצו מלאכה נקראת חינה
לריכא לגופא היכא דחינו נהנה מסמלמלאכה
כלל, אבל אם יש לו כהא מסמלמלאכה וגופו נהנה ממנה
אע"פ שאינו לא הגיע עליו שיטתך לעשות הים יוסר
נהנה אבל עכשיו שהגיע עליו שמכריחו לעשות מסמלמלאכה
נקראת מלאכה הריכא לגופא וכן הוא בהוצאת השן שמאטער
ממנו אם לא יוצאו ועכשיו שמוציאו נהנה ממנו הוא מלאכה
הריכא לגופא וחייב חסומא, ודומה היא ממש ליריעה
שנפל בה דרנא וחופרה ולמוציא ריח רע ולכן פסק הרמ"א
דמוציא פ"י כברי אבל ע"י ישראל חייב הוא כדיון כל מלאכה
שבה, ולכאורה יש לחמוס כיון דהוכחנו דהוצאת השן אסור
מן הכורה דהוי מלאכה הריכא לגופא ח"כ ח"כ ח"כ על ידי
כברי אסור דמלאכה דאורייתא בכל מודין דאסור לומר
לכרי לעשות, אבל זה אינו קושיא דהנה בחולה פסק
הרמ"א לקמן סעיף י"א דאפילו חולה שאין בו סכנה מותר
לעשות לרי חולה ע"י כברי וכל שכן בשניים דאם יש לו
כאב גדול דומה כמכא של חלל לכי בחושש בשנו החירו לו
על ידי כברי ולא גרע מחולה שאין בו סכנה וכן נראה
מדברי הגר"א ז"ל, ובדברי הרמב"ם דמפס שחין אשר העיר
הרב הס"מ דלדברי הרמב"ם שסבר מלאכה שאינה לריכא
לגופא חייב פיה לו להרמב"ם לחייבו חף אם הפיכה להוציא
ממנה ליחס דברי כל פסורה דהפיכה להוציא ליחס ממנה
היא משום מלאכה שאינה לריכא לגופא ולהרמב"ם הים ליה
לחייב דכל מלאכה שאינה לריכא לגופא חייב, וסורין על
קושיא זו חירן הרב המגיד משנה דהרמב"ם מפרש כלשונא
קמא בגמרא מאן חנא חמר רב יהודה ר"ס היא דס"ל מלאכה
שאינה לריכא לגופא פסור וכן נאמר על משנחנו דס"ל
שלא לטורח אבל חייך חף לרי יהודה חסומא, ומשום הכי
מפרש הרמב"ם דחיובא דמפס מורסא הוא מטעם מכא
בפנים ולא כדברי רש"י דמשום בונה וכסכיא להוציא ממנה
ליחס חינה גמר מלאכה וא"ל לבא בה חיוצ מכא בפנים
שהוא גמר מלאכה בשום פנים כ"ל הוא דברי הרב המגיד :
אבר לפ"י עוד דברי הרמב"ם סחומים ומפלאים דברי
דבר שאין זו גמר מלאכה פי שרי לכחלה וברי
מקלם מלאכה נמי אסור ואמנם נאמר דלהוציא ממנה ליחס
חף מקלם מלאכה לא הוי אבל עממא בעיה למא חין וז' ח"כ

לח כיון לנביט מ"מ כיון דנכנס בצנין ע"י פעולתו אף שלא כיון לזה הו' פסיק רישיה ולא ימות ואסור, אבל לפי שיטת הרמב"ם דעשיית פחה בחדש אינו חייב מעו' ביום אבל כשלא יגיע לו סועלה מכפחה ולא נכנס כלל מכלי חיקון אף דנעשה פחה ודאי אין שום איסור בעשייתו ולכן קאמר הס"ס דאם לדם הוא לריך שרי לגמרי ולדעת דומה כאלו קורע דבר חלול דמפורש בש"ע דאין בזה שום איסור ועיין ש"ע או"ח סימן ט"ד סעיף ט' ובמג"א שם סעיף י"ד וז"ל וביהר גמור הוא לחתוך החלול חוץ מדבר שיש בו כלי בחי' וכו' אבל מקלקל בפסיקת חלול מותר לגמרי, וכמו עוד שם במג"א שכתבנו ע"ז לחיכות גדולות לא הו' מלאכה אלא עובדא דחול, וכן נראה לדעת הרמב"ם אם לדם הוא לריך פסחה שמושה דומה כאלו קורע בחלול ואף אם לפחה הוא לריך אע"פ שאין בו משום בונה אסור משום מחקן גברא וכו' כמו חיקון מנה כל זה נראה לענ"ד פשוט:

סימן י

גרסינן במכא פכחים (דף ס') צברייתא כחיד אף ביום

הראשון חשבתו שאור מבחיכס, מ"מ יום טוב או אינו אלא צו"ט ע"מ חלמוד לומר לא שחמץ על חמץ דם זבחי לא חממם אם הפסח ועדיין חמץ קיים דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר אינו לריך שרי הוא אומר אף ביום הראשון חשבתו שאור מבחיכס וכחיד כל מלאכה לא חששו ומצינו להבדיל שם הוא אב מלאכה, ואמר רבא עלה ש"מ מדר' עקיבא חלת ש"מ אין ביעור חמץ אלא שריפה כו', ופי' רש"י ש"מ מדלל נפקא ליה דכאי יום הראשון עו"ט אלא משום דאסור לבדור צו"ט ש"מ כ"ל כר' יודא דאמר לקמן בפרק כל שעה אין ביעור חמץ אלא שריפה ויליף לה מנותר דאי השתכחו בכל דבר כ"ל לוקמה צו"ט ויבעירנה בדבר אחר יאכלנה לכלבים או יטליכנה לים ע"כ, והקשו הגאונים הפני יושע והמדע ביחודם במכדורא קמא על רש"י ה"א רש"י פי' במחיר' ביאס (כ"ז ע"ב) ומעשה ושאלו לר' מרפון עלי ועל חלה שנעמא צו"ט ואמר לא יזינה ממקומה ופירש' חלה שנעמא אינה ראיה לכהן היום דהא באכילה אסורה לעולם ובהסקה או לחת לכלבו צו"ט אסור דאין מצטרין קדשים עמאים מן העולם צו"ט ואפילו ע"י אכילה בכמה דקיי"ל שאין שורפין קדשים צו"ט ולא חמץ דוקא שריפה משום דהבערה שלא לאורך היא דהא אין מדליקין שמן שריפה צו"ט הבערה לאורך היא דהלקת נר צו"ט אורך אכילה הוא ומותרת אפ"כ בשמן שריפה לא והוא שמן הרומם שנעמא דגזי"כ הוא שאין קדשים עמאים מצטרפים צו"ט דרממא חשבה להבערתו דכחיד באש ישרף הלכך מלאכה היא, וכן פירש' במסכת שבת פרק מפנין ע"ש וא"כ גסיס רש"י דאפילו להאכיל לבסמה או לכלבים גם כן אסור מעטס הבערה א"כ אין ראיה דאין ביעור חמץ אלא שריפה דיוכל להיות דחמץ מנותר בכל דבר והא דדייק ר' עקיבא ביום הראשון בעו"ט דמינו להבערה שיהא אב מלאכה הפירות לשיטת רש"י דכל הבערה צו"ט אסור משום אב מלאכה תו קושיא חמורה מאד:

ועיזרני

ה' יתברך לתת קושיא עפ"י דברי בירושלמי ריש פרק במע מדליקין ולא בשמן שריפה אחר רב חסדא ז"ל אומר שחמץ להלית אם האור במדורת קדשים וכו' דליקס וכולם כל השבת כמו שחמץ להדליק שמן שריפה בערב שבת שידלק כל השבת, ומקשה בירושלמי והא

ומעתה מיושע הסוגיא מאד ונחמם דברי רש"י לעין כל

רואה דאמר רבא ש"מ מדר' עקיבא בסדר דאין ביעור חמץ אלא שריפה ויליף לה מנותר כר' יודא וא"כ הסברה לעשות כליון סתמך דוקא בערב יום ומבואר דאף ביום הראשון חשבתו הוא מערב יום טוב וממילא אף דמצינו דוקא בשריפה עכ"ל אסור להבעיר חמץ אפי' ע"י אכילה בכמה או כלב דכפרתו דדומה לקדשים פסולין דאסור לכלותם צו"ט אפי' ע"י אכילה ללב, אבל אם ר' עקיבא סבר דהשתכחו בכל דבר וא"כ לא יליף חמץ מנותר וכיון שלא ילמוד חמץ מנותר א"כ אין איסורו שלא יכלה אותו ביום

לא כיון לברינו מ"מ כיון דנכנס הכנין ע"י פעולתו אף שלא
כיון להם הוי פסיק רישיה ולא ימות ואסור, אבל לפי שיטת
הרמב"ם דעשיית פתח בלאדם אינו חייב משום בונס אבל
כשלא יגיע לו תועלת מכפחה ולא נכנס כלל מכאי חיקון
אף דנעשה פתח ודאי אין שום איסור בעשייתו ולכן קאמר
הש"ס דאם לדם הוא לריך שרי לגמרי ולדעתי דומה כהילו
קורע דבר חלוש דמפורש בשו"ע דאין בזה שום איסור ועיין
שו"ע או"ח סימן ש"ד סעיף ט' ובמג"א שם סעיף י"ד וז"ל
וביתר גמור הוא לאחוך החלוש חוץ מדבר שיש בו כלי
בחיכותו אבל מקלקל בפסיקת חלוש מותר לגמרי, וכחז
מוד שם במג"א שכתבנוקע עליהם לחיכות גדולות לא הוי
מלאכה אלא עובדא דחול, וכן נראה לדעת הרמב"ם אם
לדם הוא לריך הפתח שמושם דומה כהילו קורע בחלוש
ואך אם לפתח הוא לריך אע"פ שאין בו משום בונס
אסור משום מתקן גברא וכיו כמו חיקון מנה כל זה
נראה לענ"ד פשוט :

גרסינן

ועזרני ה' יתברך, לתרוץ הסוסיא עפ"י דברי הירושלמי
יש פרק במס' מליקין ולא בשמן שריפס אמר רב
חסדא זלח לאמרת שאסור להלית אלס האור במדורת קדשים
וכוא דליקס וכוללם כל השבת כמו שאסור להדליק שמן
שלישם במצב שבת שידלוק כל השבת, ומקשה הירושלמי והל'

ומעתה מיושב הסוּיב' מאד ונוקִים דברי רש"י רואה דאמר רבא ש"ס מדר' עקיב' דאין ביטור חמץ אלא שריפס ויליף לה מנוטר כר' ווא"כ הסכרה לעשות כליון הסחמץ דוקא בערב יו"ט דאך ביום הראשון חשבינו הוא מערב יום טוב ומנוט דמילתו דוקא בשריפס עכ"ל אסור לסביר הסחמץ אכילס בהמה או כלב כדפרשנו דדנמה לקדשים פסול ללכוסם ביו"ט אפי' ע"י אכילת גלגל, אבל אם ר' סגב דהשבתו בכל דבר ווא"כ לא יליף חמץ מנוט שלא ילמוד חמץ מנוטר א"כ אין איסורו שלא יכלה

וּקְרָא

עיר מה ששאל יידי לחוּם דפסי אס לכנים ס' כריספ'א
במועד . באמת יודע אזכי כי חילו לאורייסא ולא
ליריך יידי מעכ"ס לא לדידי ולא לכוהי ואך לעשות רלון
יידי אשיב בקלע"ד בזה , וראשית אלעי לפני מעכ"ס
לשון האמור בש"ע או"ח סי' תקמ"ה סעיף ב' זה לשון
רבינו המחבר , מראה לי שאלו אין לכם ספר טורה כשר
לקרות בו בלעז מוסר לכנים בחו"ע כדי לקרות בו וכן
בספרי מקרא וגמרא שריך לקרות במועד מותר לכנים

י' למין כל
בא' מסבר
י' יסוד
ו' ומדיאר
מילו
אס
י' י' י'
י' י' י'

וכן בספרי מקרא וגמרא שצריך לקרואם במו
דבוי דבר האבד כי אין לך חידוש גדול
ללמוד בזה במועד ואם לא יביסם יכלו זה
ללמוד הלכות חג במועד וזהו שכתב רש"י
במקרא לו יפרש דברי המהדר בן ולא כס"ט
מיידי בשאר לימודים שאין בהם צורך המע
שמועד מטעם דבוי דבר האבד אינו כן א
במהדר דמיידי בלימודים שיש בהם צורך
דדבר האבד פירושו משום זה הוא דבר נ
צורך המועד :

וזה שרמז המג"א על מה שכתב בספר
ר"ל דאין כוונתו למע שמפורש שם
עליו לכתוב ספר חורף אחד ומור בן
לדון זה, אלא כוונתו למע שם דלמלך
דבר האבד, ובמלמד איתא נמי לפעם ח
בעל הוי דבר האבד, ומעט זה שמיידי
בהם הוא צורך המועד לכן מסיר המג"א
מחדש ולכן כתב ומכאן טעמא מוכר לה
לכאורה אין שום פירוש לה וכפי שכתבנו
ניחא מאד מה שכתב ומכאן טעמא כו', ו
בפירוש דברי המג"א. ומעט ניחא ר"ל שכתב
לי דהנה המהדר חידש לן שני דברים אחד
שם אין להם ספר חורף כשר לקרוא בזה
במועד מטעם דבוי דבר האבד אינו כן א
מורא אחרת אבל לכוז זה אין להם ספר
מועד להגיה מטעם דבוי דבר האבד אינו כן
דממתינתין לא ידעין היכא שיש בעיר
כשר דהו נקרא לרבי רבים, עוד חידש לנו
מקרא וגמרא אינו מותר אלא דווקא בפרי
בהם במועד כגון הלכות חג ושלח
שהבגה הוא לחקן השיבושים ומשניה להם
מן ספר מוגה אבל הבגה שמחור השכל זה
המהדר בסעיף פ' שכתב ואם שמת דבר חידוש
דרי שלא ישכח וס"פ נמי בהבגה שמחור
ישכח, ועתה נבא לענין שאלתו דמר יחסי
מועד לו להגיה ספר הריס"א במועד, הנה
היא מחור החכמה אשר זיכרו בס"פ וחננו ל
על הריס"א חכו מותר לכ"ע ואפילו בלימוד
הלכות חג במועד, ולא עדיף מר ידידי י
הקדושים שכתבו חידושים במועד כמו שם
בס"פ שכתב חידושים במועד, וכן מלאהי ב
קטן בממתינתין (דף י"ח) אין כותבין יע"ש ה
שכתב חידושים במועד חזק פשוט

וא"כ דברי המהדר צריך פירוש, ולעיל דגם המגן אברהם
פירש דברי המהדר כמו ד' חכמי, דהנה המג"א בס"פ ה'
שם כתב חזק לשון ר"ל דאם לא יביס אוחז לא יוכל ללמוד
מחור וכו' דבר האבד כמ"ס במועד סימן של"ג ומס"פ
מותר לכתוב ספרים ע"ל. וצריך ביאור דבריו הקצרים
וסתמיותם אחד מאי חידש לן הרב בזה שכתב נראה לי
דאם לא יביס אוחז כו' וכו' דבר האבד פזימא כיון דספר
הוא מקולקל כל כך שלא יוכל ללמוד בזה מרוב השיבושים
ודאי הוי דבר האבד ואין לך חידוש גדול מזה, ועוד אשר
רמז המג"א למע שכתב במועד המעט סימן של"ג ושם
איתא ברמ"א דסופר המקבל עליו לכתוב ספר אחד וחזר
בו הוי דבר האבד ושם הטעם מפורש בס"פ וסג"א
הסכים לדבריו דהטעם משום דכתיב יד שני כושרים הוי
כמועד וא"כ אין שייך לדבר האבד המפורש כאן דבוי
דבר האבד על הזמן שאינו מורא ואם כן מאי שיימא הכא
לדון זה :

אבל נראה דשני מיני דבר האבד יש בעיני הלימוד יש
דבר האבד כמו שמפורש בס"פ סעיף ט' דמי שמת
דבר חידוש מותר לכתוב או בהבגה שמיני מחור השכל
כמו שמפורש בס"פ שם לא יביס ישכח ויאבד ממנו הכל
ועוד יב מין דבר האבד שכתב נאבד ממנו כגון שלומד
מחור הספר שהוא מלא שיבושים רבים וכל פעם שלומד
בו מבגה זמן זמנים הרבה עד כי בא לחלילה כוונת הספר
בכגון זה מועיל בהבגה שלומד במהרה ויבין הדבר לאשורו,
וסילוק יש בין שני מיני דבר האבד דבאופן זה שמגיה
מחור השכל דזהו בכלל חידושים, בהבגה זו מותרת במועד
אפילו בלימודים שלומד ואין בהם צורך המועד כגון שלומד
דיני עומאכ וטורא או דיני קדשים אפילו שאינו מוכר בזמן
הזה מותר להגיה במועד מטעם דבר האבד, ואופן הבגה
שמגיה מחור הספר לחקן השיבושים וסמכות שלא יכלה
זמן חכם לדעתו זה לא שריק רק בלימודים שיש בהם
צורך המועד כגון שלומד הלכות חג במועד בלימודים
אחרים אסור להגיה, ולא שייך כאן להחזיר מטעם דבר
האבד שמבלה זמן חכם, שחרי יוכל ללמוד ענינים אחרים
ובספרים שמוגהים ומי יכריחו עתה להניח הלימוד שמחויב
להתעסק בו במועד וללמוד דברים שאינם נחוצים עתה
ולהגיה במועד הלא דבר זה יוכל לחקן אחר המועד ושמה
ישכח ליכא כחא דכל הבגהו היא שמגיה ספר זה המשובש
מן ספר אחר המוגה. וא"כ אין זו דבר האבד וגם אין זו
צורך המועד ולכן אסור להגיה במועד, ובזה אפשר לפרש
דברי המג"א שהעסקנו בזה שכתב נראה לי דהנה המג"א
מפרש לדברי המהדר בזה שכתב המהדר ספרי מקרא וגמרא
שצריך לקרואם במועד כמו שפירשנו דכיינו שלומד הלכות
חג במועד שזכו לזכר המועד, וכיון שזכו לזכר המועד א"כ
קשה להמג"א למע ליה להמהדר הטעם דבוי דבר האבד
הרי בדבר שזכו לזכר המועד מותר אפילו אם אין צורך דבר
האבד, לזאת פי' המגן אברהם כוונת המהדר בזה שכתב
דבוי דבר האבד כוונתו דבוי דבר האבד מטעם ששם לא
יביסו לא יוכל ללמוד הלכות חג, ואין פירושו דבוי דבר
האבד שילך בעל ולא ילמוד כלל אלא שיתבטל מלימוד
הצריך ללמוד במועד להכי הוי דבר האבד, וא"כ לא קשה
מה שהקשינו בדבר שהוא צורך המועד אפי' אין צורך דבר
האבד נמי מותר במועד, דהא אמת כן הוא דמותר מטעם
שהוא צורך המועד אבל כיון שזכו לזכר המועד וא"כ אם
לא יעשה עתה במועד א"כ אין לך דבר האבד יותר מזה
לכן קרא אוחז המהדר דבר האבד וזהו כוונת המהדר ש'

ועד שאלתו השנייה ששאל אם צריך כהרס
א"ע כמה שנים שלא כתב במועד ה
לדעתו פשוט דצריך פהרה אחרי דדברים חלין
כדבר הרשות כידוע, וגם זה מפורש בס"פ יו'
דטוב לדבר מלוא וסיב בדעתו לכתוב כן לשל
אבל לפי' יש להסתפק דאילו אינו רשאי לשאול כ
לדבר מלוא אינו רשאי להסתפק לשאול על ו
בש"ע סימן רכ"ח, ואמנם בעובדא דיליה ו
לשאול ואפשר דנמי מלוא לא יאשולו דבאמת
חידושים במועד שום נדוד איסור וכלו מ
זה שכתב א"ע שלא לכתוב חידושים במועד
בעיני כי זה מכתב קטנות ולו היה קלח איסור

וא"כ דברי המחבר לרין פירוש, ולעג"ד דגס המגן אברהם פירש דברי המחבר כמו שכתבתי, דהנה המג"א בס"ק ס' שם כתב חס לשון כ"ל דאם לא יגיש אוחו לא יוכל ללמוד מחוכו וכיו דבר האבד כמ"ס בחו"מ סימן של"ג ומס"ע מותר לכתוב ספרים עכ"ל. ולרין ביאור דבריו הקלרים והעמוקים אחד מאי חידש לן הרב כמה שכתב נראה לי דאם לא יגיש אוחו כו' וכיו דבר האבד פשיטא כיון דספד הוא מקולקל כל כך שלא יוכל ללמוד בחוכו מרוב השיבושים ודאי כיו דבר האבד ואין לך אבידה גדולה מזו, ועוד אשר נח המג"א למע שכתוב בחושן המשפט סימן של"ג ושם איחא ברמ"א דסופר המקבל עליו לכתוב ספר אחד וחזר בו כיו דבר האבד ושם הטעם מפורש בסג"ע והג"א הסכים לדבריו דהפעם משום דכתיבם יד שני סוגרים כיו כמומחר וא"כ אין שייך לדבר האבד המפורש כאן דכיו דבר האבד על הזמן שאינו חוזר ואם כן מאי שיימא הכא לדין זה:

אבל

נראה דשני מיני דבר האבד יש בעיניו הלימוד יש דבר האבד כמו שמפורש בסו"ע סעיף ט' דמי ששמע דבר חידוש מותר לכתבו או בהכנסה שמינה מסוך השכל כמו שמפורש בסו"ע שם לא יגיש ויכח ויאבד ממנו ככל ועוד יש מין דבר האבד שכזין האבד ממנו כגון שלומד מסוך הספר שהוא מלא שיבושים רבים וכל פעם שלומד בו מבטל זמן ומניס הרבה עד כי בא להכלית כוונת הספר בכגון זה מועיל בהכנסו שלומד בהכנסה ויבין הדבר לאשורו, וסילוק יש בין שני מיני דבר האבד דבאופן זה שמגיש מסוך השכל דכיו כלל חידושים, בהכנסה זו מותרת במועד אפילו בלימודים שלומד ואין בהם לורך המועד כגון שלומד דיני סומאכ וספרה או דיני קדשים אפילו שאינו מוכן בזמן הזה מותר להגיש במועד מטעם דבר האבד, ואופן ההכנסה שמגיש מסוך הספר לחקן השיבושים והפעמים שלא יבלה זמן חנם לדעתו זה לא שרין רק בלימודים שיש בהם לורך המועד כגון שלומד הלכות חג כגון אכל בלימודים אחרים אסור להגיש, ולא שייך כאן להחזיר מטעם דבר האבד שמבלה זמן חנם, שכרי יוכל ללמוד ענינים אחרים ובספרים שמוגכים ומי יכריחו עתה להיחל הלימוד שמחויב להסתפק בו במועד וללמוד דברים שאינם נחוצים עתה ולהגיש במועד שלא דבר זה יוכל לחקן אחר המועד ושם ישתכח ליכא כח דכל בהכנסה היא שמגיש ספר זה המשובש מן ספר אחר המוגש. וא"כ אין זו דבר האבד וגם אין לורך המועד ולכן אסור להגיש במועד, ובזה אפשר לפרש דברי המג"א שהעסקנו בזה שכתב נראה לי דהנה המג"א מפרש לדברי המחבר בזה שכתב המחבר ספרי מקרא וגמרא שלרין לקרואם במועד כמו שפירשנו דכיינו שלומד הלכות חג כגון שזכו לורך המועד, וכיון שזכו לורך המועד א"כ קשה להמג"א למה ליה להמחבר הטעם דכיו דבר האבד כרי בדבר שזכו לורך המועד מותר אפילו אם אין זו דבר האבד, לזאת פי' המגן אברהם כוונת המחבר בזה שכתב דכיו דבר האבד כוונתו דכיו דבר האבד מטעם שאם לא יגיש לא יוכל ללמוד הלכות חג, ואין פירושו דכיו דבר האבד שילך בעל ולא ילמוד כלל אלא שיבטל מלימוד הלרין ללמוד במועד לכי כיו דבר האבד, וא"כ לא קשה מה שכתבנו בדבר שהוא לורך המועד אפי' אין זו דבר האבד נמי מותר במועד, דהא אמת כן הוא דמותר מטעם שהוא לורך המועד אכל כיון שזכו לורך המועד וא"כ אם לא יעשה עתה במועד א"כ אין לך דבר האבד יותר מזה לכן קרא אוחו המחבר דבר האבד וזהו כוונת המחבר ש'

וכן בספרי מקרא וגמרא שלרין לקרואם במועד מותר מטעם דכיו דבר האבד כי אין לך אבידה גדולה מזו כיון שזכר ללמוד בזה במועד ואם לא יגיש יוכל זמן חנם ולא יוכל ללמוד הלכות חג כגון שזכו לורך המועד, וא"כ לא יגיש אוחו כו' וכיו דבר האבד פשיטא כיון דספד הוא מקולקל כל כך שלא יוכל ללמוד בחוכו מרוב השיבושים ודאי כיו דבר האבד ואין לך אבידה גדולה מזו, ועוד אשר נח המג"א למע שכתוב בחושן המשפט סימן של"ג ושם איחא ברמ"א דסופר המקבל עליו לכתוב ספר אחד וחזר בו כיו דבר האבד ושם הטעם מפורש בסג"ע והג"א הסכים לדבריו דהפעם משום דכתיבם יד שני סוגרים כיו כמומחר וא"כ אין שייך לדבר האבד המפורש כאן דכיו דבר האבד על הזמן שאינו חוזר ואם כן מאי שיימא הכא לדין זה:

ועוד שרמ"א המג"א על מה שכתוב בחשן המשפט סי' של"ג ל"ל דאין כוונתו למה שמפורש שם דסופר המקבל עליו לכתוב ספר אחד וחזר בו, דכיו לא שייך לדין זה, אלא כוונתו למ"ס שם דמלמד החוזר בו מיק דבר האבד, ובמלמד איחא נמי לפעם דזמן שילך הסלמ בעל כיו דבר האבד, ומטעם זה שמיירי בספרים שפליג בהם הוא לורך המועד לכן מחזיר המג"א לכתוב ספרי מחדש ולכן כתב ומסאי טעמא מותר לכתוב ספרים אש לאורה אין שום פירוש לזה וכפי שהרשב"א ביאור המג"א יחא מאל מה שכתב ומסאי טעמא כו', חס ברור ואחז בפירוש דברי המג"א. ומעשה יחא מה שכתב המחבר נראה לי דהנה המחבר חידש לן שני דברים אחד מה שכתב חסלם שם אין להם ספר חורס כשר לקרוא בלבוש מותר להגיש בחוס"ע מטעם דכיו לרבי רבים אפילו אם יש בעיר ספר חורס אחרת אכל לבד זה אין להם ספר חורס כשר ג' מותר להגיש מטעם דכיו לרבי רבים חס חידש המחבר דממחיתין לא ידעין היכא שיש בעיר ספר חורס אחרת כשר דכיו נקרא לרבי רבים, עוד חידש לנו המחבר דספר מקרא וגמרא אינו מותר אלא דווקא ספרים שלרין לקרוא בזה במועד כגון הלכות חג כגון שזכו לורך המועד, והנה המג"א הוא לחקן השיבושים ומשניה להעמיק בהכנסה מן ספר מוגש אכל בהכנסה שמחוך השכל זה השמיט אוחת המחבר בסעיף ט' שכתב ואם שמע דבר חידוש מותר לכתבו כדי שלא ישתכח וס"פ נמי בהכנסה שמחוך השכל ששייך שלא ישתכח, ועתה נבא לענין שאלתו דמאי יחיה שנסתפק אם מותר לו להגיש ספר הריב"ז במועד, הנה בהכנסה דמאי היא מסוך החכמה אשר יזכור הש"י וחננו לכתוב חידושים על הריב"ז וזהו מותר לכ"ע ואפילו בלימודים שאין בהם הלכות חג כגון, ולא עדיף מר ידידי יחי' מרבתיים בקדושים שכתבו חידושים בחוס"מ כמו שהעיד הס"י על הס"ח שכתב חידושים בחוס"מ, וכן מלאכי הריב"ז מועד קטן במחיתין (דף י"ח) אין כותבין יו"ט העיד על עצמו שכתב חידושים בחוס"מ חס פשוט:

ועוד

שאלתו השניה ששאל אם לרין החרס אחרי שכתב ח"ע כמה שנים שלא כתב בחוס"מ חידושים, זה לדעתו פשוט דלרין החרס אחרי דמדיים חלין על דבר מלוא כדבר הרמב"ם כידוע, וגם זה מפורש בס"ע יו"ד סימן ר"י דטעם לדבר מלוא וסיה דרעמו לנכסו כן לשולם לרין החרס אכל לפי' יש להסתפק דלולי אינו רשאי לשאול על דבר דמחר לדבר מלוא אינו רשאי לכתוב חילתו לשאול על דבר דמחר בשו"ע סימן רכ"ח, ואמנם בעובדא דיליה פשיטא דמותר לשאול ואפשר דנמי מלוא לאיסורי דבאמת אין בכתיבת חידושים במועד שום נדנדו איסור וכלו מלוא דרפשינו חס שכתב ח"ע שלא לכתוב חידושים בחוס"מ קרוב דכד בעיני כי זה מנהג עמנו ולו היה קלח איסור בזה לא היו מוכנים

אבר מדברי המגן אברהם או"ח סי' שכ"ג סעי' י"ד לא משמע כן וכי איחא במג"א כס אסור לבטל איסור בשבת או ביו"ט דאין לך תיקון גדול מזה כמ"ס ביו"ט סי' ל"ט סעי' ו' וסיכא דמקלי קלי איסורא שרי כמ"ס סימן תק"ז סעי' ב' , וסג"כ כוונת המג"א ע"כ בדבר שאסור מדרבנן בדבר שאסור מן התורה אפי' בחול אין רשאי לבטלו לאסור לבטל איסור ג"ס מן התורה או מדרבנן איך שיהיה אבל אסור הוא כדמפורש ביו"ט סי' ל"ט יעו"ש , ואמנם בדבר שאינו אסור חלה מדרבנן מפורש שם ביו"ט דאע"פ לאסור לבטל מ"מ מותר להוסיף ולבטל אם נפל מעצמו , ואף באופן זה נפול מעצמו ג"כ נחלקו בזה אבות העולם הרשב"א וזכר"ש הרש"ב"א הסיר באיסור דרבנן שפול איסור לתוך היסור ואין בהסיר בשם כדי לבטל הסיר הרשב"א להוסיף עד שיהיה וסר"ש אסר אף באופן זה , וע"כ דברי המג"א דאסר בשבת ובי"ט לבטל מיירי באיסור דרבנן אליבא דהרשב"א שהסיר להוסיף בחול אבל בשבת וי"ט אסר המג"א משום דמסקן הוא , עכ"ל מוכח מהמג"א דאפילו במידי דרבנן אסור התיקון ביו"ט וא"כ בחלת חול לפי דבריו ג"כ אסור :

ואמנם לדעתי סעני' דברי המג"א ל"ט , דהנה כמגן אברהם בעצמו מודה דסיכא דמקלי קלי איסורא מותר לבטל ביום טוב ובאמנם כן מפורש בש"ע סימן תק"ז וזה ש"ס ערוכה במסכת ביא"ט (דף ד' ע"ב) אמר רב מחנה עזים שגזרו מן הדקל ביו"ט מרבה עליהן עזים מוכנים ומסיקין ואי לאו דמרבה עזים מוכנים הרי אסור להסיק בעלים הללו וא"כ אין לך תיקון גדול מזה ומ"מ מותר לבטל ביום טוב ואינו יודע מה חילוק יש בין ביטול האיסורים דמוקדם מאחר איסורי דרבנן שנפלו לתוך היסור דכרע"ט דאסור להוסיף עליהן ביו"ט או עזים מוקדים שנפלו לתוך החגור דמותר להוסיף ואי דבעלים יש מעשה דמקלי קלי איסורא , הנה זהו אינו מעלה רק לעיני להפוך בהם דמקדם הש"ס והנה קא מפך באיסורא וע"ז משיי דמותר משום נוקלי קלי איסורא , אבל עזים הביטול הסיר רב מחנה מחלה קדם שנאחו בהם האור ועכ"ל מותר וא"כ מאי שנא לחלק בין שארי איסורא דרבנן לבטלם ובין עזים מוקדים לבטלם ביו"ט , ובר מן דין חמיה דינו כל המג"א מהסוגיא שסבאחי לעיל דמפורש בבבליה דכלי שנמא בולד הסומאחא מסבילין אותו ביו"ט דשעמ"א דהמג"א דאסר ביטול האיסורים הוא משום תיקון חסו נמי דמסבילין את הכלי שנמאחא בולד הסומאחא ג"כ תיקון ועכ"ל מותר משום דשומאחא אינו חלה מדרבנן וא"כ באיסור דרבנן שנפל לתוך היסור ובהסיר ליחא לבטולי לאיסורא ודאי דמותר להוסיף בהסיר ולבטל כיון דמן התורה אין זו איסור כלל , וכ"ל פשוט וברור לפי הסוגיא דמסכת ביא"ט ופירש"י ותוספתא שם בלשון ראשון יעויין שם :

ואמנם מחויבים אהנו למכטי נפשי' אחרב רבנן רבינו המגן אברהם ופירש"י כי דבריו לקוחים מדברי תרומת הדשן שהוא מגדולי הפוסקים , וסוכי סח"ס דאין רשאי לבטל דברי איסור ביו"ט מהסוגיא דפרק טבל וכפי אשר יבואר לפנינו ללאורס הסוגיא סומאחא וזאת זו למסוגיא דמסכת ביא"ט הוכחנו מבבליה מפרשת דדבר ששומאחא מדרבנן כגון ולד הסומאחא מותר להסבילה ביו"ט ולא אסור משום מסקן בדבר שמדאורייתא אין זו תיקון , ומסוגיא דפרק טבל דאמר ר' יאודה אף מעלין אף המדומע באחד ומאה בשבת , ופריך הש"ס ע"ז והנה קא מתקן ופי' רש"י שמביאה לידי היסור ויגזור ביה אסור תיקון שפי' מלאכה , ומסיק

הם רבתינו המופלאים שנסתדרין כמו סג"ח וסריענ"ח לכבוד חידושים בתוס"מ :

לי סמך מסירותלמי דבמקום מזה מותר כחיבה אפי' לחסידים ופרושים , דהנה איחא בירושלמי מועד קטן גלגל מנחין סלכא ד' חד בר נש אבד חפיליו במועד גלגל גבדי ר' הנחל ושלחוה לגביה ר' אבה בר נחן ח"ל לי תפילך חיל כבוד לך , ח"ל רב חיל כתיב ליה , דהנה ספי משא ודבריו לקוחים מתוספתא פרק חלו מנחין ס' ר' יוסה יעו"ש דף י"ט ע"א דרב חננאל סופר פיה דלחמין בפ"ק דעגילה ואמר רב לר' חננאל שמואל לו כבוד בלא הערטה ומי חסיד כרב ור' חננאל ואורי ליה לכבוד חפילין בחוס"מ ומסעס כי מזה היה ואין מסעס דחפילין היא מזה דאורייתא להפוסקים דבחול מותר מחייב לכיח חפילין ואינם בכלל שבתות וימים טובים דאורייתא אוח כידוע , דברי מסעס מזה דאורייתא שמחויב ליה חפילין בחוס"מ כיה יכול האיש לשאול מהם חפילין חיים מזה דאורייתא וחלל שלא שאל מהם חפילין ואמוראי חפילין לקיים מזה דאורייתא ודאי שרש האיש להיות עובד חפילין כל היום חסו אינו חלל מזה דרבנן ועכ"ל ר' ליה רב שיכחוב ר' חננאל בעצמו חפילין להאיש שהוא נאבד עמט חפיליו , וא"כ מוכח דבמקום מזה חפיליו חסידים ופרושים כרב חננאל מותרים לכבוד ויש לפלפל בזה הרבה , ואף מ"מ ראינו ברורה לא מלינו מסירותלמי דאפשר דרב אמר לר' חננאל מלך דין אבל ממדת חסידות אפשר לאינו כדאי לארס חבוב לכבוד בחוס"מ אפי' במקום מזה ר' ראינו לכבוד למר יחסי דפתי בקררה ואי"ה כשאפכה חבבה פרק זה עוד הפעם , ידירו דו"ש וש"ס :

סימן יב

שאלה ביום טוב אם מותר לבטל חלה חולה לארץ ברוב ומחור השבועותינו יבואר כמה חידושי דינים בדניי יום טוב :

תשובה בעו"ש , גרסינן בפרק ב' דביא"ט (דף י"ח) כלי שנמאחא באב הסומאחא אין מסבילין אותו ביו"ט כלי הסומאחא מערב יום טוב כדפי' לעיל אין מסבילין אותו ביו"ט דכיון דמאחא מן הסורה הוס ליה כמתקן בולד הסומאחא אין כאן תיקון דמדאורייתא סבור ממילא הוא שאין כלי סמא חלל באב הסומאחא כדמי כהכל שומעין חולב ומסקה מעצאין מאויר כלי הרס ואין כל הכלים מסמאחין מאויר כלי הרס משום דאסר ליה ולד הסומאחא שמה שבתוכו אין מסמאחא מחמה כשרץ חלל מחמה אויר כלי ע"כ לשון רש"י בלבוש הראשון שם כלל פדגרים מחבאר מתוך סוגיין דבדבר שאין איסורו חלה מדרבנן מותר לחקו ביו"ט וכן פסק הרמב"ם בפרק ג' מהלכות יו"ט סלכא י"ח חס לשון נטמא הכלי במסקין סמאחא שכן ולד הסומאחא מערב יו"ט מסבילין אותו ביו"ט לפי שהוא סבור מן הסורה מן שיפבאר במקומו , ומכח מלשון הרמב"ם שמפרש בבבליה כרש"י דמיירי בנמאחא מערב יו"ט , ומענה לנדון אלוהינו פשוט דמותר לבטל חלה חולה לארץ ברוב דכל עיקר ל' לספריש חלס אינו חלה מדרבנן ואין לו עיקר גדאורייתא ל' כמבואר בכל הראשונים וכאן דאי איסורו לז' או לכבן מא אינו חלה מדרבנן ומידי דרבנן מותר לפקו ביו"ט כמו י שנמאחא בולד הסומאחא כ"ל נלע"ד פשוט וסוכרה היא מהש"ס דכן הוא כדפירשנו :

במועד מותר מזה
 לב חס כיון שזר
 זמן חס ולא יוכל
 א' נראה לי שיהיה
 ו' דמפרש דהמחבר
 נועד וסמיקר בטעם
 חלל עיקר הפירוש
 וכן המועד ופשוט
 האבד מטעם דס'
 ון משפט סי' של
 דאסור המקביל
 דסו לא שיהיה
 ד החור בו מיקר
 דמן טילך הסלמית
 בספרים שסלימוד
 א' לכבוד ספרים
 כתוב ספרים אשר
 ט ביאור המג"א
 חס ברור ואמנם
 כב המבאר נראה
 מה שכתב חחו
 צר מותר להביא
 ס יס בעיר ספר
 תורה כשר ג"כ
 חידש המבאר
 זמר סורס , חרס
 ו המבאר ר' רי
 ס שצריך לקרות
 ספרים ובאופן
 ומסיק בספר זה
 ס השמיע אותנו
 זע מותר לסוכנו
 שכל ששייך חל
 ס שנמאחא חס
 זכ כנסתו דמר
 לכבוד חידושים
 ודיס שאין כס
 יחי' מרכושו
 וסע"ד ספי' על
 בריעב"א מועד
 סע"ד על עצמו
 יס :
 יס אחרי שנפג
 חידושים , זכ
 ון על דבר מזה
 יו"ט סימן רי"ד
 יס לריך הסרה
 על מרו דמדר
 נדרו כדמפרש
 פשיטא דמותר
 ו אין בהתיבה
 טס כדפירשנו
 קרוב פדבר
 י מה לא היו
 טכג"ה

נופל וסא מחקן ועוכר ס"ס לחין דר' יסודס פל' בן אלעזר סבירא ליה דנותן עיניו בלד זס ואוכל מזל ואין ז חיקון דכרי בלי ספרס נמי מותר לאכול, וא' שום חיקון בספרסו, וסססא מחרץ שתי ססגיות טעס ודע, דשתי ססגיות מודיס זס לזס דסיכא דליכא אסור לחקוני ביוס טוב ושס במסכת ביאס דחמי דבר כלי שנעמא בולד סטומאח מעבילין ביו"ט זסו משום סערב שמש ומשום חיקון ליכא דכרי בלא סבילא נמי ראויה סבלי לשימוש וסבילא לא חקנו כלום:

ורפ' דבריו סג' מחורץ קושיא סר"ש שס במס' סססס על סרי"ף דלדבריו מותר לסבול כלים חו ביו"ט, וסוכיח בן סר"ש מכרי"ף שלא סביא בסג' חירון של רבא רק סירוק דרב יוסף וסירון דרב ביבי בכלים חדשים שאין ביין בסו טעס דלחי לסביסו עד מותר לסובלם ביו"ט ופ' דבריו אינו בן דססס דבריו כי דסכל מודיס דדבר סמקודס סבילא אסר לססססס אסור לסבול אותס סכלי ביו"ט, דכרי כל זס שלא פי כולסו לאורחי טעס דלססר לסבול כלים בסבת ויו"ט מוס דקודס סבילא נמי ראויה לשימוש אכל בכלים חד' אסר קודס סבילא אסור לשמש בסס שום דבר אפילו סבילא כלים אינו אלא מדרבנן סכ"ל אסור לסובלם כי וכמו שאסור ספרסח סרומא אפילו במידי יסורס ו אלא מדרבנן וכמו ססכריס ססס"ד מסוגיא דפרק מ"ס וסקושיא סר"ש וססס סססס על סרי"ף למס סא לפרס סססס דכרי אין סבילא כלים סאינא נמי מס סיסב דבמחורן סלרי"ף סר"ש לפרס משנז ו לסוכיח מ דעבילא כלים חדשים אסור לסובלם ביו"ט כספירסו ו סזס סיפוך דכרי ססססס אריס בסיומן כ"ו סססס ד' סלרי"ף סר"ף לפרס ססססס לסורות דמותר לסבול חדשים ביוס טוב אכל לסג"ד מוכס לסיפוך וכססר סזס מססוגיא דפ' מוסל וגס סססר דכרי סססר קרבן נסגל סר"ש סססס סאס ל"ב דמסר"ש מוכס דססר סססס וסר'ן סססס סססססס סרס"ל דעבילא כלים חדשים כ דלורייחא דאי לא סימא סבי סא רבא ורבא מודיס ד שנעמא בולד סטומאח מעבילין ביו"ט ולפי דבריו אינו וכלל מודיס בכלים חדשים דאין מעבילים אותס ביוס כ אפילו אס סבילתס אינו אלא מדרבנן משום דסו סי גסור ורבא סססס"ף משום חיקון אפי' בכלים ססססס א' רבא - משום חיקון דרבא ססר כיון דסבילא מחר את ס לססססס דסס ססיס אסור עד סבילא א"כ סבילא ו חיקון מעליא, ואף דספירוס ססוגיא לא נרסא מסר סיפרס ססוגיא כמו ספירסו, עכ"ל מוכס לסג"ד מסר סלל כסגלון קרבן נסגל, דססס סר"ש כ' דלסור לססו כלים חדשים משני טעמים, אחד דסלכס כרסס שססר ססי מוסס סמא יעבירנס ד' אמוס ברסות סרביס וס סיין אי בכלים חדשים ועוד משום דרבא דלסר נרסא כמחקן, וס לרבס דלסר סססס משום סמא יעבירנס ד' אמוס ברס סרביס ודאי אפילו אס סבילא כלים חדשים אינו אלא מדרי ג"כ סיין סססס דסמא יעבירנס, על ולד סססו מחרץ נסרל דלל מוסכח אלא ססיס וססיס וריוין ו אכל בכלים חדשים דמסכחם בכלסו ודאי אסור לסבילא אס אס סבילתס סיא מדרבנן ודלל כסקרבן נסגל:

ומעתה מיושב דכרי סג"ל וסס"ד ספסין דלסור לבי אסור מדרבנן ביו"ט וסקסיו עליס מס שנעמא בולד סטומאח דמעבילים אותס ביו"ט אפי' סמא סבילתו

ומסיק ס"ס דר' יסודס פול דלסר כרס"ל דסיחא ר"ס בן אלעזר אומר נותן עיניו בלד זס ואוכל מזל אחר, וא"כ אין ז חיקון, אכל כמקודס דסעלסחו סוי חיקון אסור ואפי' דזס סססססס אסורס חולין עד מאס אינו אלא אדרבנן, ומדלורייחא חד בברי בטלי, ואף אסיסור נספך לכ"ז סססר כמכוסר ברס פרק גיד סססס ומ"ט אסור לחקוני בסבת ויו"ט וא"כ שני ססגיות ססרי אסדדי ומל סססרל שום דינו של ר' יסודס דלסר מעלין אס סמדומע בסבת לכלי סססס בולד סטומאח, ואס סכלי שנעמא בולד סטומאח מותר לסובלם בסבת ויוס טוב א"כ כמדומע נמי מותר לכרימא בסבת, ואפילו בלא סעסס שססר שס כפרק מוסל דנותן עיניו בלד זס, ולכסורס לריך עיון גדול:

ורישב שתי ססגיות נרסא לי לפי ססגיא דפרק מוסל דסיקר ספירוס כמסכת ביאס שס כפירוס ססי של רס"י דסחילוק בין כלי שנעמא בלכ סטומאח דלסור לסבילא ביו"ט, ובין כלי שנעמא בולד סטומאח דמותר לסובלם ביוס טוב, סול מחמת דכלי שנעמא בלכ סטומאח לריך סערב שמש, וא"כ ביוס זס לא יסססס סמס וסוי מכין מיו"ט לחול ואסור, וכלי שנעמא בולד סטומאח אינס לריכס סערב שמש ויסססס כס ביוס, וא"כ אלו סיס אסר לססססס סכלי שנעמא בלכ סטומאח סיס מותר לסובלם ביו"ט ולא אסרו משום חיקון וכן סססיס לסיסס זו סרס"ל כחידוסי סס וסוכיח סרס"ל בן דכרי כקושיא שס מסכרייחא דכלי שנעמא בלכ סטומאח כ' כולל אליכא דרבס ורבס לא סבירא ליה טעס דלסור לסבילא כלי משום חיקון:

ונראה לי לסכסיר טעמא דרבס ודר' יוסף ודרב ביבי שלא פירסו טעס ססססס דכלי בסבת לא משום דמחזי כמחקן וכמו ססירץ רבא שס (דף י"ח) נרסא דסכך אסוראי פליגי טס רבא כסכרל דסס ססרי לכו דלל אסר ללסור סבילא כלי שנעמא בסבת משום דאין זס חיקון דלף קודס סבילא ראויה סכלי לססססס כס דכריס טעסס או חולין למי סאינו אוכל חולין כסססס או יסיס סכלי דכריס שלל ססססו מעולס, וא"כ סבילא סכלי לא נרסא כמחקן דכרי מחלל נמי ראויה לססססס כס, ודוקא כספרסח סרומות ומסססות דלפילו אס דמסו בדבר שאינו אסור אלא מדרבנן מ"ט אסוריס לאכול מסס בלא ספרסח ולכן ספרסחו זכו חיקון ואסור לחקו בסבת ויו"ט, אכל ככלי שנעמא בלכ אין זס חיקון כלל, וסא דסיחא ככרייחא כלי שנעמא בלכ סטומאח אין מעבילין אותס ביו"ט על כרחן כטעס משום דכעי סערב שמש, דסומאח דלורייחא לריכא סערב שמש סלכך סולל וסיו ראויה ביוס לססססס כס לא יעבילנס, זכו סכרס סך אסוראי, דרבס ססססס דלסרו סבילא כלי בסבת סמא יעלנס בידו ויעבירנס ד' אמוס כרסות סרביס וכן ר' יוסף ססססס סטעס משום סססס, וכן רב ביבי דלסר גזירס סמא יססס, אכל רבא ס"ל כיון דקודס סבילא אסור לססססס סכלי שנעמא סרומא או קודס, ולססר סעכלס מותר לססססס כס סרומא וקודס לכן סוי חיקון מלל ואסור לסובלם בסבת ויו"ט:

ומעתה נחברר לנו דכ"ע מודו דרבנן ססבילא סול חיקון אסור בסבת ויו"ט, וסא דלל יחא לכו לפרס ססססס דמסכת ביאס דכלי בסבת לא משום חיקון משום דזס אינו ססס חיקון אכל כסעלסח סמדומע דפרק מוסל דכלי סעללס א"ל לאכול ספירוס ודאי סוי חיקון ואסור אף לרבס ור' יוסף ורב ביבי, ולכן פריך ס"ס שס כפרק

ואמנם נראה לעמ"ד אפי' אם נאמר דשי"ך בבית המדרש כפוגע מחילה דין דאין מעבירין כל זה אם בבית המדרש הרחוק אין לו מקום שקנה במעשיו אצל אם בבית המדרש הרחוק קנה מקום במעשיו ונמצא יש לו חלק בביכמ"ד הרחוק ובביכמ"ד הסמוך לו אין לו חלק בו

אמנם בחמת לא אפשר ליטול כל הכבודות שבעולם דפרי לא יוכל לקלור כל הכבודות מה שאני לריך וא"כ אם טעל בזה צו מאל זה שכתבכר תחלה בזה הכאחרת יטול מאל פשני הסמוך לירושלים וא"כ אין זו קביעות מקום חל בשיבת שריים דקובע מקום ליסוד מערבי ובטל העטע מפארי הכלדים לגמרי בזה לא אמרין אין מעבירין על המלות, ומעטכ בענין שאלותינו לקבוע מקום בבית החדש שפאנע תחלה, כנס אס בביהמ"ד האחר מחתללים ג"ל וא"כ איט מחטל מחבית המדרש האחר המלוכ דברי

ואדל אחי צריך עיון טובה , דכנס לענין הסדר דברי החסמות שפסקו דבקביעת מקום לא שייך אין מעבירין על המלות נראה ציבור דבריהם כך הוא דכבירה לכו להסות' דהא דאמרינן אין מעבירין על המלות היינו היכא דעושה שמי מלת צריך לעשות תחילה אותו שפוגע בה תחילה כמו בדישון המזבח והמנוחה דעושה שמיסם צריך לעשות דישון המזבח תחילה משום דפוגע בו בראשונה או נתינת הקרנות דנותן בקרן דרומית תחילה דמתחיל מימין ואח"כ מותן לאותו לא שישמך לו וכו' מורחית לפנים , אבל בקביעת מקום היינו שפיכת שריים דאם שופך בלד זה לעולם לא תסעביד המלות בלד האחר בזה לא אמרינן קעם דאין מעבירין על המלות דלא אמרינן אין מעבירין על המלות היכא דמלטה השמיס לא תסעביד כלל , ולפ"ז נסמרים דברי פנ"ח טובה במג"א סימן רע"ד דכנס המזבח בשו"ע וכו'ל' הסתחנות וכתב דכ"ל להיפוך לבטל על העליונה משום דאין מעבירין על המלות וכפי דבריו לא שייך כאן אין מעבירין על המלות דברי אס יבטל העליונה לפולס לא תסעביד המלות בהשנים ולכן דברי הש"ע עיקר , וא"כ לפי דבריו מה שכתבו בסו"ס' וכן בכך דשמעתי שטפל מן הקרוב , סנה בטפל מן הקרוב א"כ לא תסעביד המלות כלל בכך חסים האחרים הרחוקים ומ"מ אמרינן בזה מפורש בגמרא אחד סירולא דתסעס משום דאין מעבירין על המלות :

ונדע דודאי בסדר דברי הסוספת כדפרשתי דלכסי בקביעות מקום לא אמרינן קעסם דאין מעבירין על המלות משום דלא תסעביד המלות באחרונה כלל ולכן לא אמרינן בזה אין מעבירין על המלות ובה דקשיא לן מקצירת העומר דטפל מהסמוך לירושלים מפעם דאין מעבירין על המלות אף דלא תסעביד המלות כלל בסבולות הרחוקות קלם תירושלים מראה דכבירה לכו להסות' אע"פ דכתיב עומר יבטל המלות לגמרי מתבואות אחרות מ"ע סנה לא בטיל המלות לגמרי משום דכבירה יקלור אותם החסים הרחוקים קלם תירושלים בשכ השניה או השלישית וכמו שמשורש שם בפרק כל קרבנות הכזור במתניתין (דף פ"ב) כיצד הוא עושה מזה שכן ראשונה ובשמיס צרעס ועוד שם בברייתא פ"ב מ"ב חליס חורע חליס מ"ב חליס חורע חליס וכן מפורש ברמב"ם כל' חמדין ומוספין פרק ז' הלכה י' ובסעס דידוע דמחלי הארץ לא יגדלו בכל השנים שוים וכשכס המרעס בשנה זו חסים כרי בשנה השניה או שישכס בשנה בורה לגמרי או ירע במקום הזה שאר מיני זרעונים כי כן כוכגו בשו"ב אדמה כי אין שבה הארץ להוליל למחז בכל השנים שוים וא"כ אס בשנה זו קלר העומר מהסמוך לירושלים , כרי בשנה שיה לא אפשר עוד לקלור העומר מחבולת שבמקום הזה הסמוך מאד לירושלים וא"כ בשנה ישיכס יהיה הכבירה לקלור העומר מהחבולת הרחוקה קלם הזה וא"כ לא יתבטל לגמרי המלות מהחבולת הרחוקה דבשנה השניה יהיה תבולת חדש לא תבולת שגלמחש לא וא"כ בטיל לגמרי המלות מהחבולת הכבירה :

אמנם באמת לא אפשר ליטול כל הסבולות שבשולס דפרי לא יוכל לקלור כל הסבולות מה שאינו צריך וא"כ אס טפל בשנה זו מלד זה שנתבכר תחלה בשנה האחרת יטול מלד השני הסמוך לירושלים וא"כ אין זו קביעות מקום אבל בשפיכת שריים דקובע מקום ליסוד מערבי ובטל המלות משארי הכלדים לגמרי בזה לא אמרינן אין מעבירין על המלות , ומעטכ בענין שאלותינו לקבוע מקום בניה המדרש שפוגע תחלה , סנה אס בביבמ"ד האחר מחפליים ג"כ וא"כ אינו מתבטל מהבית המדרש האחר המלות דברי

מתפללים בו א"כ יס לומר דיש כאן קעס דל"כ מ המלות ומלוח' עליו להספול בניה המדרש שפוגע ואולי יס לומר להיפך דסיכא אמרינן אין מעבירין היינו אס יעשה המלות המאחרת ואח"כ יעשה כרי בששם עשיית מלות המאחרת בטל המלות לגמרי אבל בענין שאלותינו אף אס יעצב כרי שפוגע בו תחילה מ"מ אינו בטל מלוח' מעמו דברי בו אחרים וכיון דאיתעביד בו מלוח' לא שייך לוח' מעבירין על המלות , וא"כ אין שום דמיון לכה דמלוח' מעבירין דססס אס יעשה מלות המאחרת בניה המאחרת המלות הראשונה בטילה לגמרי אבל בניה כרי מספליים בו אגשים אחרים , ואך אס האים כ תחילה יעבור ממנו לא יתפללו בו בחלותו ויס בטע יתבטל מביבמ"ד או ביבכ"ל שפגע בו תחילה לגמרי סכא איכא לאסמכויי אי איתא בזה סעסם דאין מע המלות אי דמי לקצירת העומר דיש בזה סעסם דאין על המלות או לא דמי , דכנס בקצירת העומר אין זו מקס וכמו שכתבו בסו"ס' אבל בידון שאלותינו כ"ל ידעס או כמו שחלקנו דברי גס בניה המדרש סה מתפללים וכמו שסכסרנו לדברי סו"ס' דהכנס זו מקס לא אמרינן אין מעבירין משום דתבטלים מ השני לגמרי אבל סכא כרי מתפללים גס בניה סאחר ואס כן אינו רשאי לעבור מן הראשון מעט מעבירין על המלות :

ואפילו באופן זה דאס לא ילך לבית המדרש יתבטל הספול בעשרכ מביבמ"ד הרחוק אפשר דלא שייך בו סעסם דאין מעבירין על המלות שפירשנו תחילה דברי בניה המדרש שפוגע מן אגשים אחרים ואפילו אס כיוס יתבטל לא יתבטל מן באמת לא מסתבר לומר כן , וא"כ אס כיוס לא יתפ בעשרכ מחמת שפוגע בו יעבור ממנו אינו רשאי כביבמ"ד שפוגע בו תחילה מפעם אין מעבירין על כן מעבירין על המלות :

ואמנם הרמב"ם בפרק חמישי מלכות מעשה סק סלכס י"א כתב בסעס דשופך שירי סני יסוד כמערכי סל מחנה החילון שהוא פוגע בו בלוח' מן סכוכל וא"כ לא ס"ל להרמב"ם כססו"ס' ו דאפילו בקביעות מקום ג"כ שייך סעסם דאין מעביר המלות , וא"כ בידון שאלותינו ובאופן זה שכתבנו דאס נעצב הבית המדרש סאחר שפוגע בו תחילה כיוס מלספול בו בעשרכ ודאי שייך בו אין מן על המלות :

ולתריץ לדברי הרמב"ם קושיית סו"ס' דלמכ לי חיפוק ליה מן אין מעבירין על המלות , לחרץ כמו שכתב סו"ס' במגילת (דף ו' ע"ב) דלוח' הספוק דפחח אסל מועד היכא דלוח' שריים כרי בדרוס פס שריים כספכין במח' ש"ס' סועס (כ"ב ע"א) דסיכא אלמנס דסוס כי כו' סוכ איתא ומלל כי מדרש דר' יוחנן לה כסי לא כיוס ככנסת כשיבכותך אמרס ליה רבי ולי ססיעות יס :

ואמנם מראה לענין אפי' אס נאמר דשייך בניה סה שפוגע תחילה דין דאין מעבירין כל זכ בניה המדרש הרחוק אין לי מקום סקכ במעוסיי אכ בניה המדרש הרחוק קכס מקום במעוסיי ומלל יס לו בביבמ"ד הרחוק ובביבמ"ד הסמוך לו אין לי חל א"כ

מחפלים בו א"כ יש לומר דיש כאן טעם דאין מעביר
המלות ומלכ עליו להספיל בנים המדרש שפוגע בו
ואולי יש לומר לסיפך דסיכא אמרינן אין מעבירין על כ
הינו אם יעשה המלכות המאוחרת ואח"כ יעשה המון
כדי בששם עשיית מלכות המאוחרת ככל המלכות המון
לגמרי אבל בענין שאלותינו אף אם יעוצב בנים כנ
שפוגע בו תחילה מ"מ אינו ככל מלכותו ממנו דכרי מספ
בו אחרים וכיון דליהעביר בו מלכותו לא שיק לומר בו
מעבירין על המלכות, וא"כ אין שום דמיון לכא דמלכות בש"כ
מעבירין דהם אם יעשה מלכות המאוחרת בעת עשיית כס
המאוחרת המלכות הראשונה כפילה לגמרי אבל בבית המון
כדי מחפלים בו אנשים אחרים, ואך אם האיש שפוגע
תחילה יעבור ממנו לא יתפלל בו בלכותו יוס בעשרה ו
יתבטל מביהמ"ד או יביטל שפגע בו תחילה לגמרי כמ
הכא איכא לאחשפוקי אי איתא בזה כהעם דאין מעבירין
המלכות אי דמי לקאירם העומר דיש בזה כהעם דאין מעביר
על המלכות או לא דמי, דהנה בקאירם העומר אין זו קביע
מקום וכמו שכתבו הסו"ם אבל במידון שאלותינו כ"ז קביע
יהיה או כמו שחלקנו דכרי גם בבית המדרש האחר ג
מחפלים וכמו שכתבנו לדברי הסו"ם דהעם דקביע
מקום לא אמרינן אין מעבירין משום דמחפלים מהמקום
השני לגמרי אבל הכא הרי מחפלים גם בבית המדר
סאחר ואם כן אינו ראוי לעבור מן הראשון מעטס דא
מעבירין על המלכות :

ואפילו בחוקן זה דאם לא ילך לבית המדרש האחר
יתבטל הספיל בעשרה מביהמ"ד הרחוק עכ'
אפשר ללא שייך בו כהעם דאין מעבירין על המלכות כמ
שפירשנו תחילה דכרי בנים המדרש שפוגע בו המלכות כמ
אנשים אחרים ואפילו אם היום יתבטל לא יתבטל למחר, אן
באמת לא מסתבר לומר כן, וא"כ אם היום לא יתפלל בו
בעשרה מחמת שפוגע בו יעבור ממנו אינו ראוי לעבור
בכחמ"ד שפוגע בו תחילה מעטס אין מעבירין על המלכות :

ואמנם הרמב"ם בפרק חמישי מהלכות מעשה הקרבנות
הלכה י"א כתב כהעם דשופך שירי הדם על
יפוד המעבירי של מצח החילון שהוא פוגע בו תחילה
בלאחו מן הסיכל וא"כ לא קיל להרמב"ם כהסו"ם ומפרש
דאפילו בקביעת מקום ג"כ שייך כהעם דאין מעבירין על
המלכות, וא"כ במידון שאלותינו ובחוקן זה שכתבנו לעיל
דאם נעוצב בנים המדרש האחר שפוגע בו תחילה יתבטל
היום מלהספיל בו בעשרה ודאי שייך בו אין מעבירין
על המלכות :

ולתריץ לדברי הרמב"ם קושיית הסו"ם דלמכ לי קרא
חיפוק גיה מן אין מעבירין על המלכות, אפשר
לחרן כמו שכתב הסו"ם במגילת (דף ו' ע"ב) דליטריץ
הפסוק דפתח חל מועד סיכא דלמכ שיריים כהעם
בדרום פס שיריים כהעם כהעם :

ועייין סו"ם (כ"ז ע"א) דסיכא חלמס דהו"ב כי כהעם
כו' הו"ב חלמס ומלל בי מדרש דר' יוחנן אמר
לכ כפי לא בים רייסת כהעם חלמס ליה רבי ולא שר
פסיעות יש :

ואמנם נראה לענ"ד אפי' אם נאמר דשייך בנים המדרש
שפוגע תחילה דין דאין מעבירין כל זה אם
בנים המדרש הרחוק אין לו מקום שקה במעויו אבל אם
בנים המדרש הרחוק קנה מקום במעויו ונמלא יש לו חלק
בביהמ"ד הרחוק ובביהמ"ד הסמוך לו אין לו חלק בו

ואך אחרי לריץ עיון מובה, דהנה לענ"ד הסבר דכרי
החוספות שפסקו דקביעת מקום לא שייך אין מעבירין
על המלכות נראה ביאור דכריס כן הוא דכריס לכו
לסו"ם דהא דאמרינן אין מעבירין על המלכות הייחא דעושה
שרי מלכות לריץ לעשות תחילה אותו שפוגע בזה תחילה כמו
בדיושן המנוח והמנוח דעושה שחיסה לריץ לעשות דישון
המנוח תחילה משום דפוגע בו בראשונה או נחיסה הקרנות
דמוחן בקרן דרומית תחילה דמתחיל מימין ואח"כ מוחן ללוחו
ל' שישפוך לו וכוא מרחית לפוית, אבל בקביעת מקום
סייג שחיסה שיריים דאם שופך בלז זה לעולם לא תעביר
המלכות בלז האחר בזה לא אמרינן טעם דאין מעבירין על
המלכות דלא אמרינן אין מעבירין על המלכות סיכא דמלכות
השניה לא תעביר כלל, ולפ"ו נסתרים דכרי פנ"ח סוכא
במ"א סימן רפ"ד דכתב המהר"ם בשר"ע וכו'ע' היתחנות
וכתב ס"ח לסיפוך לבנות על העליונה משום דאין מעבירין
על המלכות וכפי דכריס לא שייך כאן אין מעבירין על המלכות
דכרי אם יבא העליונה לעולם לא תעביר המלכות כהעם
ולכן דכרי ש"ע עיקר, א"כ ל"ע לפי דכריס מה שכתבו
הסו"ם וכן בכך דשמעון שטמל מן הקרוב, הנה במוטל מן
הקרוב א"כ לא תעביר המלכות כלל בכך חסיד האחרים
הרחוקים ומ"מ אמרינן בזה מפורש בגמרא אחד שירולא
דכעס משום דאין מעבירין על המלכות :

ונדע דודאי הסבר דכרי החוספות כפרשטי דלכרי
בקביעות מקום לא אמרינן טעם דאין מעבירין
על המלכות משום דלא תעביר המלכות בלחנות כלל
ולכן לא אמרינן בזה אין מעבירין על המלכות וסא דקשיא
לן מקאירם העומר דמוטל מהמקום לירושלים מעטס דאין
מעבירין על המלכות אף דלא תעביר המלכות כלל בלוחות
הרחוקות קלח מירושלים נראה דכריס לכו לסו"ם
אפי' דכריס עומר יבטל המלכות לגמרי מחלוחות אחרות
מ"מ הנה לא כפיל המלכות לגמרי משום דכריס יקור אותם
החפיים הרחוקים קלח מירושלים בשנה השניה או השלישית
וכמו שפורש שם בפרק כל קרבנות כלבד במתניתין (דף
פ"ב) כילד הוא שושב מרש שנה הראשונה ובשנה שורע
ושוד שם בביתא ע"ז נרש חליה וזורע חליה נרש חליה חורע
חליה וכן מפורש ברמב"ם ב' חמדין ומוספין פרק ז' הלכה
י' וכעס דידוע דמחלי הארץ לא יגדלו כלל כהעם שוים
וכשרה המדע בשנה זו חפיים הרי בשנה השניה או השליש
השנה בורר לגמרי או חרע במקום כזה שאר מיני זרעים
כי כן הכוונ בעובדי אדמה כי אין עובד הארץ להוליא למח
בכל השנים שוים וא"כ אם בשנה זו קלר העומר מהסמוך
לירושלים, כרי בשנה שניה לא אפשר עוד לקלר העומר
החבוא שצמקום כזה הסמוך מאד לירושלים וא"כ בשנה
שניה יסיה הככרת לקלר העומר מהחבוא הרחוק
קום הו"ב לא יתבטל לגמרי המלכות מהחבוא הרחוק
דבשנה השניה יסיה חבוא חדש לא תעביר שנתמס
אן וא"כ כפיל לגמרי המלכות מהחבוא הכשר :

אמנם באמת לא אפשר ליטול כל הסבולות שבעולם דכרי
לא יוכל לקלר כל הסבולות מה שאינו לריץ וא"כ
אם נמל בשנה זו מלז זה שנתכבר תחלה בשנה האחרת
יטול מלז השני הסמוך לירושלים וא"כ אין זו קביעות מקום
אבל בשפית שיריים דקובע מקום ליטול מעבירי ובטל
המלכות מאשרי האדמים לגמרי בזה לא אמרינן אין מעבירין
על המלכות, ומעתה בענין שאלותינו לקבוע מקום בבית
המדרש שפוגע תחלה, הנה אם בביהמ"ד האחר מחפלים
ג"כ וא"כ אינו מתבטל מהבית המדרש האחר המלכות דכרי